

С. И. Йәнтүрин

БОТАНИКА

БУЙЫНСА

РУССА-БАШКОРТСА

БАШКОРТСА-РУССА

ТЕРМИНДАР

ҺҮЗЛЕГЕ

С. И. Йәнтүрин

БОТАНИКА
БУЙЫНСА
РУССА-БАШКОРТСА
БАШКОРТСА-РУССА
ТЕРМИНДАР
ҺҮҖЛЕГЕ

Башкортостан Республикаһы Хөкүмәтенең
«Башкортостан Республикаһы халыктары телдәре тураһында»
Башкортостан Республикаһы Законын
гәмәлгә ашырыу буйынса
Башкортостан Республикаһы Хөкүмәте эргәһендәге
комиссия тарафынан хупланды

Зәйнәб
Бишәева
исемдәге
"КИТАП"
нәшриәте

ӨФӨ-2011

УДК 58(038) = 161.1 = 512.141

ББК 28.5(2 Рос = Баш)(я2)

Й 98

Йәнтүрин С. И.

Й 98 Ботаника буйынса русса-башкортса, башкортса-русса терминдар һүзлеге. — Өфө: Китап, 2011. — 152 бит.

ISBN 978-5-295-05405-1

Һүзлек ботаника фәнненең урта мәктәп программаһына ярашлы итеп төзәлдө. Бөтәһе өс меңдән артык термин бирелде. Үсәмлектәрҙең анатомияһы, морфологияһы, систематикаһы һәм экологияһы буйынса терминдарға зур игтибар бүленде. Һүзлек урта мәктәп укыусыларына, биология укытыусыларына, журналистарға, ауыл хужалығы белгестәренә, телсе ғалимдарға, студенттарға һәм үсәмлек таныш белеүселәргә тәкдим ителә.

ПЯ – 2011

УДК 58(038)=161.1=512.141

ББК 28.5(2 Рос=Баш)(я2)

© Йәнтүрин С. И., 2011

© Зәйнәб Бишшева исемендәге Башкортостан «Китап» нәшриәте дәүләт унитар предприятиеһы, 2011

ISBN 978-5-295-05405-1

Атайым Искәндәр
һәм әсәйем Кинйәбикәнәң
якты иҫтәлектәрәнә
бағышлайым.

Автор

БАШ ҺҮЗ

Фәнни-техник революция дәүерендә фәннең бөтә тармагы ла зур үсеш кисерә, һуңғы 15 – 20 йыл эсендә тереклек донъяһын өйрәнә торған тармактар за нык алға китте. Яңы теориялар, асыштар менән бергә яңы төшөнсәләр тыуа тора һәм ғилми терминдар рәүешендә телдә нығына бара. Матбуғат биттәрәндә, дәреслектәрзә, ғилми хезмәттәрзә улар киң урын ала һәм хәзерге башкорт әзәби теленә күпләп үтеп инә.

Тәүге «Үсемлектәр исемлеге» (латинса-русса-башкортса) С. Баранов, З. Шакиров тарафынан 1932 йылда төзөлгәйне. Икенсеһе «Ботаника буйынса русса-башкортса һәм башкортса-русса терминологик һүзлек» (төзөүсеһе Н. Уразмәтов, Т. Баишев редакцияһында) 1952 йылда басылып сыккан. Шунан һуң үткән вакыт эсендә ботаника фәне лә алға китте, әзәби телебез зә үсте, байыны. Халыктың һөйләү теленән байтак яңы һүззәр, атамалар йыйылды, элеккеләре камилаштырылды.

Укыусылар игтибарына тәкдим ителгән был һүзлектә шул үзгәрештәр, яңылыктар исәпкә алынды ла инде. Ошо максатка ярашлы итеп, һүзлектә үсемлектәрзең төзөлөшөнә, тереклек итеү шарттарына,

тереклек рәүешенә, шулай ук үсемлек төрҙөрөнә һәм систематикаға караган терминдарҙы мөмкин тиклем тулыраҡ алырга тырышылды һәм, элекке басмаларҙан айырмалы рәүештә, күпселек үсемлек исемдәренә фәнни атапмалар бирелде.

Һүзлеккә ботәһе 3 мөңдән артығыраҡ киң кулланылған термин алынды. Уларҙың байтағы беренсе мәртәбә теркәлә, кайһы бер элекке терминдарға төзәтмә яһалды. Был йөһәттән бигерәк тә яңы асыштарҙы, фәнни тикшеренеү приборҙарының артыуын һәм катмарлашыуын күз уңында тоторға кәрәк булды.

Русса терминдарҙы һайлауҙа уларҙың һуңғы йылдарҙа әҙәбиәттә йыш осрауы һәм ботаника фәненең иң яңы казаныштарын сағылдырыуы төп принцип итеп алынды. Кайһы бер үсемлектәр рус телендә лә бер нисә исем менән йөрөтөлә. Уларҙың иң таралған варианты төп термин итеп алынып, һәр кайһыһы алфавит тәртибендә үз урындарында бирелде, бындай осракта төп һүзгә тоҫкама яһалды. Мәсәлән:

Богородская трава — кара: Чабрәц башкирский

Тимьян — кара: Чабрәц башкирский

Чабрәц башкирский — кейәү үләне

Үсемлектәрҙең башкортса исемдәренең күпселеге һөйләү теленән һайлап алынды. Ә уларҙың төзөлөшө һәм йөшәү рәүешенә кағылышлы башкортса терминдар белгестәр тарафынан эшләнгән һәм бығаса әҙәбиәттә кулланылып килгәнсә бирелде.

Бер үк үсемлек төрлө урында төрлөсә аталып йөрөтөлә йәки бер ерҙәге үсемлектенә исеме башка урында бөтөнләй икенсә төрлөһөнә биреләүе мөмкин. Бындай осрактарҙа халыҡ телендә киң таралған атапмалар ғына алынып, уларҙың төп атама булыуға дөгүө итерзәйе һүзлек статьяһында беренсә урынга куйылды.

Мәсәлән:

Валериана лекарственная — ирәүән, бесәй үләне

Бубенчик лилиелистный — әтлек, шөңгөр сәскә

Кайһы сақта бер үк термин бер нисә мәгәнәне аңлата. Был осракта бәтә мәгәнәләр зә килтерелә. Мәсәлән: **мутровка** — 1) сәскә төркөмө; 2) япрактарзың быуын тирәләп урынлашыуы.

Урта мәктәптә үсемлектәрзең латинса исемдәре өйрәнелмәгәнгә күрә, улар һүзлектә бирелмәнә.

Күп кенә латинса терминдар рус теленә тәржемә ителмәй. Был осракта термин башкортсага ла шул көйә алына. Мәсәлән: **протоплазма** — протоплазма, **хемотропизм** — хемотропизм.

Интернациональ һүззәр зә үзгәртелмәй. Мәсәлән: **аборигены** — аборигендар, **бактерия** — бактерия.

Был һүзлекте төзөгәндә, баштарак телгә алынған «Ботаника буйынса русса-башкортса һәм башкортса-русса терминологик һүзлек» (Өфө, 1932, 1952), РСФСР Мәгариф министрлығының укыу әсбаптары — «Педагогика» нәшриәтендә 1963, 1967 йылдарза сыккан «Биология һәм ботаника терминдары һүзлеге», 1964 йылда «Советская энциклопедия» нәшриәтендә сыккан «Русско-башкирский словарь», «Башкортостан үсемлектәрен билдәләгес» (Өфө, 1967), 1969 йылда сыккан «Үсемлектәр экологияһы», 1979 йылда «Наука» нәшриәтендә сыккан «Россияла ботаника тарихы» һәм башка сығанактар файзаланылды.

Халык телендә киң таралған күп кенә терминдар фәнни экспедицияларза, СССР Фөндәр академияһының Башкортостан филиалы Биология институтының геоботаника лабораторияһында һәм БДУ-ның Сибай институтында эшләү дәүерендә тупланды.

Һүзлекте төзөгәндә, уны артабан камилаштырыуҙа күрһәткән яһамдары, кәңәштәре өсөн автор рецензент иптәштәргә, Башкорт дәүләт университеты Сибай институтының биология фәне буйынса ғалим уҡытыусыларына, Башкортостан Фәндәр академияһының Сибай Төбәк тикшеренеүҙәр институты ғалимдарына рәхмәт белдерә.

БОТАНИКА
БУЙЫНСА
РУССА-БАШКОРТСА
ТЕРМИНДАР
ҺҮЗЛЕГЕ

А

- Аблактировка** — аблактировка (*йәнәш ултырған ике үсемлектәң ботактарын олононан айырмайынса ялгау*)
- Аборигены** — аборигендар (*айырым урын, ил, өлкә, райондың төп үсемлектәре*)
- Абрикос** — өрөк (*ағасы һәм емеше*)
- Авокадо** — авокадо (*емештәре ашарға яраклы мәңге йәшел тропик үсемлек*)
- Авра́н лекарственный** — кырлут
- Автогамия** — автогамия (*үзенән-үзе һеркәләнеү, бер үк үсемлектәге һеркәнең үз емешлегенә элгегеү*)
- Автолиз** — автолиз (*үзенән-үзе таркалыу, иреү процесы*)
- Автомеханохория** — автомеханохория (*орлоктарзың емешлектән үз аллы сәселеүе*)
- Автомиксис** — автомиксис (*вегетатив күзәнәктәрзең бергә кушылыуы; аталаныу процесын алмаштыра*)
- Автономный покой** — автоном тынылык (*эске сәбәптәр аркаһында үсегу процесының озакка тукталып тороуы*)
- Автоспóры** — автоспоралар (*инә күзәнәк эсендә барлыкка килгән йәш күзәнәктәр*)
- Автостерилизация** — автостерилләнеү (*һеркәнең шул ук сәскәләге емешлеккә элгә алмауы*)
- Автотропизм** — автотропизм (*үсемлектәрзең турая алыу һәләте*)

- Автохтоны** — кара: аборигены
- Агава** — агава (*гүмерендө бер тапкыр сәскә ата һәм емештәре өлгөргәндөн һуң корой торған йылы як үсемлеге*)
- Агамия** — агамия (*енесезлек*)
- Агамогония** — агамогония (*енесез үрсөү, бүленеү*)
- Агамоспермия** — агамоспермия (*югары төзөлөшлө күпселек үсемлектәрзең аталанмайынса барлыкка килгән орлотар ярзамында үрсөүе*)
- Агар-агар** — агар-агар (*микроорганизмдарзы үрсөтөү өсөн өзэрләнгән туклыклы матдә, кайһы бер диңгез ылымыктарынан алына торған койка*)
- Агрегатные лучи** — агрегат нурзар (*үсемлек һабағындағы үзәк нурзарзың бер төрө*)
- Агробиология** — агробиология (*ауыл хужалығы эштәрен биология нигезендә алып барыу тураһындағы фән*)
- Агрокультура** — агрокультура (*игенселекте якшыртыу алымдары, ауыл хужалығында кулланылған үсемлек төрө*)
- Агромелиорация** — агромилиорация (*һазлы, коро, кыуаклы, комло йәки татырлы ерзәрзе үзләштәреү эше*)
- Агрономия** — агрономия (*ауыл хужалығын өйрәнөүсә фән*)
- Агротехника** — агротехника (*ауыл хужалығы үсемлектәрен үстәреү ысулдары*)
- Агрохимия** — агрохимия (*ауыл хужалығын химиялаштырыузы өйрәнөүсә фән*)
- Адаптация** — адаптация (*үсемлектәрзең йәшәү шарттарына кулайлашыуы*)
- Адонис весенний, горицвет весенний** — һары умырзая
- Адсорбция** — адсорбция (*өскө йөз менән һеңдәреү; мәс., күзәнәктәрзең азык матдәләрен һеңдәреүе*)
- Азалия** — азалия (*эре сәскәле декоратив кыуак*)
- Азиготы, или азигоспоры** — азиготалар йәки азигоспоралар (*аталанмаған йомортка күзәнәгенән бүленгән споралар*)
- Азотобактерия** — азотобактерия (*атмосфера азотын үзләштәреүсә бактерия*)

- Азотогѐн** — азотоген (*бактериаль ашлама*)
- Азотособиратели** — азот туплаусы үсемлектәр (борсак, клевер *h. б.*)
- Азотофиксаторы** — азотофиксаторлар (*атмосфера азотын тупракка күсерәүсә микроорганизмлар*)
- Аир обыкновенный** — аир үләне
- Аистник цикутный** — торна үләне, каузы үләне
- Айва** — айва (*ағасы һәм емеше*)
- Акация** — акация
- А. белая, робиния ложноакациевая** — ак акация
- А. желтая** — *кара:* карагана древовидная
- Аконит** — *кара:* борец высокий
- Активация** — активлаштыруу (*ферментларзың тәъсирен көсәйтәү*)
- Актиноморфный** — актиноморфлы (*дөрөс төзөлөшлө сәскә*)
- Алейроновые зерна** — алейрон бөртөктәр (*кыяклы үсемлектәр орлогонда тупланган акһым*)
- Алкалоиды** — алкалоидлар (*ағыулы органик матдәләр*)
- Аллелопатия** — аллелопатия (*төрлө матдәләр бүлеп сыгарыу юлы менән үсемлектәрзәң бер-береһенә тәъсире*)
- Алоэ (столетник)** — алоэ (*һирәк сәскә атыусы суккулент үсемлек*)
- Алтей лекарственный** — алтей үләне (*гарыу үсемлеге*)
- Альбинизм** — альбинизм (*пигментлар етешмәүзән була торган төшһөзлөк*)
- Альгология** — алыгология (*ботаниканың ылымыктарзы ойрәнә торган бүлеге*)
- Альпинарий** — альпинарий (*тау үсемлектәрен үрсетәү урыны*)
- Алыча** — алыча, алса (*ағасы һәм емеше*)
- Амарант** — *кара:* щирица
- Амилопласты** — амилопластар (*үсемлектә крахмал барлыкка килтерә торган пластидлар*)
- Амитоз** — амитоз (*туранан-тура бүленәү юлы менән үрсәү*)

- Амфикарпия** — амфикарпия (бер үсемлектә ике төр емештең ер өстөндә лә, ер астында ла барлыкка килеүе)
- Анабиоз** — анабиоз (ярым тере организм; тейешле шарттар тыузырылганда тулы тереклек хәленә күсеү һәләте һакланыу; мәс., һыу етмәгәндә мүктәрзең, лишайниктарзың кибеп тороуы)
- Анализ дисперсионный** — дисперсион анализ (статистиканың төп ысулдарының береһе)
- А. корреляционный** — корреляцион анализ (математик статистиканың бер төрө; төрлө күренештәрзең бер-береһенә бәйләнешенең тығызлығын билдәләү өсөн кулланыла)
- А. распределения** — һибелеү анализы (математик статистика ысулы менән фитоценоздың горизонталь структураһын билдәләү. Был осракта иңәп майзансығының билдәле бер урында булуы мотлақ түгел)
- А. семенной** — орлоқ анализы (мәс., шытыусанлыкка)
- А. системный** — системалы анализ (катмарлы системаларзы, әйтәйек, фитоценозды билдәләү, уның менән иғара итеүзе өйрәнеүсе күп яклы математик анализ)
- Анастомоз** — анастомоз (үткәреү көпшәләренең бер-береһе менән тоташыуы; мәс., япрақ һеңерсәләре)
- Анатомия растений** — үсемлектәр анатомияһы (үсемлектәрзең эске төзөлөшөн өйрәнеүсе фән)
- Анафаза** — анафаза (күзәнәк бүленеүенең өсөнсө фазаһы)
- Анаэробизм** — анаэробизм (кислородтан башка мөмкин булған тереклек)
- Анаэробы** — анаэробтар (кислородһыз йәшәй алыусылар; мәс., сүпрә)
- Ангиоспермы** — ангиоспермалар (ябық орлоқло үсемлектәр)
- Андроцей** — андроцей (сәскәлә һеркәстәрзең йыйылмаһы)
- Анемофилия** — анемофилия (үсемлектәрзең ел ярзамында һеркәләнеүгә япраклашыуы)

Анемохорія — анемохория (*емештәр, орлоктар һәм спораларзың ел ярзамында таралыуы*)

Анис — энис (*алма сорты*)

А. звездчатый, бадьян — базыян, базыян ағасы (*субтропик һыжаттарза ғына үсә һәм татлы емеш бирә торған мәңге йәшел кыуак үсемлек*)

Антагонизм — антагонизм

А. микробиов — микробтар антагонизмы (*бер төр микробтарзың икенсе төр микробтар менән һыйыша алмаусанлығы*)

Антеридий — антеридий (*мүк, казаяк һ. б. споралы үсемлектәрҙең аталык органдары*)

Антибиотики — антибиотиктар (*микробтарзың үрсөүен туктатыуы йәки уларзы үлтөрөүсә матдәләр; мәс., пенициллин, стрептомицин һ. б.*)

Антисептики — антисептиктар (*сөрөгә һәм микробтарға каршы кулланьлыуы матдәләр*)

Антитеза — антитеза

Антиферменты — антиферменттар (*ферменттарға каршы матдәләр*)

Антропофиты — антропофит үсемлектәр (*кеше эшмәкәрлегә һөҙөмтәһендә тарала торған үсемлектәр*)

Антропохорія — антропохория (*емештәрҙең кеше ярзамында таралыуы*)

Антоциан — антоциан (*пигмент*)

Анчар — анчар (*ағыулы һут бүлөп сыгарыуы ағас*)

Анютины глазки — кара: фиалка трехцветная

Апельсин — эфлисун (*ағасы һәм емеше*)

Апомиксис — апомиксис (*орлоктарзың аталаныуһыз үсеше*)

Апофиты — апофит үсемлектәр (*тиз культуралаша һәм тиз сүп үләндәрәнә әйләнә торған үсемлектәр; мәс., киндер, шалфей*)

- Арабески** — арабескалар (*япрак, сәскә формаһында яһалған клумбалар*)
- Арабин** — арабин (*үсемлектән алына торған елемгең бер төрө*)
- Араукария** — араукария (*мәңге йәшел ылыслы ағас төрө, мең ыыл йәшәй*)
- Арахис, земляной орех** — арахис, ер сәтләүеге
- Арбуз** — карбуз
- Ареал** — ареал (*үсемлек йәки хайуандарзың айырым төрзәренең таралыу өлкәһе*)
- Аржаница** — тыу арыш
- А. камышевидная** — күрән арыш
- А. лисохвостовидная** — буш арыш
- Арматура растений** — үсемлек һөлдәһе
- Архегоний** — архегоний (*споралы һәм яланғас орлокло үсемлектәрҙең инәлек органдары*)
- Археофиты** — археофиттар (*борон замандан кешелек тарихы менән бәйлә булған үсемлектәр*)
- Археспорий** — археспорий (*споралар һәм һеркәләр барлыкка килтереүсә күзәнәктәр төркөмө*)
- Аскорбиназа** — аскорбиназа (*органик матдә, фермент*)
- Аскорбиновая кислота** — аскорбин кислотаһы (*С витамини*)
- Аскоспоры** — аскоспоралар (*бәшмәктәрҙә*)
- Аспидистра** — аспидистра (*өйзә үстөрелә торған декоратив үсемлек*)
- Аспиратор** — аспиратор (*һауа һурзырыу приборы*)
- Ассектаторы** — ассектаторҙар (*фитоценозда һәр ваҡыт оспрай торған үсемлектәр*)
- Ассоциация** — ассоциация (*фитоценоздар классификацияһындағы үсемлектәр бергәлеге*)
- Астра** — астра, йондоз сәскә, кашкарый
- А. альпийская** — Альп астраһы
- А. солончаковая** — татыр астраһы
- Астрагал** — астрагал, дөйә һеңере (*үлән*)

- Астроботаника** — астроботаника (*фәндең башка планеталарзағы үсемлектәрзең үзенсәлектәрен өйрәнәүсе тармағы*)
- Асфиксия** — асфиксия (*кислород етешмәү*)
- Атропин** — атропин (*алкалоид; каразирә, тилебәрән орлогонан алына*)
- Ауксанограф** — ауксанограф (*үсемлектен үсәүен һызып барыусы прибор*)
- Ауксанометр** — ауксанометр (*үсемлектен буйға үсәүен үлсәү приборы*)
- Ауксин** — ауксин, үсәү гормоны (*үсәүзе көсәйтеүсе матдә*)
- Ауксоспоры** — ауксоспоралар (*ылымыктарза*)
- Аутоэкология** — аутоэкология (*айырым организмдарзың тирә-як менән бәйләнешен өйрәнәүсе фән*)
- Афиллия** — афиллия (*үсемлектә япрак булмаған хәл*)
- Ахроматия** — ахроматия (*ядро ептәре матдәһе*)
- Ацетаза** — ацетаза (*фермент*)
- Аэрация почвы** — тупрак аэрацияһы (*тупрак һауаһының атмосфера һауаһы менән алмашыныуы*)
- Аэренхима** — аэренхима (*һыу һәм һазлык үсемлектәренең күзәнәк араларында һауа булған кәүшәк тукыма*)
- Аэробы, аэрофилы** — аэрофиль үсемлектәр (*ирекле кислород булғанда ғына тереклек итә алыусы организмдар*)
- Аэротаксис** — аэротаксис (*бактериялар һәм башка микроорганнизмдарзың ирекле кислородка ынтылыуы*)
- Аэротропизм** — аэротропизм (*үсемлек һабағының йәки тамырзарзың кислород булған якка кәкрәйеп үсәүе*)
- Аэрофиты** — аэрофиттар (*«һауа» үсемлектәре, бәтә туклыклы матдәләрзе һауанан алыусы үсемлектәр; мәс., кайһы бер лишайниктар*)

Б

Багүльник — һазанак

Бадан — бадан, монгол сәйе (*декоратив үлән, гарыу үсемлеге*)

Бадьян — кара: анис звездчатый

Базидиомицеты — базидиомицеттар (*махсус үрсөү органдары булган бәшмәктәр*)

Базидия — базидия (*базидиаль бәшмәктәр, базидиомицеттарзың үрсөү органы*)

Баклажан — баклажан

Бактеризмия — бактеризмия (*организмда микробтарзың булуы*)

Бактерии — бактериялар (*бер күзәнәкле микроскопик организмдар*)

Б. анаэробные — анаэроб бактериялар (*ирекле кислородһыз тереклек итә алыусы бактериялар*)

Б. аэробные — аэроб бактериялар (*ирекле кислород булганда ғына тереклек итә алыусы бактериялар*)

Б. болезнетворные (патогенные) — ауырыу, сир тыузырыусы бактериялар

Б. гниения — серетеүсе бактериялар

Б. жгутиковые — камсылы бактериялар

Б. клубеньковые — бүлбе бактериялары

Б. молочнокислые — һөт әсетеүсе бактериялар

Б. почвенные — тупрак бактериялары

Б. пурпурные — карагускыл кызыл бактериялар

Б. сапрофитные — сапрофит бактериялар

Б. светящиеся — бызлак бактериялар

Б. серные — көкөрт бактериялары

Б. термофильные — термофил (*йылы яратыусы*) бактериялар

Б. фитопатогенные — фитопатоген бактериялар (*үсемлектә ауырыу тыузырыусылар*)

Б

- Б. целлюлозные, целлюлозоразрушающие** — целлюлоза бактериялары (целлюлозаны, кағызды таркатыусы бактериялар)
- Бактериоз** — бактериоз (үсемлектәрзәге ауырыу)
- Бактериолизини** — бактериолизиндар (бактериаль күзәнәктәрзә тарката торған ферменттар)
- Бактериология** — бактериология (бактериялар тураһындағы фән)
- Бактериофаг** — бактериофаг (бактерияларҙы иретеп, таркатыусы, ашаусы вирус)
- Бактериохлорин** — бактериохлорин (төзөлөшө буйынса хлорофилға яҡын йәшел пигмент)
- Бактерицидное действие** — бактерицид тәҫир (кайһы бер матдәләрҙең бактерияларҙы үлтөрө алыу хәләте; мәс., антисептиклар)
- Бактероиды** — бактериоидтар (бүлбә бактерияларының айырым бер форманы)
- Баланс водный** — һыу балансы (үсемлектәрҙең һыуы һуры һәм сығарыу нисбәте)
- Бальзамин** — бохар кынаһы, кына гөлө
- Бамбук** — бамбук (тропик ағас)
- Банан** — банан (тропик үлән)
- Баобаб** — баобаб, маймыл ағасы (тропик ағас)
- Барашки** — көсөктәр, тал сәскәләге
- Барбарис** — барбарис (өсө емешле, сәнскә һабаклы кыуак)
- Барская спесь** — кара: зорька
- Бархатцы** — бәрхәт үлән
- Батат** — батат, татлы картуф
- Бахча** — кауын-карбуз баксаһы
- Бацилла** — бацилла (таякса һымак бактерия)
- Бегония** — бегония (декоратив үсемлек)
- Бедренец** — мөкә (үлән)
- Безвременник** — көзгө сәскә

Бекмания обыкновенная — бекмания, йылан тарыһы

Б. восточная — төрөк тарыһы

Беленá черная — тилебэрэн, тилорлок

Белладонна — эт елэге

Белозор болотный — һаз йондозо

Белок — акһым

Белокопытник — баялыш

Белокрыльник болотный — акканат

Белотал — *кара*: ива трехтычинковая

Белый налив — ак налив (*алма сорты*)

Бентос — бентос (*һыу төбө организмдары*)

Береза бородавчатая — ак кайын, һөйөллө ак кайын

Б. карликовая — кэрлэ кайын

Б. приземистая — тәпәш кайын

Б. пушистая — тәлгәш кайын

Б. черная — кара кайын

Березовик — кайын бәшмәге (*кайынлыкта үскән ашарға яраклы бәшмәк*)

Березовый кап — *кара*: чага

Бересклёт бородавчатый — зелпе (*кыуак*)

Берест, карагач — тәпәш карама

Берестá — туз, кайын тузы

Бескильница расставленная — татырут (*татырлы ерзәрзә үсөүсө кыяк үлән*)

Бессмертник — *кара*: цмин песчаный

Биогеография — биогеография (*ер шарының айырым райондарының үсемлектәрен һәм хайуандарын өйрәнөүсө фән*)

Биогенность — биогенлык (*тупрактың микроорганизмдарға бай булуы*)

Биогеохимия — биогеохимия (*тере организмдарзың химик составын һәм тау токомдарының, минералдарзың емерелеуен, ер йөзөндә таралуын бергә бәйләп өйрәнөүсө фән*)

Биогеоценоз — биогеоценоз (*үсемлектәр, хайуандар донъяһы һәм улар йәшәгән урындыҥ берлеге*)

Б

- Биоиндикаторы** — биоиндикаторзар (*тере индикаторзар*)
- Биоколлоиды** — биоколлоидтар (*тере организмдағы коллоид цретмэләр*)
- Биологія** — биология (*йәнле тәбиғәтте өйрәнәүсә фәндәр комплексы*)
- Биометрия** — биометрия (*тере организмдарзың билдәләрен, уларзың үзгәрешен статистик ысул менән өйрәнәү*)
- Биоморфология** — биоморфология (*үсәмләктәрзең морфологик билдәләрен өйрәнәүсә фән*)
- Бионтизация** — бионтизация (*шытыузы тизләтеү өсөн орлоктарға физик һәм химик тәҗсир итеү*)
- Биосфера** — биосфера (*атмосфера, гидросфера һәм литосфераның үз-ара бәйләнешен эсенә алған биологик система*)
- Биотин** — биотин (*H витамини*)
- Биотоп** — биотоп (*теге йәки был организмдарзың үзенә бер төрлө йәшәү урыны; мәс., тропик урман, һыу яткылығы, сүллек*)
- Биофизика** — биофизика (*тере организмдарзағы физик күренештәрзе өйрәнәүсә фән*)
- Биохимия** — биохимия (*тере организмдарзың химик составын, уларза барған химик процестарзы өйрәнәүсә фән*)
- Биоценоз** — биоценоз (*үззәрәнең йәшәү шартына карап бер тирәлә таралған, бер-береһе менән ниндәйзәр мәнәсә-бәттә булған тере организмдар берлеге*)
- Биоценология** — биоценология (*биоценозды өйрәнәүсә фән*)
- Боб** — кузак (*емеш төрө*)
- Бобовые** — кара: семейство бобовых
- Бобы** — мал борсағы, кара борсак
- Б. конские, обыкновенные, русские** — ат борсағы
- Бодяк полевой** — йыуаш билсэн, кара билсэн
- Б. болотный** — һаз билсәне, базағый
- Б. разнолистный** — башлы билсэн
- Болиголов крапчатый** — монар көпшәһе

Болотник обыкновенный — һыу йондоҙо

Болото — һазлыҡ

Болотоведение — һазлыҡты өйрәнеү (*һазлыҡтарҙағы үсемлектәр япмаһын, уның тупрағын һәм яһалыу процесын, гидрологик, геологик һ. б. процесларҙы өйрәнеүсә фән*)

Бонитёт леса — урман бонитеты (*ағастарҙың сифаты буйынса урмандың продуктивлығын билдәләү күрһәткесе; биш класка бүленә*)

Бор — карағайлыҡ, карағай урманы

Бор развесистый — тарут

Борец высокий — мүктәк, айыутабан

Боровик — *кара:* гриб белый

Борщевик сибирский — балтырған

Ботанизирка — ботанизирка (*үсемлектәр йыйыу тармаһы*)

Ботаник — ботаник, ботаника белгесе

Ботаника — ботаника (*үсемлектәр тураһындағы фән*)

Ботва — һабак (*мәс., картуф һабағы*)

Боярышник кроваво-красный — энәлек, энәте, езәй, йәмшегән, йәмешкәк, камыраш йәки камраш, дунала

Бриология — бриология (*ботаниканың мүктәрҙе өйрәнеүсә тармағы*)

Бриофиллум — бриофиллум (*бүлмәлә үстөрелә торған декоратив гөл*)

Брожение — әсеү

Б. гниlostное — сереп әсеү

Б. маслянокислое — кислоталы әсеү (*әсеү һөҙөмтәһендә май кислотаһы барлыҡка килеү*)

Б. молочнокислое — һөт кислоталы әсеү (*әсеү һөҙөмтәһендә һөт кислотаһы барлыҡка килеү*)

Б. спиртовое — спиртлы әсеү (*әсеү һөҙөмтәһендә спирт барлыҡка килеү*)

Брусника — кызыл көртмәле

Брюква, рапс — һыйыр шалҡаны, аңра шалқан

Бубенчик лилиелистный — әтлек, шөңгөр сәскә

В

- Будра́ плющевидная** — мәшкәк, бесәй тармаһы (үлән)
Бузина́ обыкновенная или красная — мәрүәр ағасы
Бук — бук, карпат имәне
Букви́ца лекарственная — кыр сәйе, бетоника (*гарыу үләне*)
Букетирóвка — һирәкләү (үсентеләрзе 2–3 бөртөк калдырып һирәкләп сығыу; мәс., сөгөлдөр һирәкләү һ. б.)
Бура́чниковые — күгәрсен күзе һымактар семьяһы (мәс., биҫтау үләне, күгәрсен күзе)
Бурачнiк лекарственный — кыяр үлән
Бурозём — хоро тупрак
Бурья́н — карагура (сүл үлөндәре берлеге)
Бутёнь Прескотта — куянтубык (үлән)
Бутон — сәскә бөрөһө
Бутона́зация — сәскәгә төймәләнеу

В

- Вайи** — казаяк япрактары, абаға япрактары
Вайда красильная — тәкә һакалы, вайда (үлән)
Вакуо́ли (вакуо́ля) — вакуолялар (күзәнәк эсендәге шыйыкса менән тулған кыуыксалар)
Вакуо́м — вакуом (*һауа юклык*)
Валери́ана лекарственная — бесәй үләне
Валу́й — валуй (*бөшмәк*)
Ванилин — ванилин (үсемлектәр бүлеп сығарған эфир майы)
Варе́к — йыуылдык (йыуылып ярга сыткан диңгез үсемлектәре)
Василéк голубой — зәңгәр сәскә
    В. луговой — тугай зәңгәре
    В. шероховатый — қаясай үләне
Васили́стник обыкновенный — эрегәй
    В. вонючий — сылт-сылт сәскә
    В. желтый — бакыр сәскә
    В. малый — қуян мышары

- Вегетация** — вегетация (үсемлектәрзең актив үсөүе)
- Вёдьмины кольца** — убыр түңәрәге (бәшмәктәрзең ерзә түңәрәк булып тезелеп үсөү форманы)
- Вейник наземный** — колонгойрок
- Венерин башмачок крупноцветковый** — әзрәс гөл, кәкүк ситеге
- Венчик** — таж
- В. актиноморфный** — актиноморф таж, төзөк таж
- В. ассиметричный** — ассиметриялы таж, төзөк булмаган таж
- В. воронковидный** — буранка таж
- В. двугубый** — ике иренле таж
- В. мотыльковый** — күбәләк таж
- В. неправильный** — дөрөс булмаган таж
- В. правильный** — дөрөс таж
- В. свободолепестный, раздельнолепестный** — айырым япраклы таж
- В. сростнолепестный** — үсешкән япраклы таж
- В. язычковый** — тел япраклы таж
- Вёрба** — кара: йва
- Вербейник обыкновенный** — талдуд
- В. монетный, луговой чай** — тәңкә үлән
- Верблюдка** — дейә үләнә
- Верблюжья колючка** — дейә тубылгыһы
- Вёреск обыкновенный** — арса (кыуак)
- Вероника весенняя** — вероника (үлән)
- В. длиннолистная** — урман вероникаһы
- В. колосистая** — зәңгәрсук вероника, башаклы вероника
- В. лекарственная** — шифалы вероника
- Верхушка клубня** — бүлбе башы
- В. побега** — үренденең осо
- Ветвление дихотомическое** — дихотомик тармакланыу, икегә тигез тармакланыу

В. моноподиальное — моноподиаль тармакланыу (*төл ботактың ян ботактарға карағанда зурырак үңеш алыуы, Һыргый тармакланыу*)

Ветвь — ботак

Ветла́, белоло́з — кара: йва белая, йва серебристая

Вётреница лесная — елбәгәй сәскә

В. дубравная — ак умырзая, язғы елбәгәй

В. лютиковидная — тау елбәгәйе, тау ләләһе

Ветроопыление — ел ярзамында һеркәләнеу

Ветроустойчивость — елгә сызамлылык

Вех ядовитый, цикүта — ағыулы көпшә, ағыу көпшә

Вечёрница — аймиләүшә, төн миләүшәһе

Вешенка — карама бәшмәге

Вещества дубильные — ирекләүсе матдәләр (*кайһы бер үсемлектәң күзәнәк һутында була торған матдә; мәс., имәнгә, талда һ. б.*)

В. органические — органик матдәләр (*составында мотлак углерод булған катмарлы матдәләр*)

Вещество питательное — туклыклы матдә

В. красящее — буяусы матдә

В. межклеточное — күзәнәк-ара матдә

В. мучнистое — он һымак матдә, он матдә

В. неорганическое — органик булмаған матдә

В. пробковое — пробка матдә, кигермәк матдә

В. растительное — үсемлек матдәһе

В. ростовое — үсеу матдәһе

В. ядерное — ядро матдәһе

В. ядовитое — ағыулы матдә

Вибрион — вибрион бактерия (*бөгөлгән бактерия*)

Вид — төр (*үсемлектәр систематикаһында*)

В. биологический — биологик төр

Видоизменение — төр үзгәреше

Виды преобладающие — кара: доминанты

Вика — кәрешкә (*кузаклы үсемлек*)

- В. посевная** — баָыу кәрешкәһе
- Виноград** — виноград
- Вирулентность** — вирулентлык (*инфекция таратыуға һәләтлелек*)
- Вирусы** — вирустар (*грипп, кызылса, үсемлектәрзә картуф, томат мозаикаһы кеүек йоғошло ауырыу тыузырыусылар*)
- Витамины** — витаминдар
- Вишня обыкновенная** — бакса сейәһе
- В. степная** — кыр сейәһе
- Влагалище** — еңсә
- В. листа** — япрак еңсәһе
- Водный дефицит** — һыуға кытлык
- Водокрас** — һыу һылыукасы, тәлмәрийен үләне
- Водообмен** — һыу алышыныу
- Водопроницаемость** — һыу үткәрәүсәнлек
- Водорез** — һыукисәр (*үсемлек*)
- Водоросли** — ылымыктар
- В. багряные** — кызғылт ылымыктар
- В. бурые** — көрән ылымыктар
- В. диатомовые** — диатом ылымыктар
- В. зеленые** — йәшел ылымыктар
- В. золотистые** — һары ылымыктар
- В. колониальные** — колониаль ылымыктар
- В. красные** — кызыл ылымыктар
- В. многоклеточные** — күп күзәнәкле ылымыктар
- В. нитчатые** — еп һымак ылымыктар
- В. сине-зеленые** — йәшкелт зәңгәр ылымыктар
- В. сифоновые** — сифонлы ылымыктар
- Водяника, вороника** — һаз емеше (*кыуак*)
- Возделывание** — игеү, эшкәртеү, үстереү
- Волкобй** — бағыр үләне
- Володушка золотистая** — һары туманак
- В. многожилковая** — туманак

- Воло́кна древе́сные (древесинные)** — үзгас сүстәре, епсә-
ләре
- В. луба** — кайыр сүстәре
- В. лубяные** — йүкәлек сүстәре
- Волокно́** — сүс, епсә
- Волоскí** — төктәр, төксәләр
- В. всасывающие** — нурыу төктәре
- В. жгучие** — саккыс төктәр
- В. железистые** — бизле төктәр
- В. корневые** — тамыр төктәре, тамыр төксәләре
- В. листовые** — япрак төктәре
- Волосне́ц** — таукыяк (үлән)
- Волчеягодник, волчье лыко** — бүре йүкәһе, бүре еләге
(*кыуак, бөтә өлөшө лә ағыулы*)
- Вольво́кс** — вольвокс (*йәшел ылымыктар төрө*)
- Воробейник** — турғай еме (үлән)
- В. лекарственный** — шифалы турғай еме
- В. полевой** — сәпсегүт
- Вороне́ц колосовидный** — бәгәнәш, салауат тамыры (үлән)
- Вороний глаз** — карға күзе
- Ворсянка** — карут
- Воско́вая спелость** — балауызланыу вақыты, балауызланып
өлгөрөү
- Всход** — шытым
- Всхо́жесть** — шытыусанлык
- Выделе́ния** — бүлендектәр (*организмдан бүленеп сыға
торған матдәләр*)
- В. корневые** — тамыр бүлендектәре
- Вызрева́ние** — өлгөрөү, етлегеү
- Выкола́шивание, выметывание** — баш коҫоу (*бойзай, арыш,
арпа*)
- Вымерза́ние** — туңыу, өшөү
- В. растений** — үсемлектәрзең туңыуы, өшөүе
- Вымока́ние (вымочка)** — бурһыу (*еүешләнеп сереү*)

- В. растений** — үсемлектәрҙең бурһыуы (*ер өҫтөндә һыу йыйылып, кислородтың юлын каплағанда*)
- Выпревание** — яныу, сереу (*ужымгар*)
- Выращивание** — үҫтереу
- Вытяжка** — төнәтмә, һаркым, һығынты
- В. хлорофильная** — хлорофилл һаркымы
- Выход в трубку** — көпшәләнеү, быуынға ултырыу
- Вьюнок** — 1) сырмалсыҡ; 2) үрмәле гөл
- Вяжущее** — камаштырыусы, курыусы (*«матгә»*)
- Вяз гладкий** — шыма карама (*ағас*)
- В. шершавый, ильм** — йыла, элмә (*ағас*)
- В. равнинный** — *кара*: бәрест
- Вязель** — сысканборос
- В. разноцветный** — сыбар сысканборос

Г

- Габитус** — габитус (*организмдарзың тышкы күренеше*)
- Газон** — газон (*паркта, баксаларҙа үлән сәселгән майҙан-сыктар*)
- Галантус** — галантус (*декоратив үсемлек*)
- Галлы** — оролар, тынқауыҡ (*бактериялар, бөжәктәр һ. б. урынлашыу аркаһында үсемлектәрҙең төрлө урынында килеп сыға*)
- Галофиты** — галофиттар (*үтә тоҙло тупрақта үсә торған үсемлектәр*)
- Гальванотаксис** — гальванотаксис (*үсемлектәң электр тогы тәъсирендәгә хәрәкәте*)
- Гальванотропизм** — гальванотропизм (*электр тогы тәъсирендә үсемлектәң айырым органдарының бөгөлөүе*)
- Гаметангий** — гаметангий (*хәрәкәтсән енес күзәнәктәре барлыҡка килә торған орган*)

Г

- Гаметофит** — гаметофит (*үсемлектәрҙең йәшәү циклындагы енес быуыны*)
- Гаметы** — гаметалар (*үсемлектәрҙең йәки хайуандарҙың енес күҙәнәктәре*)
- Гаплофаза** — гаплофаза (*йәшәү циклының бер фазаһы*)
- Гаптеры** — гаптерзар (*ылымыктарҙың берәй нәмәгә йәбешеп үсә торған ризоидтары*)
- Гаптобентосы** — гаптобентостар (*берәй нәмәгә йәбешеп үскән һыу аҫты үсемлектәре*)
- Гарпиус** — кара: канифоль
- Гаустории** — гаусториялар (*паразит үсемлектәргә хурғыс органдар*)
- Гвоздика** — кәнәфер (*декоратив үсемлек*)
- Г. травянка** — кызыл кәнәфер, сәғәтут
- Гвоздичное дерево** — кәнәфер ағасы (*Молукк утрауҙарында үсә. Үсемлектәң барлык өлөштәренән дә кәнәфер майы һығып алырға була. Парфюмерияла, медицинала киң кулланыла*)
- Гейтоногамия** — гейтоногамия (*бер үк үсемлек сәскәләренең бер-береһен һеркәләндерәүе*)
- Гелиотропизм, фототропизм** — гелиотропизм, фототропизм (*үсемлектәрҙең яктылык сығанағына карата ынтылыуы — ыңғай гелиотропизм йәки унан қасыуы — кире гелиотропизм*)
- Гелиофиты** — гелиофиттар (*яктылык яратыусы үсемлектәр*)
- Гелотизм** — гелотизм (*симбиоздың бер төрө*)
- Гелофиты** — гелофиттар (*һазлык үсемлектәре*)
- Гематоккок** — гематоккок (*бер күҙәнәкле ылымыктар*)
- Генезис** — генезис (*килеп сығыш*)
- Генерация** — генерация; быуын; үрсем
- Генетика** — генетика (*нәсел билдәләренең нәселдән нәселгә күсәү нигезен, үзгәрәү сәбәбен өйрәнәүсе фән*)
- Гены комплементарные** — комплементар гендар (*бер-береһенә тура килгән гендар*)

- Геоботаника** — геоботаника (*үсемлектәр бергәлегенең төзөлөшөн, составын, үсешен тупрак, климат, рельеф һ. б. шарттарга бәйләп өйрәнүсе фән*)
- География растений** — үсемлектәр географияһы
- Георгин** — георгин (*катмарлы сәскәлеләр семьяһына караған декоратив үсемлек*)
- Геотропизм, геотаксис** — геотропизм, геотаксис (*ерзең тартыу көсө йогонтоһонда үсемлек органдарының Ер үзәгенә карата билдәле бер торшо*)
- Геофилия** — геофилия (*кайһы бер күп йылык үсемлектәрзең кышлау өсөн тупрак эсенә, төпкә тартылыу күренеше; мәс., һуган, тюльпан, каз һуганы һ. б.*)
- Геофиты** — геофиттар (*яңырыу бөрөһө бер ни тиклем тәрәнлектә тупрак эсендә үсәүсе үсемлектәр; мәс., ләлә сәскәлеләр, кыяклылар һ.б.*)
- Герань** — яран, кысыр сәскә (*дарыу үләнә*)
- Г. болотная — һаз яраны
- Г. кровяно-красная — кызыл яран
- Г. лесная — урман яраны
- Г. луговая — туғай яраны, саған сәскә
- Гербарий** — гербарий (*йыйып киптерелгән үсемлектәр коллекцияһы*)
- Гербаризация** — гербарий төзөү, йыйыу
- Гербициды** — гербицидтар (*кый үлэндәрен бөтөрә торған химик матдәләр*)
- Гетероауксин** — гетероауксин (*үсәү гормоны*)
- Гетерогамия** — гетерогамия (*енци процесс формаһы*)
- Гетерокарпия** — гетерокарпия (*бер төр үсемлектә ике төр емеш булыу*)
- Гетероморфизм** — гетероморфизм (*төрлө формальлык*)
- Гетероспория** — гетероспория (*спораларзың төрлөсә булыуы*)
- Гетероталлизм** — гетероталлизм (*ике енеслек*)
- Гетерофиллия** — гетерофиллия (*бер үк үсемлектә япрактарзың төрлө формала булыуы*)

Г

Гиалоплазма — гиалоплазма (*ядро һәм күзәнәк протоплазма-һының үтә күренмәле төп матдәһе*)

Гиацинт — сөмбөл, гиацинт (*ләлә сәскәләләр семьяһына караган декоратив үсемлек*)

Гибрид — гибрид (*төрзәрзе үз-ара кушыузан килеп сыккан яңы үсемлек*)

Гибридизация — гибридлаштыру (*төрлө сорт үсемлек-тәрзе үз-ара кушыу*)

Г. вегетативная — вегетатив гибридлаштыру (*ике төр үсемлекте бер-береһенә ялгап, яңы сорт сыгарыу*)

Г. отдаленная — алыс төрзәрзе гибридлаштыру (*бер-береһенән нык айырылған төрзәрзе гибридлаштыруы*)

Г. половая — енси гибридлаштыруы

Гибридные семена — гибрид орлоктар

Гибриды вегетативные — вегетатив гибридтар

Гигроскопичность — гигроскопик үзенсәлек (*матдәләрзең һауалағы дымды үзенә тартыу хәләте*)

Гигрофиты — гигрофиттар (*дым күп ерзә таралған үсем-лектәр*)

Гидатоды — гидатодтар (*һыузы шыйык хәлдә бүлеп сыгарыу органдары*)

Гидатофилы — гидатофилдар (*һыу астында үсәүсә үсем-лектәр*)

Гидатофиты — гидатофиттар (*тулыһынса йәки яртылаш һыу астында үсәүсә үсемлектәр; мәс., элодея, томбойок һ. б.*)

Гидатохоры — гидатохорзар (*емештәре, орлоктары һыу ярзамында тарала торған үсемлектәр*)

Гидробиология — гидробиология (*һыу үсемлектәрен һәм ундағы биологик процесстарзы өйрәнәүсә фән*)

Гидропоника — гидропоника (*үсемлектәрзе тужлыклы ирет-мәлә тупракһыз үстөрөү*)

Гидросфера — гидросфера (*океангар, диңгеззәр һ. б. һыу яткылыктары барыһы бергә*)

- Гидротаксис** — гидротаксис (*организмдарзың дым күп йәки аз булған якка хәрәкәте*)
- Гидротропизм** — гидротропизм (*үсемлектәрзең һыу йогонтоһона карата хәрәкәте*)
- Г. отрицательный** — кире гидротропизм (*үсемлектәрзең дым аз якка хәрәкәте*)
- Г. положительный** — ыңғай гидротропизм (*үсемлектәрзең дым күп якка хәрәкәте*)
- Гидрофилия** — гидрофилия (*һыу ярзамында һеркәленеү*)
- Гидрофиты** — гидрофиттар, һыу үсемлектәре
- Гидрофобия** — гидрофобия (*һыу яратмау, һыузан куркыу*)
- Гименомицеты** — гименомицеттар (*юғары базидиаль бәшмәктәр*)
- Гинецёй** — гинецей (*сәскәнең инәлек органдары*)
- Гиподерма** — гиподерма (*кайһы бер ағастарзың һыу һаклай торған тукымаһы*)
- Гирлянда** — сәскәләр үреме
- Гифы** — гиф ептәре (*бәшмәклек барлыкка килтереүсе үтә нәзек епсәләр*)
- Глазкй** — күз (*кышкы тынлыкка талған бөрө*)
- Глициния** — глициния (*декоратив үрмә үсемлек*)
- Глоксийния** — глоксиния (*декоратив үсемлек*)
- Глюкóза** — глюкоза (*углевод*)
- Гнездó пыльцевое** — һеркә ояһы
- Гнездóвка настоящяя** — оягөл (*үлән*)
- Гниль** — серек ауырыуы (*үсемлектәрзә*)
- Годйчные кольца прироста** — йыллык үсеш балдактары (*ағас олононда*)
- Г. слой** — йыллык катлаузар
- Годйчный прирост** — йыллык үсеш
- Головня** — торон (*үсемлек ауырыуы, мәс., арыш, бойзай һабактарында*)
- Голосеменные** — кара: растения голосеменные
- Голубйка** — күк көртмәле, күк еләк

Г

- Голубник — күгәрсен уты
- Гомогамия — гомогамия (бер үк үсемлектә һеркәлектәрзең һәм емешлектәрзең бер вақытта өлгөрөүе)
- Гомоспория — гомоспория (бер төрлө споралар барлыкка килеү)
- Горёц альпийский — кымызлык
- Г. змеиный, змеиный корень, раковые шейки — йылан тамыр
- Г. птичий — кара: спорыш
- Горечавка — бабасыр уты
- Горицвет весенний — кара: адонис весенний
- Г. кукушкин — һағызут
- Гормоны — гормондар (физиологик актив матдәләр)
- Г. ростовые — үсәү гормондары
- Горноколосник колючий — карға буткаһы, тау һарынаһы
- Горóх — борсак
- Г. полевой — сәүкә борсағы
- Г. посевной — бакса борсағы
- Г. турецкий, нут бараний — һоһот борсағы
- Горóшек мышинный — сыскан борсағы, сыскан кәрешкәһе
- Г. волосистый — сырмалсык кәрешкә
- Г. душистый — хуш есле кәрешкә
- Г. кормовой — мал кәрешкәһе
- Г. мохнатый — йөнтәс кәрешкә
- Г. посевной — иген кәрешкәһе
- Г. узколистый — тар япраклы кәрешкә
- Гортензия — гортензия (сәскә)
- Горчák — әсе үлән
- Горчица — горчица
- Г. белая — ақ горчица
- Г. полевая — кыр горчицаһы
- Горшóчки торфяно-навозные — торф-тиресле көршәктәр
- Граб — граб (ағас)
- Гравилат речной — кысыр сәскә, гравилат (үлән)

Гранулы — гранулалар, бөртөксэлэр

Гребённый — сэрхэт кыягы (үлән)

Гречиха — карабойзай

Г. **водяная, горец земноводный** — *кара: пёрец водяной*

Гриб — бәшмәк

Г. **белый** — ак бәшмәк

Г. **бледный** — акһыл бәшмәк, салмәшкәк

Г. **блюдцевидный** — йәйпәк бәшмәк

Г. **водяной** — һыу бәшмәге

Г. **головневой** — торон бәшмәге

Г. **губчатый** — күперек бәшмәк

Г. **домовой** — өй бәшмәге, нигез бәшмәге

Г. **дрожалка** — калтырак бәшмәк

Г. **картофельный** — картуф үңәзе

Г. **паразит** — паразит бәшмәк

Г. **пластинчатый** — пластинкалы бәшмәк

Г. **плесневый** — үңәз бәшмәк

Г. **подосиновик** — усақ бәшмәге

Г. **ржавчинник** — тут бәшмәге

Г. **рыжик** — ерән бәшмәк

Г. **сапрофит** — сапрофит бәшмәк

Г. **слизистый** — лайлалы бәшмәк

Г. **сосновый** — карагай бәшмәге

Г. **студенистый** — койка бәшмәк

Г. **сумчатый** — муксалы бәшмәк

Г. **съедобный** — ашарға яраклы бәшмәк

Г. **сыпной** — һипкелле бәшмәк

Г. **сыроежка** — кызыл бәшмәк, кәзә бәшмәге

Г. **трубчатый** — көпшәле бәшмәк

Г. **трутовик** — кыу бәшмәк

Г. **шляпочный** — эшләпәле бәшмәк

Грибница, мицелий — бәшмәклек, мицелий (*бәшмәктең вегетатив тәне*)

Грудница, солонёчник мохнатый — йүтәл сәйе (үлән)

А

Груздь — гөрөз, гөрөздә

Груша — груша (*ағасы һәм емеше*)

Грыбник гладкий — бүсер үлене

Г. седоватый — касағуты

Гулявник лекарственный — эт какыһы (үлән)

Гумус — серетмә (*тупрактың уңдырышлы өлөшө*)

Гусиная лапка — кара: лапчатка гусиная

Гуттация — гуттация (*үсемлек япрактарының һыузы тамсы рәүешендә бүлеп сығаруы*)

А

Давление корневое — тамыр басымы

Д. осмотическое — осмос басымы (*ярыға булған басым*)

Д. присасывающее — һурыу көсө

Движение гигроскопическое — гигроскопик хәрәкәт

Д. ростовое — үсәү хәрәкәте

Двойное оплодотворение — икеләтә аталаныу

Двудомность — ике өйлөлөк (*инәлек һәм аталык органдарының һәр берененең айырым үсемлектәргә урынлашыуы; мәс., тал, тополь һ. б.*)

Двузернянка — кара: пшеница полба

Двукрылатка — кушқанат (*орлок*)

Двулетники — ике йыллык үсемлектәр (*кишер, көбөстә, сөгөлдөр һ. б.*)

Двуплодность — ике енеслелек

Двусемядольные — ике өлөшлөләр (*орлого ике өлөшлө үсемлектәр*)

Двусемянка — куш орлок

Девясил высокий — андыз (*гарыу үлене; бер йыллык сәскә атмағаны — иркәк андыз, күп йыллык сәскә атканы — инә андыз*)

Д. британский — һарык күзе

Д. германский — куян күзе

- Д. иволистный** — шөпшә бото, талүлән
- Декапита́ция** — декапитация, декапитациялау (*һабактың үсәү нөктәһен өзөү*)
- Делёние амитотическое** — амитотик бүленеш (*тура бүленеү*)
- Д. гетеротипное** — гетеротип бүленеш (*төргә бүленеү*)
- Д. митотическое** — митотик бүленеш
- Д. редукционное** — редукцион бүленеш (*хромосомалар һаны ике тапкыр кәмеп бүленеү*)
- Делянка** — делянка, бүлөм
- Денатура́ция** — денатурация (*акһымдың тәбиғи үзсәнлеген юғалтыуы*)
- Дендрáрий** — дендрарий (*ағастар һәм кыуактар коллекцияһы*)
- Дендрóграф** — дендрограф (*ағастың йыуанлыкка үсәүен үлсәү приборы*)
- Дендроло́гия** — дендрология (*ботаниканың ағастарзың һәм кыуактарзың төрзәрен өйрәнәүсә бүлөгө*)
- Дербенник, плакун-трава** — илағут, дербенник
- Дерево** — ағас
- Д. бархатное** — бәрхәт ағас
- Д. гранатовое, гранатник** — гранат (*ағасы һәм емешө*)
- Д. дынное** — кауын ағасы
- Д. камфарное** — камфара ағасы
- Д. каучуковое** — каучук ағасы
- Д. кофейное** — *кара*: кофейное дерево
- Д. оливковое** — зәйтүн ағасы (*мәңгө йәшел ағас*)
- Д. тутовое** — *кара*: шелковица
- Д. хлебное** — икмәк ағасы (*тропик зонала үсә*)
- Деревянистый** — катқан (*ағаска әйләнгән, ағасланған*)
- Дерéза** — сибәр селек
- Дерн** — кәс, кыртыш
- Дернина** — кәслек, кәс катламы
- Дескурайния Софии** — нигезут (*сүп үләнө*)
- Дефоли́ация** — дефолиация (*япрак койзороу*)

Д

Джужгун — йөзгөн (сүлектәрзәге сәнскәк үсемлек)

Джунгли — джунгли (жуйы тропик урман)

Диаграмма цветка — сәскә диаграммаһы

Диастаза — диастаза (крахмалды шәкәргә әүерелдереүсе фермент)

Диатомин — диатомин (көрән пигмент)

Диатропизм — диатропизм (үсемлектә тирәләп урынлашкан органдарзың яктылык тәьсирендә хәрәкәте; мәс., япрактар)

Дивала однолетняя — диуала, куян үләне

Дикорастущий — кырагай (үсемлек)

Диморфанти, белый орех — ак сәтләүек

Диморфизм — диморфизм (бер үк төр үсемлектә ике төрлө форманың булуы; мәс., тукланыу тамыры һәм йәбешәү, тононоу тамыры)

Динамика развития — үсеш динамикаһы

Диплобактерии — куш бактериялар

Диплобацеллы — куш бацеллалар

Диплококки — диплококктар (шар һымак куш бактериялар)

Дискомицеты — дискомицеттар (муксалы бәшмәктәр)

Диспергирование — үтә нык ваклау

Диссимилиация — диссимилиация (организмдағы катмарлы органик матдәләрзәң таркалыуы)

Дифференциация — бүленәү, айырылыу

Дихогамия — дихогамия (бер үк үсемлектә ата һәм инә органдарзың төрлө вакытта өлгөрөү күренеше)

Дихотомия — тармакланыу (үсемлек һабагының икегә тармакланыуы)

Дичок — кырагай емеш ағасы (орлоктан үстөрелгән емеш ағасы)

Дождевик — һаңгырау бәшмәк

Доза — доза, норма

Дозревание — өлгөрәп етеү

- Доместикация** — доместикация (*кырагай үсемлектөрзе культурулаштырыу*)
- Доминанты** — доминанттар (*үсемлектәр бергәлегендә өстөнлөк итеүсә үсемлектәр*)
- Доминирование** — өстөнлөк итеү (*гибрид үсемлектөрзә бер төрзөң билдәләре өстөнлөк итеү*)
- Донник лекарственный** — кандала үләне, һары донник (*гарыу үләне*)
- Д. белый** — ак кандала үләне, ак донник
- Доопыление** — өстәмә һеркәләндереү
- Древесина** — үзағас
- Древесинный слой** — үзағас катламы
- Дренаж** — дренаж (*еүеш урындарза киптереү каналдары төзөү*)
- Дрожжи** — сүпрә
- Дрок красивый** — талүлән, баллы кыуак
- Дуб** — имән
- Дубрава** — имәнлек
- Дудник лесной** — келән курай, шыма курай
- Дупло** — ағас кыуышы
- Дурман** — каразирә
- Дурнишник** — суска дегәнәге (*гарыу үләне*)
- Душица** — мәтрүшкә, мәтрүш (*гарыу үләне*)
- Душистый колосок** — өркә, өркүлән, өркәк үлән
- Дымянка лекарственная** — тиле кишер (*кый үләне*)
- Дынное дерево** — кара: дөрево дынное
- Дыня** — кауын
- Дыхательный коэффициент** — һулау коэффициенты
- Дягиль лекарственный** — айыу курайы, һаҫык көпшә (*гарыу үләне*)

Е

- Ежа́ сборная — айрауык (*кыяк үлән*)
Ежеви́ка — кара бөрлөгән
Е. сизая — күк бөрлөгән
Ежеголо́вник — терпебаш (*үлән*)
Ежови́к — сыбар бәшмәк
Ель — шыршы
Е. сибирская — Себер шыршыһы
Естествозна́ние — тәбиғәт белеме
Естествоиспытате́ль — тәбиғәтте өйрәнеүсе

Ж

- Жабник полевой — быумаүлән
Жабре́й — кара: пику́льник
Жаровыно́сливость растений (*жароустойчивость*) — эсегә
сызамлылык
Жасми́н — йәсмин (*эфир майлы декоратив кыуак*)
Желтоло́зник — кара: йва пурпуровая
Желту́шник левкойный — есле тиле торма (*кый үләне*)
Желтя́нка, це́рва — һарысай (*үлән*)
Желудь — имән сәтләүеге
Женьше́нь — женьшень (*гарыу үләне*)
Жеруха болотная — бейүлән
Ж. земноводная — бейөргән
Ж. лесная — гәрнәк
Же́стер слабительный — өскат
Живи́ца — сайыр
Живокость высокая, дельфиниум — такыябаш, дельфиниум
(*кый үләне*)
Ж. полевая — куюн көпшәһе
Живучка — кәрләс (*үлән*)
Ж. ползучая — үрмә кәрләс

- Жизнедеятельность** — йәшәү эшмәкәрлеге
Жизнеспособность — йәшәү һәләтлелеге
Жизнь — тереклек
Жилки — һеңсәләп
Жилкование дуговое — дуға һымак һеңсәләнеү
Ж. листьев — япрак һеңсәләренең урынлашыу тәртибе
Ж. пальчатое — бармак һымак һеңсәләнеү
Ж. пальчато-сетчатое — бармак һымак селтәр һеңсәләнеү
Ж. параллельное — параллель һеңсәләнеү
Ж. перистое — кауырһын һымак һеңсәләнеү
Ж. перисто-сетчатое — кауырһын һымак селтәр һеңсәләнеү
Ж. сетчатое — селтәр һымак һеңсәләнеү
Жимолость — айыу баланы
Жиры запасные — һаклык майзар
Житняк — арышбаш (*кыяк үлән*)
Жминда — *кара*: марь многоцветковая

3

- Завязь** — емшән
Закон биогенетический — биогенетик закон (*организмдың онтогенез осоронда филогенез этаптарын кысқартылған йәки үзгәртелгән килеш кабатлауы*)
Заразіха — шомбоя (*паразит үлән*)
З. белая — ак шомбоя
З. голубая — күк шомбоя
З. крупная — эре шомбоя
З. подсолнечниковая — көнбағыш шомбояһы
Зародыш — бәбәк
Зародышевый мешок — бәбәк муксаһы
Зарождение — яралыу
Заросль — 1) куйы үлән; 2) ағас курпыһы, кырқын

Зарбосток — үрсем

Заячья лапка — куянтабан

Звездчатка — йондозкай (үлән)

3. болотная — һаз йондозкайы

3. злаковая — тугай йондозкайы

3. ланцетовидная — тәкәрлек йондозкайы

3. лесная — урман йондозкайы

3. средняя, мокрица — йорт үләне, йорт йондозкайы

Зверобой продырявленный — һары мәтрүш (*гарыу үләне*)

Земля листовая — япрак тупрагы

3. перегнойная — серетмәле тупрак

3. торфяная — торфлы тупрак

3. хвойная — ылыслы урман тупрагы

Земляника лесная — турғай еләге, кайын еләге

3. садовая — бакса еләге

Зерновка — бөртөксә (*емеш төрө*)

Зигота — зигота (*аталаны һөзөмтәһенгә барлыкка килгән күзәнәк*)

Зимовник осенний — эт үләне

Злаки — кара: сәмейство злаковых

Змееголовник Руиша — йыланбашлы үлән

Змейный корень — кара: горөц змейный

Золотарник канадский — алтынбаш

Золотарник, золотая розга — алтын камсы

Золотой корень, родиола — алтын тамыр, родиола (*гарыу үләне*)

Золототысячник обыкновенный — һарыгүз (үлән)

3. красивый — сибәр һарыгүз

3. малый — вак һарыгүз

3. Мейера — Мейер һарыгүзе

Золотые шары — алтын шарзәр (*декоратив үсемлек*)

Зона аридная — арид зона (*яуым-төшөм етешмәгән зона*)

3. гумидная — гумид зона (*яуым-төшөм етерлек кимәлдә булган зона*)

- З. всасывающая** — һурғыс зона
З. делящихся клеток — бүленеүсе күзәнәктәр зонаһы
З. проводящая — үткәргес зона
З. роста — үсеүсе зона
Зонттик — сатыр сәскә
З. простой — ябай сатыр
З. сложный — катмарлы сатыр
Зонтичные — сатыр сәскәләләр (*семьяһы*)
Зоны корня — тамыр зоналары
Зоогаметы — зоогаметтар (*ылымыктарға хәрәкәтләнеүсән енес күзәнәктәре*)
Зооспора — зооспора (*ылымыктарға һәм кайһы бер бәшмәктәргә енесез үрсәү күзәнәктәре*)
Зопник клубеносный — майсыбык, кейәү камсыһы
Зорька, татарское мыло, барская спесь — *кара*: лиһнис халцедоновый
Зубровка душистая — үгезут (*кыяк үлән*)
Зубчатка поздняя — теш үләне (*паразит үсемлек*)
Зюбник высокий — арыслан тырнағы (*үлән*)

И

Ива, верба — тал

- И. белая или серебристая, ветла, белолоз** — ак тал
И. козья, бредина, ракита — кәзә талы
И. корзиночная — мурза талы
И. ломкая — өйәңке, мурт тал
И. остролистная, верба красная — кызыл тал
И. пурпуровая, желтолозник — һары тал
И. пятитычинковая, чернотал — кара тал
И. сизая — коба тал
И. синеватая — ауғана талы
И. трехтычинковая, белотал — өс һеркәсле тал, акһыл тал
И. чернеющая, волчья лоза — бүре талы

К

- Ива́н-да-ма́рья** — ала миләүшә
Ива́н-ча́й, капорский чай — кара: кипрей
Ивняк — таллыгк, әрәмәлек
Изэнь — кара: көхия
Изменение стадийное — стадиялы үзгөреш
Изю́м — йөзөм, киптерелгән виноград
Ико́тник серый — кәзә сәскәһе
И. серо-зеленый — һорғолт кәзә сәскәһе
Ил — ләм
Ильм — кара: вяз шершавый
Имби́рь — имбер (*эфир майлы тропик ағас*)
Инжи́р — инжир (*йылы як емеш ағасы, фикустың бер төрө*)
Интеркаля́рный — интеркаляр (*быуын араһында урынлашыу*)
Ирга́ — ирга (*кыуак*)
Ири́с, касати́к — ирис
Иррига́ция — ирригация, һуғарыу
Иссо́п лекарственный — майағас (*эфир майы бирә торған ярым кыуак*)
Исто́д — сыскан койроғо, истод

К

- Кабачо́к** — ташкабак (*йәшелсә*)
Каберне́ — каберне (*виноградтың кызыл емешле сорты*)
Ка́ва — кава (*боростоң бер төрө*)
Кака́о — какао
Ка́ктус — кактус
Кале́ндула, ноготки — календула, тырнак гөл (*ғарыу үсем-леге һәм декоратив үсемлек*)
Кали́на — балан (*ағасы һәм емеше*)
Ка́лла — калла (*гөл*)
Калу́жница болотная — һаз томбойоғо
Камбиа́льное кольцо — кара: годичные кольца роста

- Камбий** — ашкаяк, камбий, сөсөк (*үсөмлөктө үзағас менән кабык араһында башланғыс тукыма катламы*)
- Камедь** (гумми) — тәбенге (*емеш ағастары кайрыһынан бүленеп сыккан куйы шыйыкса, елемле һут*)
- Камнеломка сибирская** — таштишәр үлән
- К. колючая** — сәнскеле таштишәр
- Камыш, тростник** — камыш
- К. лесной** — урман камышы
- К. озерный** — күл камышы
- К. трехгранный** — кырлы камыш
- Каналы воздухоносные** — һауа үткәрәү каналдары
- К. межклеточные** — күзәнәк-ара каналдар
- Канареечник** — һары турғай камышы
- Канифоль, гәрпиус** — канифоль, *кара: живица*
- Капуста** — кәбестә
- К. башкирская** — *кара: горец альпийский*
- К. белокочанная** — ақ күсәнле кәбестә
- К. Брокколе** — Брокколе кәбестәһе
- К. брюссельская** — брюссель кәбестәһе
- К. заячья** — *кара: молодило*
- К. кормовая** — мал кәбестәһе
- К. листовидная** — япраклы кәбестә
- К. морская** — диңгез кәбестәһе
- К. цветная** — сәскәле кәбестә
- Карағана древовидная** — һары акация
- К. кустарниковидная, дереза, степная чилига, чапыжник** — селек
- Карағач** — *кара: берест*
- Кардария крупковая, сердэчница крупковая** — кардария
- Кариология** — кариология (*күзәнәк ядроһын өйрәнәүсә фән*)
- Карликовость** — *кара: нанйзм*
- Каротин** — *кара: каротинбиды*

- Каротиноиды** — каротиноидтар (*үсөмлектөргө хары һәм кызгылт хары буягыс матдэлэр, пигменттар; мөс., каротин, ликопин, биксин*)
- Картофель** — картуф
- Касатик** — кара: ирис
- Кастрация** — һеркәһезләндерев (*сөскөлөргө һеркөлөргө өзөп ташлау*)
- Катран, крамбе** — майлут (*составында май күп булган үсөмлек*)
- Каучуконосы** — каучуклы үсөмлектәр (*мөс., тау һагызы, күк һагыз һ. б.*)
- Качим метельчатый** — камгак, дауылут
- К. постенный** — дүмгөлөк
- К. пустынный** — дала дауылуты
- К. уральский** — Урал дауылуты
- Каштан** — каштан (*агасы һәм емеше*)
- Кедр** — кедр агасы
- К. гималайский** — Гималай кедры
- Келерия тонкая, тонконог** — келерия (*кыяк үлән*)
- Кендырь** — кара: конопля
- Кермек Гмелина** — татырлан (*татырлы ергөге үсөмлек*)
- Кизил обыкновенный** — мүшмел (*емешле кыуак*)
- Кизильник черноплодный** — бүре емеше
- Кипарис** — кипарис, сөрүи агасы (*мөңгө йәшел ылышы агас*)
- Кипрей** — боланут, кызылхан (*үлән*)
- К. болотный** — һаз болануты
- К. мохнатый** — ялбыр боланут
- К. уральский** — Урал болануты
- Кирказон обыкновенный** — кирказон (*гарыу үләне*)
- Кислица обыкновенная** — вак кымызлык, куян үләне
- Кисть** — тәлгәш
- Кладония бокальчатая** — бокал һымак кладония (*лишайник*)
- Классификация** — классификация
- Клевер** — клевер

К. гибридный или шведский — гибрид клевер

К. горный — тау клеверы

К. луговой — тугай клеверы, кызыл клевер

К. пашенный — баһыу клеверы

К. ползучий — үрмә клевер

К. посевной — иген клеверы

К. шуршащий — кыштырзақ клевер

Клейковина — клейковина, елемсә, үсемлек акһымы

Клен — саған

К. американский или ясенелистный — Америка сағаны

К. горный — тау сағаны

К. остролистный — кара саған

Клётка — күзәнәк

К. центральная, вторичная клетка — үзәк күзәнәк, икенсел күзәнәк

Клётки автотрофные — автотроф күзәнәктәр (*органик булмаған матдәләргән органик матдәләргә эшләүгә һәләтле күзәнәктәр*)

К. вегетативные — вегетатив күзәнәктәр, үсеү күзәнәктәре

К. верхушечные — ос күзәнәктәр

К. всасывающие — һурғыс күзәнәктәр

К. выстилающие — түшәлмә күзәнәктәр

К. генеративные — генератив күзәнәктәр (*һеркәне ата-ландырыусы күзәнәктәр*)

К. гетеротрофные — гетеротроф күзәнәктәр (*әзәр органик матдәләргә мохтаж булған күзәнәктәр*)

К. голые — яланғас күзәнәктәр

К. диплоидные — диплоид күзәнәктәр (*хромосомаларының икеләтә йыйылмаһы булған күзәнәктәр*)

К. дочерние — бала күзәнәктәр

К. железистые — биз күзәнәктәре

К. замыкающие — йомғос күзәнәктәр

К. неполовые (соматические) — енесһез күзәнәктәр

- К. опорные** — терәк күзәнәктәр
К. паренхимные — паренхим күзәнәктәр
К. питающие — азыкландырыусы күзәнәктәр
К. плазматические — плазматик күзәнәктәр
К. полисадные — текмә күзәнәктәр
К. половые — енес күзәнәктәре
К. пористые — күзәүле күзәнәктәр
К. пробковидные — бөкө күзәнәктәре
К. пропускные — үткәреүсе күзәнәктәр
К. пыльцевые — һеркә күзәнәктәре
К. сперматогенные — сперматоген күзәнәктәр (*сперматозоид эшләр сығарыусы күзәнәктәр*)
К. трахеидные — трахеид күзәнәктәр (*һыу үткәреүсе күзәнәктәр*)
К. тучные — тук күзәнәктәр
К. сегментные — сегмент күзәнәктәр
К. ситовидные — иләк күзәнәктәр
К. собирательные — йыйыу күзәнәктәре
К. сопровождающие — озатыусы күзәнәктәр, ял күзәнәктәре
К. сочные — һутлы күзәнәктәр
К. устьичные — ауызса күзәнәктәр
К. эпителиальные — эпителиаль күзәнәктәр
Клёточка пыльцевая — һеркә күзәнәге
Клёточная оболочка — күзәнәк тышлығы
Клёточный сок — күзәнәк һуты
Клетчатка (целлюлоза) — клетчатка (*органик матдә*)
Клещевина, касторник — касторка үләне, кенә уты (*орлоктары составында 60% май булған дарыу үсемлеге*)
Клон — бүтәгә (*кайһы бер кыяклы үсемлектәрҙең өйкөм булып үсәүе; мәс., кылған, езулән*)
Клоповник — бөрмә үлән (*кый үләне*)
Клубень — бұлбе, төйөрсә
Клубнекамыш — йомро камыш

- Клубнеплóды** — бұлбе емештәр
Клубнй́ка — ер елэге, шартый
Клю́ква болотная — мүк елэге
Княженй́ка, полени́ка — бикэ үлэне (*үрмэләүсе үсемлек*)
Ковы́ль — кылған, қаулан
     К. волосатик, тырса́ — ата кылған
     К. узколистный — дөйә кылғаны
     К. перистый — йомшак кылған
Кóжица — тиресэ
Кожура́ — кабык
     К. семенная — орлок кабыгы
Козелéц пурпуровый — есле гөл, шоколад сәскәһе
Козлоборóдник восточный — көнбағыр, қояш сәскәһе (*кый үлэне*)
Козля́тник — кәзә үлэне (*мал азыгы сифатында кулланылған кузаклы үсемлек*)
Кок-сағы́з — күк һағыз (*составында каучук булған үсемлек*)
Кóкки — кокк бактериялары (*шар һымак бактериялар*)
Кокпéк — *кара: лебеда́ белая*
Колленхй́ма — колленхима (*тере механик туқыма*)
Коллоиды — коллоидтар (*эре молекулалы матдэләр эрет-мәһе*)
     К. гидрофильные или гидрофобные — гидрофиль (*һыу яратыусы*) коллоидтар
     К. лиофильные — лиофиль (*тиз иреүсе*) коллоидтар
     К. лиофобные — лиофоб (*әкрэн иреүсе*) коллоидтар
Кóлки — саукалыг
Колокóльчик — кыңғырау сәскә (*үлән*)
     К. болонский — болон кыңғырау сәскәһе, күгәрсен сәс-кәһе
     К. крапиволистный — кесерткән япраклы кыңғырау сәскә, шылтырак сәскә
     К. раскидистый — тарбаклы кыңғырау сәскә
     К. скученный — өйкөм кыңғырау сәскә

Колос — башак

К. ложный — ялган башак

К. метельчатый — һепертке башак

К. простой — ябай башак

К. сложный — қатмарлы башак

К. холостой — қысыр башак, буш башак

Колосковые чешуи — башак тәңкәһе

Колосняк — *кара*: волоснёц

Колошение — башакланыу

Колючки — сәнскеләр

Кольраби — кольраби кәбестәһе, шалкан кәбестә

Кольцевание — балдаклау (*ағастың қабығын түңәрәкләп әрсеп хуйыу*)

Компост — компост (*төрлө органик калдыктарзы серетеп яһаған ашлама*)

Конвергенция — конвергенция (*сығыштары яғынан төрлө организмдарзың эске йәки тышкы төзөлөшөндөгә окшашлык*)

Конкуренция внутривидовая — төр эсендөгә көрәш

Конопля — киндер, тарма

К. сорная — маза киндер

Консорция — консорция (*бер үсемлек тирәһендә тупланған организмдар төркөмө; мәс., имән ағасы тирәһендөгә хайуандар донъяһынан, микроорганизмдарзан, үсемлек-тәрзән торған паразиттар*)

Конус нарастания — үсеу конусы

Конъюгация — конъюгация (*кайһы бер ылымыктарзың ата-ланғанда вақытлыса бергә кушылыуы*)

Копеечник — аласук (*кузаклы үсемлек*)

Копулировка — ботак ялгау

Копитень европейский — тайтояк, колонтояк

Кора — қабык, кайыр

К. вторичная — икенсел қабык

К. корня — тамыр қабығы

- К. первичная — беренсел кабык
Корень — тамыр
 К. боковой — янтамыр
 К. вентиляционный — һауа тамыры (*һазлыкта үскән үсемлектәрзә генә була*)
 К. ветвистый — тармаклы тамыр
 К. воздушный — һауа тамыры
 К. вторичный — икенсел тамыр
 К. главный — төп тамыр, баш тамыр
 К. дыхательный — *кара*: корень вентиляционный
 К. зародышевый — бәбәк тамыры
 К. мочковатый — сук тамыр
 К. мясистый — итләс тамыр
 К. первичный — башлангыс тамыр
 К. придаточный — өстәлмә тамыр
 К. прямой — тура тамыр
 К. репчатый — шалкан һымак тамыр
 К. стержневой — үзәк тамыр
 К. цепляющийся — йәбешепүсе тамыр
Корни опорные — терәк тамырзар
 К. ходульные, опорные — яһалма терәк тамырзар
Корешок — тамырса
Корзинка — кәрзинкә (*сәскәлек төрө*)
Корневая шейка — тамыр муйынсаһы
Корневище — тамырһабак (*һабактың ер асты өлөшө*)
Корнеобразование — тамырлану
Корнеклубни — тамырбүлбеләр
Корнеплод — тамыразык
Коробочка — төймәләк (*емеш төрө*)
 К. трехстворчатая — өс капкаслы төймәләк
Коровяк черный — һыйыргойроқ (*кый үләне*)
Короставник полевой — сәсмәүбаш, короставник
Кострец безостый — кылсыкһыз күстәрә
 К. береговой — яр күстәрәһе

- К. мягкий** — йомшак күстөрө
К. полевой — баһыу күстөрөһе
Костяника — кызыл бөрлөгөн
Костянка — төшлө емеш (*емеш төрө*)
Котовник — күк һырга
К. венгерский — уңғар һыргаһы
К. кошачий — бесәй һыргаһы
Кофейное дерево — кофе ағасы (*орлоктары составында 0,2 – 2,7% кофеин бар. Тонус күтәрәүсә эсемлек әзерләүзә кулланьла. Тропик илдәрзә үстөрөлә*)
Кобхия, изень — кохия (үлән)
Кочан — күсэн, кәбестә күсәне
Кочедыжник — ағасүлән
Кошачья лапка — бесәйтабан (үлән)
Крапива двудомная — ике өйлө кесерткән, кыр кесерткәне (*дарыу үләне*)
К. глухая — һуқыр кесерткән
К. жгучая — бакса кесерткәне
К. коноплевидная — киндер һымак кесерткән
К. пушистая — йөнтәс кесерткән
Красавка — *кара*: белладонна
Крахмал — крахмал
Крахмалообразователи — крахмал яһаусылар
Крахмал растительный — үсемлек крахмалы
Крестовник весенний — һарыбаш (үлән)
К. дубравный — туйра алтыны
К. обыкновенный — алтын сәскә
К. полевой — үтеҙғолак
К. речной — шартлауык
Крестоцветные — әүернә сәскәләләр; *кара*: сөмөһөү крестоцветных
Криптогамы — криптогамдар (*йәшерен кауышыусы үсемлектәр*)

- Криптофиты** — криптофиттар (*ер өстөнгөгө органдары кышкылыкка корол, э бөрөлөре һуғанбаш рәүешендә ер астында кышлаусы күп йылык үсемлектәр*)
- Кровохлёбка лекарственная** — кыркколас, кыркъяпрак (*гарыу үләне*)
- Крона** — агас сатыры
- Крушина слабительная** — эт муйылы (*емеше ашарға яракһыз, муйылға окшаған кыуак*)
- Крыжовник** — крыжовник
- Крылатка** — канатлы орлок (*сағандың, йыланың һ. б.*)
- Ксантофилл** — ксантофилл (*япрактарзағы һары пигмент*)
- Ксерофиты** — ксерофиттар (*королокка яраклашкан үсемлектәр*)
- Ксилема** — ксилема (*тамырзарзан япрактарға һыу һәм минераль тоззар йөрөтә торған тукыма*)
- Кубанка, белотурка, пшеница твердая** — каты бойзай
- Кубышка желтая** — һары томбойок
- Кувшинка белая** — ак томбойок
- Куга** — кара: рогоз
- Куюль** — бакра (үлән)
- К. льняной** — етен бакраһы
- К. посевной** — иген бакраһы
- Кукуруза** — кукуруз
- Кукүшкин лен** — кәкүк етене (үлән)
- Кукүшник длинношпорцевый** — кәкүк әшәлсәһе
- Кульбаба осенняя** — күлбаба (үлән)
- Культура** — 1) культура; 2) иген үсемлектәре; 3) үстөрөү (*эше*)
- К. беспочвенная** — тупракһыз үстөрелгән культура
- К. кормовая** — азык культурахы
- К. силосная** — силоска үстөрелгән культура (*кукуруз, көнбағыш һ. б.*)
- К. субтропическая** — субтропик культура
- К. тропическая** — тропик культура

Л

- Культуры водяные** — һыу культуралары
- К. искусственные** — яһалма культуралар
  - К. масляные** — майлы культуралар
  - К. песчаные** — ком культуралары
  - К. почвенные** — тупрак культуралары
  - К. стерильные** — стериль культуралар (*бер ниндәй микробһыз шарттарға үстөрелгән үсемлектәр*)
  - К. яровые** — ярауай культуралар
- Купальница** — алтын шөңгөр
- Купена лекарственная** — айыу емеше
- Купырь похожий** — көпшә (*үлән*)
- Курай обыкновенный** — *кара*: реброплóдник уральский
- Курумы** — қорама таштар биләмәһе
- Куст** — кыуак
- К. прямостоящий** — тура кыуак
  - К. раскидистый** — тарбак кыуак
- Кустарник** — кыуаклык
- Кутикула** — кутикула (*тире өстө ярыһы*)
- Кущёние** — өйкөмләнеү, төп йәйеү, тармакланыу

Л

- Лабазник вязолистный** — еркәүек, ерек кураһы, ерегүлән
- Л. шестилепестный** — ялан еркәүеге, ураз уты
- Лавр** — лавр (*мәңге йәшел хуш есле агас*)
- Лавровишня** — дәфнә (*емеше ашарға яраклы мәңге йәшел кыуак*)
- Лазурник** — күксин (*үлән*)
- Ламинария сахаристая, морская капуста, лопуга** — ламинария, диңгез кәбестәһе
- Ландшафт** — ландшафт (*урындың дөйөм күренеше*)
- Ландыш** — ынйы сәскә
- Л. майский** — май ынйыһы
- Лапчатка гусиная** — каз үләне

Л. низкая — мүтэк

Л. норвежская — һаз һеркәһе

Л. ползучая — үрмә қаз үләне

Лебеда белая — алагура

Л. бородавчатая — ялман қолак

Л. копьевидная — ук япраклы алагура

Л. красная — кызыл алагура

Л. мелкоцветковая — вак алагура

Л. раскидистая — ялбыр алагура

Л. сизая — күк алагура

Левкой — левкой (*бакса гөлө*)

Лен — етен

Л.-долгунец — озон етен

Л.-кудряш — бөзрә етен

Л. многолетний — кыр етене

Л. посевной — иген етене

Лепесток — таж япрагы

Лес галерейный — галереялы урман (*ике як яр буйлап үскән урман*)

Лещина обыкновенная, орешник — сәтләүек ағасы

Лиана — лиана

Лилиецветные — *кара*: сәмейство лилейных

Лилия — ләлә

Л. водяная — *кара*: кувшинка белая

Л. кудреватая — һарына

Лимон — лимон (*ағасы һәм емеше*)

Линнея — линнея (*мәңге йәшел кыуак*)

Липа сердцелистная — йүкә

Липучка — һырлан (*кый үләне*)

Лиси́чки — һары бәшмәктәр

Л. ложные — ялған һары бәшмәктәр

Лисохвост луговой — төлкөгойрок (*кыяк үлән*)

Лист — япрак

Л. амфистоматический — амфистоматик япрак (*ике яғында ла ауызсалары булған япрак*)

Л. верхушечный — ос япрак

Л. влагалищный — еңсә япрак

Л. ворсинчатый — төклә япрак

Л. выемчатый — уйма япрак

Л. городчатый — тигез киртләсле япрак

Л. двоякозубчатый — куш киртләсле япрак

Л. двоякоперистый — ике яклы кауырһын япрак

Л. двоякопильчатый — куш быскы ситле япрак

Л. дуговой — бөгөлсәле япрак

Л. зубчатый — киртләсле япрак

Л. игольчатый — энә япрак

Л. колючезубчатый — сәнскеле тешле япрак

Л. копьевидный — һөңгә япрак

Л. кроющий — каплама япрак

Л. линейный — кыяк япрак

Л. лопастный — көрәк япрак

Л. мечевидный — хәнийәр япрак

Л. непарноперистый — ишһез, кауырһын һымак япрак

Л. неровнозубчатый — кәкерсәк тешле япрак

Л. низбегающий — һалынма япрак

Л. опушенный — йөнтәс япрак

Л. пальчатосложный — катмарлы, бармак һымак япрак

Л. пальчатый — бармак һымак япрак

Л. параллельно-нервный — параллель һеңерсәле япрак

Л. парноперистый — ишле, кауырһын һымак япрак

Л. перистосложный — катмарлы, кауырһын һымак япрак

Л. пильчатый — быскы ситле япрак

Л. почковидный — бөйөрсә япрак

Л. продолговато-овальный — озонса-яллак япрак

Л. простой — ябай япрак (*бер япрак һабында бер генә япрактың урынлашыуы*)

Л. раздельный — бүлкәтле япрак

- Л. **рассеченный** — теленмә япрак
- Л. **реснитчатый** — керпек ситле япрак
- Л. **сердцевидный** — йөрәксә япрак
- Л. **сетчатонервный** — селтәр һеңсәле япрак
- Л. **сложный** — катмарлы япрак (*бер япрак һабында бер нисә япрактың бергә урынлашыуы*)
- Л. **стреловидный** — ук япрак
- Л. **тройчато-сложный** — *кара*: л. тройчатый
- Л. **тройчатый** — өсәрле япрак
- Л. **цельнокрайний** — шыма ситле япрак
- Л. **цельный** — бөтөн япрак
- Л. **черешковый** — һаплы япрак
- Л. **щитовидный** — калкан япрак
- Л. **эллиптический** — эллиптик япрак
- Л. **языковидный** — телсә япрак
- Л. **яйцевидный** — йомортка һымак япрак, йомро япрак

Лиственница — карағас

- Л. **даурская** — Даурия карағасы
- Л. **европейская** — Европа карағасы
- Л. **сибирская** — Себер карағасы
- Л. **Сукачева** — Сукачев карағасы

Листопáд — япрак койолоу

Листорасположение — япрак тезелеше

- Л. **мутовчатое** — япрактарзың суклы тезелеше
- Л. **очередное** — япрактарзың алмаш-тилмәш тезелеше
- Л. **перекрестное** — япрактарзың аркыры-буй тезелеше
- Л. **розеточное** — япрактарзың укмаш тезелеше (*бер тирәнән өйөрөлөп тезелеше*)
- Л. **супротивное** — япрактарзың капма-каршылаш тезелеше

Листосложение — япрак ятышы

Листья верховые — ос япрактар

- Л. **зародышевые** — яралғы япрактар
- Л. **зачаточные** — башланғыс япрактар

- Л. **круглые** — түңәрәк япрактар
 Л. **ланцетные** — ланцет япрактар
 Л. **линейные** — озонса япрактар
 Л. **мутовчатые** — сук япрактар
 Л. **низовые** — түбәнге япрактар
 Л. **овальные** — ялпак япрактар
 Л. **очередные** — алмаш-тилмәш япрактар
 Л. **прикорневые** — тамыр яны япрактары
 Л. **прицветные** — сәскә эргәһе япрактары
 Л. **сидячие** — ултырма япрактар
 Л. **супротивные** — каршылаш япрактар
Литофиты — литофит үсемлектәр (*ташта, каиларда үсәүсә үсемлектәр*)
Лишайники — лишайниктар
Лихенология — лихенология (*ботаниканың лишайниктарды өйрәнә торған бүлгә*)
Лихнис халцедоновый, зорька, татарское мыло — һабын сәскә, сәпсек һабыны
Лоза — 1) сыбык (*мәс., талда, винограпта*); 2) шыйык сыбык
Лозняк — таллык
Ломонос — ломонос (*үлән*)
Лопух большой, репейник — дегәнәк, тегәнәк, дегәнәк япрагы
Лотос — лотос (*үлән*)
Луб, флоэма — кара: флоэма
Луг — болон
Луговедение — луговедение (*биологияның болондарды өйрәнәү бүлгә*)
Луговодство — болонсолок
Луговик — кара: щучка дернистая
Лук — һуган, йгуа
 Л. **гусиный** — каз йгуаһы
 Л. **косой** — оскон йгуаһы
 Л. **линейный** — әтмәкәй, әтмәкәс
 Л. **обманчивый** — карға йгуаһы

- Л. понижающий — калмык йыуаһы
 Л.-поррей — поррей һуғаны, татлы һуған (*йәшелсә*)
 Л. репчатый — башлы һуған
 Л. угловатый — күл йыуаһы, сөсө йыуа

Луковица — һуғанбаш

Лу́па — лупа (*зурайтып күрһәтә торған прибор*)

Лыко — йүкә

Л. волчье — кара: волчегодник

Львиный зев — арыслан ауызы (*декоратив үсемлек*)

Льнянка обыкновенная — етен үлән, бесәй тырнағы

Любка двулистная — төн миләүшәһе (*ағыулы үлән*)

Лю́пин — люпин, әсе борсақ (*кузаклы үлән*)

Лю́тик водяной — һыу лютигы

Л. едкий — зәһәр лютик

Л. золотистый — алтын сәскәле лютик

Л. многоцветковый — күп сәскәле лютик

Л. однолистный — бер япраклы лютик

Л. ползучий — үрмәләүсе лютик

Л. ядовитый — ағыулы лютик

Люце́рна — люцерна (*кузаклы үлән*)

Л. посевная — иген люцернаһы

Л. хмелевая — комалак һымак люцерна

Лягуше́чник, водокра́с — тәлмәрийен үләне

Лядвене́ц — йылан кузағы

Л. рогатый — кызыл йылан кузағы

М

Магно́лия — магнолия (*декоратив үсемлек*)

Магония — магония (*декоратив кыуак*)

Мак снотворный — мәк

М. самосейка — кыр мәге

Ма́коцветные, маковые — мәк сәскәлеләр (*семьяһы*)

Макроспо́ра — макроспора (*эре спора*)

Макроспорангий — макроспорангий (*эре споралар барлыкка килеү органдары*)

Малина — өберсә, курай еләге, агас еләге

Мальва — гөлнәфис, тырнак үлән, мальва

Мальва приземистая — *кара*: просвирник приземистый

Мамура — *кара*: княженика

Манго — манго (*тропик үсемлек*)

Мандарин — мандарин (*агасы һәм емеше*)

Манжетка обыкновенная — эт табан, манжетка (*үлән*)

Маннык крупный — шаугамыш, комай үләне

Марь белая — ак алабута, мысай (*кый үләне*)

М. многоцветковая, жминда — әснә еләге

Марьянник гребенчатый — этәс кикреге, күгәрсең бүркө

М. полевой — тилсә уты

Маслёнок — майлы бәшмәк

Маслина — *кара*: дөрево оливковое

Мать-и-мачеха — яр япрагы, үгэй инә үләне

Мацерация — мацерация (*ебетеү йәки таркатыу максаты менән үсемлек тукымаларын сылату*)

Медвежья ягода, медвежье ухо — *кара*: толокнянка обыкновенная

Медоносы — баллы үсемлектәр

Медуница неясная — биҫтау үләне, баллыкый, кейез үләне, йод үләне

Междоузлие — быуын араһы

Межклетник — күзәнәк араһы

Межплодник — емешлек араһы

Мезофилл — мезофилл (*япрак уртаһындағы тукыма*)

Мезофиты — мезофиттар (*уртаса дымлы тупракта үсеүсе үсемлектәр*)

Мейоз — мейоз (*үсемлектең енес күзәнәге үсеү стадияһы*)

Мелкопестник — төймәбаш (*кый үләне*)

Мелкосемянные — вак орлоклолар

Меристема — меристема (*яһаусы тукыма*)

- Местообитание** — йәшәү урыны
- Метабиоз** — метабиоз (*ике организмдың ярзамлашып йәшәүе*)
- Метаболизм** — метаболизм (*организмда матдәләр алмашыныу*)
- Метаболиты** — метаболиттар (*матдәләр алмашыныу продукттары*)
- Метамерия** — метамерия (*үсемлек, хайуан органдарының үз-ара окшаш өлөштәргә бүленеүе; мәс., кыякылардың хабак быуындары*)
- Метаморфоз** — метаморфоз (*әүерелеш, үзгәреш*)
- Метёлка** — һепертке (*сәскәлек төрө; мәс., кукурузда*)
- Метлица обыкновенная, подёнка** — һеперткебаш (*кыякы кый үләне*)
- Метод** — метод, ысул
- М. вегетационный** — вегетация ысулы (*үсемлекте билдәле шарттарға үстәреү; мәс., ашлама, яктылык һ. б.*)
- М. меченых атомов** — тамғалы атомдар ысулы
- М. полевой** — баһыу ысулы (*кырға үстәреп карау*)
- М. сравнительный** — сағыштырыу ысулы
- М. экспериментальный** — эксперименталь ысул
- Меч-трава** — кылысүлән
- Мешок зародышевый** — яралгы токсайы
- М. пыльцевой** — һеркә токсайы
- Мешки воздушные** — һауа токсайзары
- Миграция растений** — үсемлектәр миграцияһы (*икенсе урынға күсәү*)
- Микология** — микология (*ботаниканың бәшмәктәрзе өйрәнә торған бүлге*)
- Микориза** — микориза (*бәшмәктәрзең үсемлек тамырында үсәүе*)
- Микробиология** — микробиология (*микробтарзы өйрәнә торған фән*)
- Микробы** — микробтар
- Микроорганизмы** — микроорганизмдар

- М. автотрофы** — автотроф микроорганизмдар
- М. гетеротрофные** — гетеротроф микроорганизмдар
- М. фитопатогенные** — фитопатоген микроорганизмдар
(үсемлек ауырыуы тыузырыуы микроорганизмдар)
- Микропиле** — микропиле (*һеркә юлы*)
- Микроскоп** — микроскоп (*зурайтып күрһәтүсө прибор*)
- М. бинокулярный** — бинокуляр микроскоп (*ике окуярлы микроскоп*)
- Микроспоры** — микроспоралар (*бик вак споралар*)
- Микротом** — микротом (*бик йока қисемдәр яһаусы прибор*)
- Микрофлора** — микрофлора (*вак үсемлектәр җонһяһы*)
- Микроэлементы** — микроэлементтар (*үсемлектәрҙә һәм тупракта аз микдарға булған элементтар*)
- Мимоза** — мимоза (*тропик үсемлек*)
- Миңдаль** — миңдаль (*емеш ағасы*)
- Миңдаль низкий** — миңдаль (*ғала шарттарында үсәүсә үлән*)
- Минерализация** — минераллашыу
- Минеральные соли** — минераль тоҙҙар
- Мирмекохория** — мирмекохория (*үсемлек орлоктарының қырмысқалар ярҙамында таралыуы; мәс., миләүшә, биҫ-тау үләне, күгәрсен бүркө һ. б.*)
- Мицелий** — *кара: грибница*
- Мичуринское учение** — Мичурин тәғлимәте
- Млечники** — һөт күзәнәктәре
- Многокоренник** — қырктамыр (*һыу үсемлеге*)
- Многолетники** — күп йыллыҡ үсемлектәр
- Многоножка** — қырғаяқ, татлы қазаяқ (*ғарыу үләне*)
- Многоплодиковые** — күп емешлеләр
- Могар, венгерское просо** — моғар (*тарының бер төрө*)
- Можжевелик обыкновенный** — артыш
- М. казацкий** — казак артышы
- М. сибирский** — Себер артышы

Мозаика — 1) тимгел ауырыуы (*үсемлектәрзә*); 2) үсемлектәр мозаикаһы (*үсемлектәрзең горизонталь структураһында булған күренеш*)

М. листовая — япрак мозаикаһы

Молодйло, очиток — куюн кәбестәһе (*үлән*)

Молокән татарский — күк билсэн, кайзауыл (*кый үләне*)

Молочай — һөтлөгән (*кый үләне*)

М. болотный — һаз һөтлөгәне

М. волжский — Волга һөтлөгәне, бейәһөт

М. лозовый — тал һөтлөгәне, һөтүлән

М. солнцегляд — көнбағыр һөтлөгән

М. степной — дала һөтлөгәне

М. уральский — Урал һөтлөгәне

Моногибриды — моногибридтар (*бер генә билдәһе менән айырылған ике организм кушылмаһы*)

Монокультура — монокультура (*бер урында йыл һайын тик бер төрлө генә үсемлек сәсәү*)

Моноэция — кара: растения однодомные

Мордóвник — терпекэй үлән

Моркóвь — кишер

Морóшка — һаз еләге

Морфíн — морфин (*алкалоид*)

Морфогенéз — морфогенез (*үсемлектәрзең морфологик структураһының онтогенездағы үсеш процесы*)

Морфоло́гия — морфология (*үсемлектәрзең тышкы төзөлөшөн өйрәнә торған фән*)

Мох — мүк

М. бородатый — һакал мүк

М. водяной — һыу мүге

М. каменный — таш мүге

М. листовой — япрак мүге

М. олений — кара: ягель

М. торфяной — һаз мүге

Мука́ роговая — мөгөз оно

М. фосфоритовая — фосфорит оно

Н

- Мукóр** — кара: гриб плесневый
Мута́нт — мутант үсемлек (*мутация һөзөмтәһенә барлыкка килгән үсемлек*)
Мута́ция — мутация (*үсемлек төзөлөшөнөң капыл булган үзгәреше*)
Мутóвка — 1) сәскә төркөмө; 2) япрактарзың быуын тирәләп урынлашыуы
Мухоло́вка — себен аулаусы (*үлән*)
Мухомóр — тыркыш (*бәшмәк*)
Мушму́ла — мушмула (*субтропик үсемлек*)
Мыльня́нка лекарственная — һабын үләнә (*тамыры һабын кеүек күперә*)
Мы́тник — кәкүк тубылғыһы
Мыше́й зеленый — кара: щетинник зеленый
Мыши́ный горошек — кара: горбшек мышиный
Мя́коть — итсә
Мя́та — бөтнөк
    М. водяная — һыу бөтнөгө
    М. длиннолистная — озон бөтнөк
    М. лесная — урман бөтнөгө
    М. луговая — болон бөтнөгө
    М. полевая — кыр бөтнөгө
Мятлик луговой — бажат (*кыяк үлән*)
    М. болотный — һаз бажаты
    М. дубравный — имәнлек бажаты
    М. однолетний — бер йыллык бажат
    М. узколистный — дала бажаты

Н

- Набуха́ние** — бүртеү
    Н. семян — орлоктарзың бүртеүе
Надкóжица — кара: кугыкула

- Нанизм** — нанизм, кэрлалек күренеше (*мәс., кэрлэ кайын, кэрлэ тал һ. б.*)
- Наперстянка крупноцветковая** — уймак сәскә (*гарыу үләне*)
- Н. пурпуровая** — карагускыл кызыл уймак сәскә
- Напльв, каллус** — оро (*ағаста*), тыңкауык (*япракта*)
- Нардосмэя** — комак, комағай, комай (*тау йылғаларында үскән киң япраклы үлән*)
- Нарцисс** — нәркәс (*декоратив үсемлек*)
- Насаждения** — ултыртылған үсемлектәр
- Насекомоопыление** — бөжәктәр ярзамында һеркәленеү
- Наслэдственность** — токомсолок, нәселселек
- Настурция** — настурция (*декоратив үсемлек*)
- Натурализация** — натуралашыу (*үсемлектен яңы урында үсеп китеүе*)
- Натуралист** (*тәбиғәттә өйрәнеүсе*)
- Недотрѳа обыкновенная** — кына үләне
- Н. мелкоцветковая** — вак сәскәле кына
- Нежник, солнцевѳет** — хаж кынаһы (*үлән*)
- Незабѳдка средняя** — күгәрсен күзе
- Н. болотная** — сыйырсык күзе
- Н. душистая** — хуш есле күгәрсен күзе
- Н. полевая** — сәпсек күзе
- Н. песчаная** — кара һырлан
- Нейстон** — нейстон (*һыу өстөндә йәшәүсе организмдар*)
- Некробиоз** — некробиоз (*күзәнәктең йәки тукыманың яйлап үлеүе*)
- Некрѳз** — некрѳз (*организмдың һиндәй зә булһа бер өлөшө-нөң үлеүе*)
- Нектар** — нектар (*сәскәнең татлы һуты*)
- Нектарник** — нектар яһалыу органы
- Неотения** — неотения (*онтогенездың вақытынан элек бө-тәүе*)
- Неофиты** — неофит үсемлектәр (*ситтән килтерелгән үсем-лектәр*)

О

- Нерва́ция** — нервация, һеңерсәләнеү
Нёрвы листа — япрак һеңерсәләре
Нёслия — неслия, вак бөргәнәк (*кый үләне*)
Нива — баһыу, кыр, иген баһыуы
Нивя́ник обыкно́венный — ак сәскә, һойәр сәскә, ромашка
Никотин — никотин (*алкалоид*)
Нитрагин — нитрагин (*бактериаль ашлама*)
Нитрагинирование — нитрагинлау
Нить тычиночная — һеркәс һабы
Ноготки лекарственные — *кара: калёндула*
Номенклату́ра би́нарная — бинар номенклатура (*биологик төрзәң ике һүззән торған атамаһы*)
Нонёя — нонейя, күк бармаксы
Норичник — сираж (*үлән*)
Нуклейно́вая кислота — нуклеин кислотаһы
Нуклеопротейды — нуклеопротейдтар (*ядролағы, протоплазмалағы катмарлы төзөлөшлө акһымдар*)
Нут — нокот борсағы (*жузаклы үсемлек*)
Н. бараний, горох турецкий — һарык борсағы
Нута́ция — нутация (*үсәү нөктәһенең әйләнәшле хәрәкәт-тәре; мәс., үрмәле үсемлектәрзә*)
Нуцёллус — нуцеллус, орлок өләшөнөң ядроһы (*асык орлок-ло үсемлектәрзә*)

О

- Обвёртка** — сәскә төргәге (*сәскәлектә*)
Обвивание — уральш үсәү
Обводнение — дымландырыу
Обезвоживание — һыуһызлануы (*кибәү, короу*)
Облепиха — һырганақ (*кыуағы һәм емеше*)
Облесение — ағас ултыртыу
Облйственность — япраклылык
Обмён веществ — матдәләр алмашыныуы

- О. ионов** — иондар алмашыныуы
- Обмѣнная кислотность** — алмаш кислоталылык
- Обогрѣв семян** — орлоктарзы йылытыу
- О. воздушно-тепловой** — һауала йылытыу
- Оболѡчка** — тышса (*күзәнәктә*)
- Образцы семян** — орлок өлгөләрә
- Обрѣзка** — кыркыу, киҫеү
- О. на кольцо** — бадаклап киҫеү
- О. на крону** — сатырзағы киҫеү
- Овѣс** — һоло
- Овощи** — йәшелсә
- Овсѣц пустынный** — һолобаш, алдак кылған (*гала үләне*)
- Овсюг** — кара һоло (*кый үләне*)
- Овсяница луговая** — һолоүлән (*кыяк үлән*)
- О. бороздчатая, типчак** — езулән
- О. красная** — кызыл һолүлән
- О. лесная** — урман һолүләне, бирәй
- О. тростниковая** — камыш һолүләне
- Огурѣц** — кыяр
- О. бешеный** — тиле кыяр (*декоратив үҫемлек*)
- Огурѣчная трава** — *кара*: бурачник лекарственный
- Одеревенѣние** — ағасланыу, ағаска әүерелеү
- Одноклѣточные** — бер күзәнәклеләр
- Однопокровные** — бер япмалы үҫемлектәр
- Одуванчик лекарственный** — бәпембә
- Озимация** — ужымлаштырыу
- Озимь** — ужым
- Околоплодник** — емешлек эргәлеге
- Околоцветник** — сәскә эргәлеге (*таж менән каса япрактары*)
- О. венчиковидный** — таж һымак сәскә эргәлеге
- О. двойной** — ике катлы сәскә эргәлеге
- О. простой** — бер катлы сәскә эргәлеге
- О. чашечковидный** — каса һымак сәскә эргәлеге

- Окопник лекарственный** — этколак (күн ыялык дарыу үләне)
- Оксилофиты** — оксилофит үсемлектәр (әсе тунракта үсөүсә үсемлектәр)
- Окулировка** — бөрө ялгау
- Окулянт** — ялганма
- Олеандр** — олеандр (субтропик климатта үсөүсә ағыулы декоратив үсемлек)
- Ольха** — ерек
- О. серая** — ак ерек
- О. черная или клейкая** — кара ерек
- Онтогенез** — онтогенез (айырым бер организмнің тыуғандан алып үлгәнгә кәзәр булған үсешә)
- Оогамия** — оогамия (йомортка күзәнәгә менән сперматозоид кушылыу, аталаныу)
- Оогонияты** — оогонияттар (инә енес органдары)
- Оогоний** — оогоний (һыу үсемлектәрненең, кайһы бер бәшмәктәрзең инәлек органдары)
- Оомицеты** — оомицеттар (бәшмәктәр төркөмө)
- Ооспора** — ооспора (бер күзәнәкле спора)
- Опадение завязей** — емшән койолоу
- О. плодов** — емеш койолоу
- Опенок** — баллы бәшмәк
- О. ложный** — ялған баллы бәшмәк
- Оплодотворение** — аталаныу
- О. двойное** — икеләтә аталаныу
- О. избирательное** — һайлап аталаныу
- Определение** — билдәләү
- Определитель** — билдәләгес (мәс., үсемлектәрзе)
- Опробование** — пробкаланыу, кигермәкләнеу
- Опрыскивание** — һиптереу
- Опыление** — һеркәләнеу, һеркәләндереу
- О. illegitimное** — иллегитим һеркәләнеу (һеркә ептәре тигез булған сәскәләрзең бер-береһен һеркәләндереуе)

О. искусственное — яһалма һеркәләндереү

О. легитимное — легитим һеркәләнеү (*сәскәләрзең озон һеркә ептәре кыска һеркәле сәскә менән һеркәләнеүе*)

О. перекрестное — ситтән һеркәләнеү, алмаш һеркәләнеү

Опыливание — тузанлау

Опыт лабораторный — лаборатор тәҗрибә

О. полевой — баһыу тәҗрибәһе

О. физиологический — физиологик тәҗрибә

Оранжерёя — оранжерея (*үсемлектәрзе йыл әйләнәһенә үстереү өсөн яһалған йылы урын*)

Организмы автотрофные — автотроф организмдар (*органик булмаған матдәләрзән органик матдәләр барлыкка килтереүсе организмдар*)

О. гетеротрофные — гетеротроф организмдар (*әзер органик берләшмәләр менән тукланыуы организмдар*)

О.-индикаторы — индикатор организмдар (*билдәле бер шарттарза ғына үскән организмдар*)

О. колониальные — колониаль организмдар

О. мезофильные — мезофиль организмдар (*уртаса температураны яратыуы үсемлектәр*)

Органический мир — органик донъя (*хайуандар һәм үсемлектәр донъяһы*)

Органогены — органогендар (*органик матдәләр составында булған төп химик элементтар; мәс., С, Н, О*)

Органы адвентивные — үсемлектәрзең адвентив органдары (*үсемлектәрзең кайһы бер органдарының дөрөҗ урынлашмауы; мәс., бөрөнөң тамырза, япракта урынлашыу орағы*)

О. аналогичные — окшаш органдар (*сығыштары төрлө булыуы мөмкин*)

О. вегетативные — вегетатив органдар (*тукланыу һәм үсәү органдары; мәс., тамыр, һабак, япрак*)

О. генеративные — генератив органдар (*үрсәү, енес органдары*)

- О. гомологические** — гомологик органдар (*сыгыштары бер булып та, төрлө формалы һәм төрлө функция үтэгән органдар*)
- О. диатропные** — диатроп органдар (*һабакка перпендикуляр ултырыусы органдар*)
- О. осевые** — үзәк органдар
- О. плагиотропные** — плагиотроп органдар (*горизонталь йүнәлешле органдар*)
- О. половые** — енес органдары
- О. репродуктивные** — репродуктив органдар (*енси үрсеү менән бәйле органдар; мәс., сәскә, емеш, орлок*)
- Органы терминальные** — терминаль органдар (*йәпле урынлашкан органдар*)
- Орэх** — сәтләүек
- О. водяной, рогульник** — һыу сәтләүеге (*һыу үсемлеге*)
- О. грецкий** — грек сәтләүеге (*ағасы һәм емеше*)
- Орешник** — кара: лещина обыкновенная
- Орляк** — кара: папоротник
- Орнитофилия** — орнитофилия (*үсемлектәрзең коштар ярзамында һеркәленеүе*)
- Орнихория** — орнихория (*орлок һәм емештәрзең коштар ярзамында таралыуы*)
- Орошение** — һуғарыу
- Оси́на** — усақ
- Осмос** — осмос (*ике төрлө куйылыктағы иретмәләр араһындағы яры аша бәләкәй өлөшсәләрзең хәрәкәте; мәс., куйырак булган иретмәнән шыйык иретмәгә*)
- Осмотаксис** — осмотаксис (*осмос баһымы аркаһында барлыкка килгән хәрәкәт*)
- Осморегуляция** — осморегуляция (*тирә-яктың үзгәреүенә карап, күзәнәктәрзәге осмос баһымының үзгәреүе*)
- Основание клубня** — бүлбе төбө
- Особь** — айырым бер үсемлек, берәмек

Осо́ка — күрән

- О. белая — йылғыр күрән
- О. береговая — яр күрәне
- О. бледноватая — акһыл күрән
- О. буроватая — көрән күрән, шыбак
- О. буровлагалищная — еңсәле күрән
- О. волосистая — төклө күрән
- О. горная — тау күрәне, кыягүлән
- О. двудомная — ике өйлө күрән
- О. иглистая — энәле күрән
- О. лисья — кара камыш
- О. мохнатая — йөнтәс күрән
- О. низкая — кыска күрән
- О. озерная — шапылдак күрән
- О. песчаная — сүл күрәне
- О. пузырчатая — сыбар күрән
- О. теневая — күлөгә күрәне
- О. удлиненная — озонса күрән
- О. шероховатая — кытыршы күрән

Осоко́рь — кара: тополь черный

Осо́т — билсән (*кый үләне*)

- О. болотный — һаз билсәне
- О. желтый — һары билсән
- О. огородный — ак билсән
- О. розовый — һөтлө билсән
- О. шероховатый — каты билсән

Оста́тки корневы́е — тамыр калдыктары

О. пожнивые — камыл

Ости́стый колос — кылсыгклы башак

Остре́ц — тозан (*татырлы ерзәрзөгө үлән*)

Ость — кылсык

Осыпа́ние — койолоу, һибелеу

Ота́ва — курпы, йәшән

П

- Отбор** — һайланыш, һайлап алыу
О. естественный — тәбиғи һайланыш
О. искусственный — яһалма һайланыш
- Отводки** — үсентеләр (*тамырландырылған иҗги ботактар*)
- Отмирание** — короу, юғалыу
- Отпрыски корневые** — тамыр үренделәре
- Отросток** — ағас курпыһы
- Отход зерна** — азаткы, иген қалдығы
- Очанка татарская** — қарһак үлән (*ярым паразит үлән*)
О. волосистая — төклә қарһак
О. лекарственная — күз үләне
О. мелкоцветная — күркәбаш
- Очиток едкий** — *қара*: моҗойло
- Очный цвет** — күз сәскә

П

- Падуб** — падуб (*мәңге йәшел сәнскеле ағас*)
- Пазник крапчатый** — беснәк (үлән)
- Пазуха листа** — япрақ куйыны
- Палеоботаника** — палеоботаника (*палеонтологияның қазыл-
дық үсемлектәрзе өйрәнеүсе бүлеге*)
- Палимбия** — палимбия (*декоратив үсемлек*)
- Палочка сенная** — бесән таяқсаһы, бесән бактерияһы
- Пальма** — пальма (*субтропик үсемлек*)
П. карликовая — кәрлә пальма
П. кокосовая — кокос пальмаһы
П. финиковая — финик пальмаһы (*тропик үсемлек*)
- Пальма-ротанг** — ротанг пальмаһы
- Палисадная ткань** — текмә тукыма
- Пальчатокорённый** — бармақтамыр эшәлсә
- Папирус** — папирус (*тропик қамыш*)
- Папоротник** — қазаяқ, абаға
П. древовидный — ағас һымақ қазаяқ

- Папоротникообразные** — казаяк һымактар
- Паразит** — паразит (*башка организмдың органик матдәләре менән тукланыуы организм*)
- Паразитизм** — паразитизм (*бер организмдың икенсе организм иҗәбенә йәшәүе*)
- Паразитология** — паразитология (*паразит организмдарзы өйрәнәүсе фән*)
- Паразиты выющиеся** — үрмә паразиттар
- П. споровые** — споралы паразиттар
- П. факультативные** — факультатив паразиттар (*кислородһыз йәки кислородлы мөхиттә йәшәй алыусылар; мәс., һөт бактериялары*)
- Паренхима** — паренхима (*үҗемлек тукымаһы*)
- П. губчатая** — көпшөк паренхима
- П. древесинная** — үзағас паренхима
- П. листовая** — япрак паренхима
- П. лубяная** — сүсле паренхима
- П. палисадная** — текмә паренхима
- Парк** — парк, бакса
- Парник** — парник (*яһалма йылытылған түтәл*)
- П. двускатный** — ике кыйыклы парник
- П. надземный** — ер өҗтө парнигы
- П. русский** — рус парнигы (*ергә казып эшләнгән*)
- П. с водяным отоплением** — һыу менән йылытылған парник
- Парнолистник** — кушъяпрак (*ярым кыуак*)
- Парусность** — осоусанлыҡ (*орлоктоң һауала осоп йөрөүе*)
- Паслән черный** — эт карағаты
- П. сладко-горький** — кызыл эт карағаты
- Па́стбище** — көтөүлек
- П. культурное** — культуралы көтөүлек
- Пастеризатор** — пастеризатор (*пастеризациялау аппараты*)
- Пастеризация** — пастеризациялау (*шыйык азыктарзы ябык һауытта 95° эҗелектә тотоп, микробтарзы үлтәрәүе*)

- Пастернак лесной** — пастернак (*кый үлөнө*)
- Пастушья сумка** — көтөүсө муксаһы (*үлөн*)
- Пеларгония** — пеларгония, яран (*декоратив үсөмлөк*)
- Пеницилл** — пеницилл башмөгө
- Пептиды** — пептиддар (*катмарлы органик матдөлөр*)
- Пептоны** — пептондар (*акхымдар таркалыууң беренсе продукт*)
- Первичная кора корня** — тамырзың беренсе кабыгы
- П. кора стебля** — хабактың беренсе кабыгы
- Первоцвет** — көкүк емеше; *кара: примула*
- Перевалка** — күсереп ултыртыу (*бөлөкөй хауыттан зурына*)
- Перегно́й активный** — актив серетмө
- Передвижение веществ** — матдөлөрзөң хэрэкөтө
- Переделка природы** — тэбигэтте үзгөртөү
- Перека́ти-по́ле** — камгак, дүмгөлөк
- Перепонка** — яры
- Перерыва́ние покоя** — тынлыкты бозоу (*декоратив үсөмлектөрзө температура йэки төрлө химик матдөлөр ярзамында кыш сөскө аттырыу*)
- Переса́дка** — күсереп ултыртыу
- Пéрец** — борос
- П. красный** — кызыл борос
- П. стручковый** — пэрзэле борос
- П. черный** — кара борос
- Перидёрма** — перидерма (*күп йылык үсөмлектөрзөң хабактары, тамырзаны, бүлбөлөрө һәм тамырхабактарындагы икенсел ялма тукыма*)
- Перика́рпий** — перикарпий
- Перио́д вегетационный** — вегетация (*үчөш*) осоро
- П. критический** — кишкен, критик осор
- П. покоя** — тынлык осоро
- Перици́кл** — перицикл (*үсөмлөк хабактарындагы һәм тамырзанындагы тукыма, ул үткөргөс тукыманы уратып алған күзөнөктөр катлауынан төра*)

- Перловник** — ынйыгас (*кыяк үлән*)
- Пёрсик** — персик, шәфтәле (*ағасы һәм емеше*)
- Пёстик** — емешлек (*сәскәнең азактан емешкә әүерелә торган эске өлөшө*)
- Песчанка длиннолистная** — тарлана, тургай тарыһы
- Петрów крест** — әүернә үлән
- Петрушка** — петрушка
- П. курчавая** — ялбыр петрушка
- Петуния** — петуния (*декоратив үсемлек*)
- Петуший гребешок** — кара: марьянник гребенчатый
- Печоночница благородная** — күк йондоз (*умырзаялардың бер төрө*)
- Пигмент** — пигмент (*буяу матгәһе*)
- Пйжма обыкновенная, дйкая рябинка** — кыр миләше, ездөймә (*гарыу үләне*)
- Пикировка** — пикировка (*тамырдың осон өзөп алып ултыртыу*)
- Пикүльник** — күзлут (*кый үләне*)
- П. колючий** — сәнскеле күзлут
- П. красивый** — сибәр күзлут
- П. ладанниковый** — күзлегәтә
- Пинцировка, прищипка** — ос өзөү (*үсемлектәң һабак осон өзөү*)
- Пион** — пион, дөрдөр сәскә (*декоратив үсемлек*)
- Пирётрум** — пиретрум (*гарыу үләне*)
- Питание автотрофное** — автотроф тукланыу (*анорганик матгәләрҙән органик матгәләр яһалыу*)
- П. арофитное** — арофит тукланыу (*үле организмдардың органик матгәләре менән тукланыу*)
- П. бактериотрофное** — бактериотроф тукланыу (*бактериялар ярзамында тукланыу*)
- П. внекорневое** — тамырзан тыш тукланыу
- П. воздушное** — һауанан тукланыу

- П. микотрофное** — микотроф тукланыу (башмәктәр ярзамында тукланыу)
- П. миксотрофное** — катнаш тукланыу (үззәре барлыкка килтергән һәм әзер азык менән тукланыу)
- П. минеральное** — минераль тукланыу (тоззар менән тукланыу)
- Пихта** — ак шыршы
- П. европейская** — Европа ак шыршыһы
- П. кавказская** — Кавказ ак шыршыһы
- П. сибирская** — Себер ак шыршыһы
- Плазмодий** — плазмодий
- Плазмоллиз** — плазмоллиз (протоплазманың күзәнәк тышсаһынан айырылыуы)
- Плазмолитик** — плазмолитик (плазмоллиз тыузыра торған матдә)
- Плакун-трава** — кара: дербәнник
- Планктон** — планктон (һыуза йәшәүсә бик вак организмдар)
- Пласт** — катлам
- П. травяной** — үлән катламы
- Пластиды** — пластидтар
- Пластинка листовая** — япрак йәймәһе
- Пластинчатый гриб** — пластинкалы бәшмәк
- Плаун** — көкөрт үләне
- П. аптечный** — дарыу көкөрт үләне
- П. баранец** — һаһыз көкөрт үләне
- Плацента** — плацента (емшәндең орлок бәрәһә беркетелә торған калкыу урыны)
- Плацентация** — плацентлашыу (емеш япрагына орлок бәрәһәһөң беркетеләүе)
- «Плач» растений** — үсәмлөктәр «илауы» (үсәмлөктәң тамсылап шыйыкса сығарып тороуы)
- Плёвел льняной или расставленный** — тиле етен
- П. многолетний** — тиле бойзай (кый үләне)
- Плевроккокки** — плевроккоктар (ылымык төрө)

Плѣсень белая, мукóр — ак үңѣз, мукор бѣшмѣге

Плод — емеш

П. бессеменной — аталанмайынса өлгөргән орлокхоз емеш (*мѣс., груша, алмағас, виноградтың кайһы бер сорттары*)

П. зерновой — орлок емеш

П. крылатка — канат емеш

П. коробочка — кумталы емеш

П. ложный — ялған емеш

П. настоящий — ысын емеш

П. нераскрывающийся — асылмай торған емеш

П. ореховидный — сәтләүек емеш

П. партенокарпичный — партенокарпик емеш (*аталаныуһыз барлыкка килгән емеш*)

П. сочный — һутлы емеш

П. с семенами — орлокло емеш

П. сухой — коро емеш

Плодник — *кара: пѣстик*

Плодóвая ветка — емеш ботағы

П. ножка — емеш һабы

Плодовóдство — емеш үстөрөү

Плодóвое тело — емешлек тәне

П. т. грибов — бѣшмәктең емешлек тәне

Плодоли́стник — емеш япрағы

Плодоношѣние — емеш биреү

Плодорóдие — уңдырышлылык

Плющ — һырлауык (*үрмә һабаклы гөл*)

Побѣг — үрендә

П. боковой — ян үрендә

П. вегетативный — вегетатив үрендә

П. генеративный — генератив үрендә (*енесле үрсеү органы булған үрендә*)

П. основной — төп үрендә

Побѣги водяные — һыу үренделәре

П

- П. надземные — ер өстө үренделәре
П. ползучие — йүрмә үренделәр
П. укороченные — кыскарган үренделәр
Повилка льняная — кыййебәк (*паразит үсемлек*)
П. европейская — Европа кыййебәге, кесерткән укаһы
П. полевая — баһуу кыййебәге, эт эсәге
Повторность опыта — тәҗрибәнең кабатланышы
Поганка бледная — ағыулы бәшмәк
Поглотительная способность — йотоу һәләте
Погрёмок большой — зур шылтырауык үлән
П. малый — шылтырауык, каугүлән (*үлән*)
Пойма — туғай, һуубаһар туғай
Подбел, белолистник — тәлмәрийән япрағы
Подберезовик — кара: березовик
Подвид — ярымтөр
Подвой — ялғанмыш (*культуралы сорт менән ялғанасак кырағай емеш ағасы*)
Подвязка растений — үсемлектәрзе бәйләү
Поддубник — имән бәшмәге
Подкормка — өстәмә тукландырыу, өстәмә ашлау
П. внекорневая — тамырзан тыш тукландырыу
Подлесок — тәпәш урман (*урманда тәпәш ағастар ярусы*)
Подмаренник настоящий — бөрмәкәй
П. болотный — һазлыҡ бөрмәкәйе
П. бореальный — урман бөрмәкәйе
П. весенний — язғы бөрмәкәй
П. северный — тәнъяк бөрмәкәйе
П. цепкий — аланғы, туғай бөрмәкәйе
Подорожник средний — юл япрағы
П. большой — зур юл япрағы
П. водяной — һуу юл япрағы
П. солончаковый — татыр юл япрағы
П. степной — дала юл япрағы, бысынқы үлән
Подосиновик — уһак бәшмәге

- Подрѣзка корня** — тамыр осон киҕеу
Подсáдка — өстөп ултыртыу
Подснѣжник — умырзая
Подсолнечник — көнбағыш
Подсочка — сайыр алыу
Подъѣльник — йомран үләне
Позднеспелость — һуң өлгөрөүсәнлек
Поколѣние — быуын (*нәсел быуындары*)
     П. бесполое — енесез быуын (*ике быуындың берендә сәскәләр урынына споралар барлыкка килеү*)
     П. половое — енесле быуын
Покрѳв растительный — үсемлектәр япмаһы
Покрѳвы цветка — сәскә япмалары
Покрытосемѣнные — ябык орлоқлолар
Полба — *кара*: пшеница полба
Полевица обыкновенная — кондорақ, кондорок (*кыяк үлән*)
     П. белая — ак кондорақ
     П. собачья — эт кондорағы
Полега́ние — йығылыу, ятыу
Полени́ка — *кара*: княженика
Поли́в — һыу һибеу
Полиога́мность — полиогамлыҡ (*бер үк үсемлектә ике һәм бер енесле сәскәләрҙең булыуы*)
Полипло́ид — полиплоид (*хромосомалары диплоидтан артык булған күҙәнәк*)
Полосá контрольная — контроль һызат (*тәҗрибә һөҙөмтәләрен сағыштырыу өсөн билдәләнгән ер*)
     П. лесозащитная — урман һаклағыс һызат, һызағайым
     П. опытная — тәҗрибә һызаты
     П. полезащитная — баһыу һаклағыс һызат
Полупроница́емые перегородки — ярымүткәргес ярылар
Полыно́к — *кара*: полынь австрийская
Полы́нь — әрем
     П. австрийская — юшан, вак әрем

- П. армянская — әрмән әреме
- П. божье дерево — агас әрем
- П. горькая — әсе әрем
- П. крупноцветковая — һары әрем
- П. Лерха — татыр әреме, тозло әрем
- П. обыкновенная — кәзимге әрем, кызыл һабаклы әрем
- П. песчаная — ком әреме
- П. полевая — баһыу әреме
- П. Сиверса — Сиверс әреме
- П. сизая — күк әрем
- П. скальная — тау-таш әреме
- П. холодная — тау әреме
- П. шелковистая — йомшак әрем
- П. эстрагон — йәшел әрем, һепертке әрем

Помидор — помидор

Поповник — кара: нивяник

Поражение — зарарлану

Порезник — бысагут (*урманлы гала үләне*)

Пористость — көпшәклелек

Пористый — көпшәкле

Поросль — 1) үрмә һабак; 2) йәш урман

Поручейник — талүән

Поры — 1) күзәүзәр; 2) бик вак тишpektәр

П. окаймленные — қоршалған күзәүзәр

Посев — сәсеу, сәсеулек

П. гнездовой — оялап сәсеу

П. квадратно-гнездовой — квадрат-оялап сәсеу

П. ленточный — буй сәсеу

П. подзимний — көзгө сәсеу

П. рядовой — тезмә сәсеу

П. широкорядный — киң рәтле сәсеу

Поскóнник — бикәбаш (*кый үләне*)

Поскóнь, замáшка — баһа (*иркәк тарма*)

Последействие — тәһсир дауамы

- Почáток** — сáкэн (*сáскá төркөмө; мáç., кукурузда*)
- Пóчвенно-климатические условия** — тупрак-климат шарттары
- Пóчвенные бактерии** — тупрак бактериялары
- Пóчечка** — бөрөсө
- Пóчки** — бөрөлөр
- П. бисериальные** — бисериаль бөрөлөр
- П. боковые** — ян бөрөлөр
- П. вегетативные** — вегетатив бөрөлөр
- П. верхушечные** — ос бөрөлөрө
- П. выводковые** — үрсөү бөрөлөрө, оя бөрөлөр
- П. зачаточные** — башлангыс бөрөлөр
- П. зимующие** — кышлаусы бөрөлөр
- П. листовые** — япрак бөрөлөрө
- П. пазушные** — куйын бөрөлөрө
- П. плодовые** — емеш бөрөлөрө
- П. покоящиеся** — тын бөрөлөр
- П. придаточные** — өстөлмэ бөрөлөр
- П. ростовые** — үсөү бөрөлөрө
- П. сериальные** — сериаль бөрөлөр, куш бөрөлөр (*аçлы-өçлө урынлашкан бөрөлөр*)
- П. спящие** — тын бөрөлөр
- П. цветочные** — сáскá бөрөлөрө
- Почковáние** — бүленеү (*вегетатив үрсөүзөң бер төрө*)
- Почкосложéние** — бөрөлөр урынлашыуы
- Предупредительные меры** — һаклык саралары
- Преть** — кызыу, яныу
- Прибрежница** — ярут (үлән)
- П. солончаковая** — татыр яруты
- Привéнчик** — таж үсентеһе
- Прививка** — ялгау (*үсөмлектө ялгау юлы менән үрсөтөү*)
- П. глазком** — бөрөнән ялгау
- П. под кору** — кабык астына ялгау
- П. в расщеп** — ярып ялгау

- П. седлообразная** — атландырып ялгау
- Привой** — ялганма (*ялгана торған бөрө йәки ботак*)
- Придаток** — өстәлмә үсенте
- Приживаемость** — үзләшеү, ерләшеү
- Признак** — билдә
- Признаки видовые** — төр билдәләре
- П. доминантные** — доминантлык билдәләре, өстөнлөк билдәләре (*гетерозиготалы үсемлектәрзә*)
- П. морфологические** — морфологик билдәләр, тышкы билдәләр
- П. рецессивные** — рецессив (*югалыусы*) билдәләр
- П. родовые** — нәсел билдәләре
- Прилистники** — япрак колаксындары
- Примула, первоцвет** — кәкүк емеше, кәзә һакалы, сәүкә башы
- Прирост** — артым, үсем
- П. годичный** — йылык артым, йылык үсем
- Присаивание** — һурыу
- Присемянник** — орлок яны япрагы
- Приспособление** — яраклашыу
- Приспособляемость** — яраклашыусанлык
- Притяжение** — тартыу, тартылыу
- Прищипывание** — семтеү (*үсемлектәң һабак осон өзөү*)
- Проба** — һынау
- Пробка** — кигермәк
- Пробковое дерево** — кигермәкле ағас (*субтропик климатта үсәүсе ағас. Кабығынан пробка эшләйзәр*)
- Провяливание** — киптереү
- Проводимость** — үткәреүсәнлек
- Произрастание** — үсеп сығыу
- Происхождение видов** — төрзәрзең килеп сығыуы
- П. жизни** — тереклектәң килеп сығыуы
- Прокамбий** — прокамбий, яһағыс тукума
- Проломник** — таутишәр (*үлән*)

- Промора́живание** — туңдырыу
Прораста́ние — шытыу, шытып сығыу
Прора́щивание — шыттырыу, үстереу
Проре́живание — бирәкләу
Проро́сток — *кара:* росток
Проры́вка — бирәкләу, йолкоу
Просви́рник приземистый — мәрүәт үләне, бесәй табан,
 бесәй икмәге
Пробсека — кыркынды
Просло́йка — катлам
Пробсо — тары
Простей́шие — иң ябай төзөлөшлөләр
Прострёл раскрытый, сон-трава — күк умырзая
Протеина́зы — протеиназалар (*ферменттар*)
Протейны — протеиндар (*ябай акһымгар*)
Противодей́ствие — каршы тәъсир
Протопла́зма — протоплазма, *кара:* цитоплазма
Протопла́ст — протопласт (*күзәнәк протоплазмаһы*)
Протра́вливание — ағыулау (*мәс., орлоктарзы сәсеү алдынан эшкәртеү*)
Прутня́к — сыбыкса
Псаммофиты — псаммофиттар (*жомлоктарза үсәүгә ярак-
 лашкан үсәмлектәр*)
Псевдоксерофиты — ялған ксерофиттар (*эфемер һәм эфеме-
 роид үсәмлектәр*)
Псевдоподи́и — ялған аяктар (*цитоплазманың вақытлыса
 бүленгән урындары*)
Псилофиты — псилофиттар (*бынан күп миллион йылдар элек
 үлгән тәүге ер өстө үсәмлектәре*)
Психрофиты — психрофиттар (*еүеш һәм һалкын тупракта
 үсәүсе үсәмлектәр*)
Пузырча́тка — кыуыклы үлән (*һыу үсәмеге*)
Пульвериза́тор — бөркөп һиптергес
Пупа́вка красильная — һары ромашка (*үлән*)

П

Пустоко́лобье — буш башак

Пустоцвѣт — буш сәскә, кысыр сәскә

Пустырник — арыслан койрого (*гарьу үләне*)

Пучок — бәйләм, шәлкем

Пучки общие — уртақ бәйләмдәр

П. открытые — асык бәйләмдәр

П. проводящие — үткәреүсе бәйләмдәр

П. сосудисто-волокнистые — көпшәле-сүсле шәлкемдәр

Пушица — мамыкбаш күрән

Пшеница — бойзай

П. безостая — кылсыкһыз бойзай

П. мягкая — йомшак бойзай

П. озимая — ужым бойзайы

П. остистая — кылсыклы бойзай

П. плотная, карликовая — кәрлә бойзай

П. полба — борай бойзай

П. твердая, кубанка, белотурка — каты бойзай

П. трехостная — өс кылсыклы бойзай

Пыльник — һеркәлек

Пыльца — һеркә (*үсемлектәрзә*)

Пыльцевход — *кара*: микробила

Пыльцелистник — *кара*: тычйнка

Пырей ползучий — актамыр, зәләш

П. безкорневищный — һабаксаһыз актамыр

П. ветвистый — *кара*: острец

П. волосистый — төклә актамыр

П. мохнатый — йөнтәс актамыр

П. остистый — кылсыклы актамыр

П. пустынный — сұл актамыры, шыбүлән

П. уральский — Урал актамыры

P

Радиация — радиация

Р. физиологическая — физиологик радиация, физиологик нурланыу

Радиобиология — радиобиология (*биологияның радиоактив матдөләрзең үсемлектәргә, хайуандарға тәьсирен өйрөнөүсә бүлөгә*)

Разбухание — бүртеү

Разветвление — тармакланыу

Развитие — үсеш

Р. дигенетическое — дигенетик үсеш (*ике енес күзәнәгә кушылғандан һуң башлана торған үсеш*)

Р. клеточное — күзәнәкле үсеш

Р. подснежное — кар астындағы үсеш

Р. стадийное — стадиялы үсеш

Раздражение — кузгыу (*тышкы тәьсирзәргә яуап биреүсәнлек*)

Размножение — үрсөү

Р. бесполое — енесез үрсөү (*күзәнәктәрзең кушылыуы мотлак булмаған үрсөү; мәс., мүктәр, абагалар, кыркбыуындар*)

Р. вегетативное — вегетатив үрсөү (*тамырзан, һабактан һәм япрактан үрсөү*)

Р. генеративное — енесле үрсөү

Р. естественное — тәбиғи үрсөү

Р. отводками — үсенте менән үрсөү

Р. отпрысками — тамыр үсентеләренән үрсөү

Р. половое — енесле үрсөү

Р. черенками — һабакса менән үрсөү

Разновидность — төрлөлөк

Разножгутиковые споры — төрлө камсылы споралар

Разнолиственность — төрлө япракклылык

Разнотравье — төрлө үләндәр (*кыяклылар, кузаклылар, күрәндәрзән башка*)

Разрѣз — кичелеш

Разрушѣние — емерелеү, таркалыу

Райгрѣс — райграс (үлән)

Ракита — кара: йва козья

Ракитник — таллык

Рѣковые шейки — кара: горѣц змеиный

Рапс — кара: брюква

Распад — таркалыу

Р. гнилостный — сереп таркалыу

Рассада — рассада, үрсетмә

Расса́дник — үрсетмәлек, рассадник

Раствор — иретмә

Р. водный — һыу иретмәһе

Р. гипертонический — гипертоник иретмә (*бик хуйы иретмә*)

Р. питательный — туклыклы иретмә

Р. почвенный — тупрак иретмәһе

Р. уравновешенный — тигезләнгән иретмә

Р. физиологический — физиологик иретмә

Растениеводство — үсемлекселек

Растѣния автотрофные — автотроф үсемлектәр (*органик булмаған матдәләрзән органик матдәләр барлыкка килтерүсә үсемлектәр*)

Р. автофертильные — автофертиль үсемлектәр (*үзенән-үзе аталанганда нормаль орлоктар бирүсә үсемлектәр*)

Р. адвентивные — адвентив үсемлектәр (*яңы урынға осраклы рәүештә килеп элэккән үсемлектәр*)

Р. аллотрофные — аллотроф үсемлектәр

Р. альпийские — Альп үсемлектәре (*бейек тау үсемлектәре*)

Р. амилофильные — амилофиль үсемлектәр (*крахмалды япрактарында туплай торган үсемлектәр*)

Р. ампельные — асылмалы үсемлектәр

- Р. анемофильные** — анемофиль үсемлектәр (ел ярзамында һеркәләнеүсә үсемлектәр)
- Р. ароматические** — хуш есле үсемлектәр
- Р. архегониальные** — архегониаль үсемлектәр (мәс., мүктәр, казаяктар һ. б.)
- Р. афильные** — япракһыз үсемлектәр (мәс., саксауыл)
- Р. ацидофильные** — ацидофиль үсемлектәр (тозло, татырлы ерзәрзә үсә)
- Р. аэрофиты (воздушные растения)** — кара: аэрофиты
- Р. безлепестные** — сәскәләренең таж япрактары булмаган үсемлектәр (мәс., сөгәлдөр, кесерткән, киндер, кузғалак һ. б.)
- Р. бесхлорофилловые** — кара: растения бесхлорофильные
- Р. бесхлорофилльные** — хлорофилһыз үсемлектәр
- Р. бореальные** — бореаль үсемлектәр (мәс., мүктәр, кара көртмәле, кызыл көртмәле)
- Р. водяные, водные** — һыу үсемлектәре
- Р. волокнистые** — сүсле үсемлектәр (сүс бирә торған үсемлектәр)
- Р. высшие** — юғары төзөлөшлө үсемлектәр
- Р. вьющиеся** — уралма, үрмәле үсемлектәр
- Р. галмейные** — галмей үсемлектәр (цинкка бай урында булған үсемлектәр)
- Р. гетерозиготные** — гетерозигот үсемлектәр (генетик яктан төрлө булған үсемлектәрзә гибридлаштырыу һөзөмтәһендә килеп сыккан үсемлектәр)
- Р. гетеротрофные** — гетеротроф үсемлектәр
- Р. гигрофильные** — гигрофиль үсемлектәр (һыу яратыусы үсемлектәр)
- Р. голосеменные** — яланғас орлокло үсемлектәр
- Р. двудольные** — ике өлөшлө үсемлектәр
- Р. двудомные** — ике өйлө үсемлектәр
- Р. двулетние** — кара: двулётники

- Р. декоративные** — декоратив үсемлектәр, бизәү үсемлектәре
- Р. дикие** — кырагай үсемлектәр
- Р. древесные** — агас үсемлектәр
- Р. дубильные** — ирекләүсе үсемлектәр (*составында ирекләүсе матдә булган үсемлектәр*)
- Р. душистые** — *кара:* растения ароматические
- Р. живородящие** — тере тызуырыусы үсемлектәр (*кайһы бер үсемлектәр орлоктарындағы яралғының инә үсемлектән айырылмайынса үсеп китеүе*)
- Р. засухоустойчивые** — корококка сызамлы үсемлектәр
- Р. ископаемые** — казылма үсемлектәр
- Р. кальцефильные** — кальцефиль үсемлектәр (*эзбиз күп ерзә үсә торған үсемлектәр*)
- Р. кальцефобные** — кальцефоб үсемлектәр (*кальций яратмаусы үсемлектәр*)
- Р. карликовые** — кәрлә үсемлектәр
- Р. клубеньковые** — бұлбеле үсемлектәр
- Р. лекарственные** — дарыу үсемлектәре
- Р. кормовые** — мал азығы үсемлектәре
- Р. красильные** — буяу үсемлектәре
- Р. культурные** — культуралы үсемлектәр
- Р. лазящие** — үрмәләүсе үсемлектәр
- Р. листостебельные** — япрак һабаклы үсемлектәр
- Р. медоносные** — *кара:* медоносы
- Р. механорные** — механор үсемлектәр (*орлоктары емшәндең капыл асылған вақытында тарала торған үсемлектәр*)
- Р. микотрофные** — микотроф үсемлектәр (*бәшмәктәр ярзамында тукланыусы үсемлектәр*)
- Р. многолетние** — *кара:* многолётники
- Р. монокарпические** — монокарпик үсемлектәр (*үз гүмерзәрәндә бер генә тапкыр сәскә атып емеш биреүселәр*)
- Р. наркотические** — наркотик үсемлектәр

- Р. насекомопыляемые** — бөжәктәр ярҙамында һәркәләнеүсә үсемлектәр
- Р. насекомоядные** — бөжәк ашаусы үсемлектәр
- Р. низшие** — ябай төзөлөшлө үсемлектәр (*лишайниктар, бәшмәктәр, һыу үсемлектәре, бактериялар*)
- Р. нитрофильные** — азот яратыусы үсемлектәр
- Р. однодольные** — бер өлөшлө үсемлектәр
- Р. однодомные** — бер өйлө үсемлектәр (*бер үк үсемлектә инәлек һәм аталык органдарының булуы; мәс., кукуруз, имән һ. б.*)
- Р. одноклеточные** — бер күзәнәклә үсемлектәр
- Р. однолетние** — бер йылык үсемлектәр
- Р. однопокровные** — бер япмалы үсемлектәр
- Р. однополые** — бер енеслә үсемлектәр
- Р. озимые** — ужым ашыҡтары
- Р. олиготрофные** — олиготроф үсемлектәр (*туклыклы матдәләргә арлы тупракта үсәүсә үсемлектәр*)
- Р. покрытосемянные** — ябыҡ орлоклә үсемлектәр
- Р. поликарпические** — поликарпик үсемлектәр
- Р. разноспоровые** — төрлө споралы үсемлектәр
- Р. реликтовые** — *кара: реликты*
- Р. ремонтантные** — ремонтан үсемлектәр (*йылына бер нисә тапқыр сәскә атып емеш биреүселәр*)
- Р. сахаристые** — шәкәрлә үсемлектәр (*шәкәр туплаусы үсемлектәр; мәс., шәкәр сөгөлдөрө, шәкәр сағаны, шәкәр камышы*)
- Р. сахарофильные** — сахарофиль үсемлектәр (*фотосинтез ваҡытында япрактарында крахмал түгел, шәкәр туплаусы үсемлектәр; мәс., һуган, тюльпан*)
- Р. световые (светолюбивые)** — яктылык яратыусы үсемлектәр
- Р. семенные** — орлоқ үсемлектәре (*орлоқ ярҙамында үрсәүсә юғары төзөлөшлө үсемлектәр*)
- Р. споровые** — споралы үсемлектәр

- Р. солончаковые** — кара: галофиты
- Р. сопутствующие** — эйәрсән үсемлектәр (*мәс., доминант үсемлектәргә юлдаш үсемлектәр*)
- Р. сорные** — кый үләндәре, сүп үләндәре
- Р. теневые** — күләгә үсемлектәре
- Р. термофильные** — термофиль үсемлектәр (*йылылык яратыусы үсемлектәр*)
- Р. фотосинтетики** — фотосинтетик үсемлектәр
- Р. хемосинтетики** — хемосинтетик үсемлектәр (*үззәрәңгә барган химик реакциялар энергияһы ярзамында минераль матдәләргән органик матдәләр төзөүселәр*)
- Р. хлорофилловые** — хлорофилл үсемлектәр
- Р. холодостойкие** — һыуыкка сызамлы үсемлектәр
- Р. цветковые** — сәскәле үсемлектәр
- Р. эврихорные** — эврихор үсемлектәр (*қиң таралған үсемлектәр*)
- Р. энтомофильные** — энтомофиль үсемлектәр (*бөжәктәр ярзамында һеркәләнеүсе үсемлектәр*)
- Р. эутрофные** — эутроф үсемлектәр (*тулкыклы матдәләргә бай тупракта үсәүсе үсемлектәр*)
- Р. ядовитые** — ағыулы үсемлектәр
- Растительный мир** — үсемлектәр донъяһы
- Расы биологические** — биологик расалар
- Р. местные** — урындағы расалар
- Расщепление** — ярылыу, бүлгеләнеү
- Р. признаков** — билдәләргән бүлгеләнеү
- Рдест маленький** — һыу ебәге
- Р. плавающий** — йөзөүсе һыу ебәге
- Р. узколистный** — тар япраклы һыу ебәге
- Реакция фотоактивная** — фотоактив реакция
- Ребропобдник уральский** — курай, кырлы курай (*сатыр сәскәләләр семьяһы*)
- Ревень** — ирәүән (*күп йылык йәшелсә*)

- Регенера́ция** — регенера́ция (*югалган орган йэки тукыманың яңынан барлыкка килеүе*)
- Редис (редиска)** — редиска
- Редька дикая** — кырагай торма
Р. посевная — вак торма
- Режим** — режим, билдэлэнгән тәртип
Р. водный — һыу режимы
Р. воздушный — һауа режимы
Р. питательный — туклану режимы
Р. световой — яктылык режимы
- Резеда** — резеда (*хуш есле гөл*)
- Резуха** — кыркма тел, резуха (*үлән*)
- Реликты** — реликттар (*әле лә йәшәгән боронго үсемлектәр һәм хайуандар*)
- Рэпа** — шалкан
- Репейник обыкновенный** — *кара: лопух*
- Репродукция** — сортлы орлоктарзы үрсетеү
- Ризбиды** — ризоидтар, тамыр һымак ептәр (*тамыр хезмәтен үтәүсе ептәр*)
- Ризоморфы** — ризоморфттар (*бәшмәктәрзең тупракка инеүсе ептәре*)
- Ризосфера** — тамыр сфераһы (*айырым микроорганизмдар тупланған тупрак зонаһы*)
- Рис** — дөгө
- Робиния ложноакациевая** — *кара: акация белая*
- Рого́ч песчаный** — мөгөз үлән (*кый үләне*)
- Рогоз, куга** — екән, екәнле камыш
- Роголистник** — мөгөзьяпрак (*үлән*)
- Рогульник** — *кара: орех водяной*
- Род** — ырыу
- Родиола** — *кара: золотой корень*
- Рододендрон** — рододендрон
Р. понтийский — понтий рододендроны
- Рожь** — арыш

С

Рѳза — *кара*: шипѳвник

Розѳтка листьѳв — япрак розеткаһы (*япрактарзың бер тирѳгѳ тупланып урынлашыуы*)

Розмарйн — розмарин (*хуш еҫле мѳңге йѳшел кыуак*)

Ромѳшка — ромашка

Р. ароматная — еҫле ромашка

Р. лекарственная — шифалы ромашка

Р. непахучая — еҫһез ромашка, алма үлѳне

Р. пахучая — еҫле ромашка

Р. тысячелистниковая — меңьяпраклы ромашка

Рост — үҫеу

Р. апикальный, верхушечный — остан үҫеу

Р. базальный — тѳптѳн үҫеу

Р. базипетальный — базипеталь үҫеш (*ян ботактарзың йѳки уның ѳлѳштѳренең осонан тѳбѳнгѳ табан үҫеуе*)

Р. вставочный — быуын араһынан үҫеу

Р. интеркалярный — интеркаляр үҫеу

Ростѳк — шытым, үҫенте

Росьянка — ысык үлѳне (*бѳжѳктѳр менѳн азыклана торған үлѳн*)

Рѳща — ағаслык (*кайынлык, тирѳклек, баланлык һ. б.*)

Рѳбчик — йѳй (*орлоктарзағы*)

Рѳйжик — ерѳн бѳшмѳк

Рѳильце — емешлек ауызы

Р. сидячее — ултырма емешлек ауызы (*емешлек бағанаһы булмаған осрак*)

Рѳбина обыкновенная — милѳш, мышар

Рѳска — тѳлмѳрйен тѳңкѳһе (*һыу ѳштѳ үҫемлеге*)

С

Сѳбельник болотный — кылысьяпрак, бысағүлѳн

Савѳнны — саванналар (*үлѳн үҫемлектѳрзең тропик тибы*)

Саго — саго (*крахмалдан яһалған ярма*)

- Саговники** — саговниктар (*пальмаға окшаған тропик ағастар*)
- Сад ботанический** — ботаника баксаһы
- Садоводство** — баксасылыҡ
- Саженец** — үрсетмәлек
- Саксаул** — саксауыл (*көнъякта татырлауыктарза һәм ком сүлдәрендә үсә торған ағас*)
- Салат** — салат (*йәшелсә*)
- Самоброжение** — үзенән-үзе әсеу
- Самонагревание** — үзенән-үзе кызыу
- Самоопыление** — үзенән-үзе һеркәленеу
- Самостерильность** — үзенән-үзе стерилләнеу (*бер үк сәскәнең һеркәһе менән емешлеген аталандырғанда орлоктоң булмауы*)
- Самофертильность** — үзенән-үзе орлокланыу (*бер үк сәскәнең һеркәһе менән емешлеген аталандырғанда орлок биреүсәнлек*)
- Самшит** — самшит (*субтропик киңлектәрзә үсәүсә мәңге йәшел ағас*)
- Санда́ловое дерево** — сандал ағасы
- Сапробы** — сапробтар (*бысранған һыуза йәшәүсә микробтар*)
- Сапрофиты** — сапрофиттар (*үле органик матдәләр менән тукланыусы организмдар; мәс., кайһы бер бактериялар, бәшмәктәр*)
- Сара́нка** — кара: лилия кудреватая
- Сарсазан** — сарсазан (үлән)
- Сахароза** — сахароза (*шәкәр камышы, шәкәр сөгөлдөрө шәкәре*)
- Сближение вегетативное** — вегетатив якынайыу
- Сбрасывание плодов** — емеш койоу
- Свекла́** — сөгөлдөр
- С. кормовая** — мал сөгөлдөрө
- С. сахарная** — шәкәр сөгөлдөрө
- С. столовая** — кызыл сөгөлдөр; аш сөгөлдөрө

- Свербига восточная** — какы (үлән)
- Светокультура** — яһалма яктылыкта үсәүсә культура
- Сейсмона́стия** — сейсмонастия (*борсоу сәбәплә үсемлек органдарының хәрәкәте*)
- Селёкция** — 1) селекция (*яңы сорттар, токомдар сыгарыу тураһындағы фән*); 2) һайлау, һайлап алыу
- Селитра аммиачная, нитрат аммония** — аммиак селитраһы, аммоний нитраты (*ашлама*)
- С. калийная** — калий селитраһы (*ашлама*)
- Сельдерей** — сельдерей (*йәшелсә*)
- Семейство** — семья (*систематикала яқын булған ырыузарҙы эсенә ала торған берәмек*)
- С. бобовых** — кузаклылар семьяһы
- С. злаковых** — кыяклылар семьяһы
- С. пасленовых** — эт карағаты һымактар семьяһы
- С. сложноцветковых** — катмарлы сәскәләләр семьяһы
- С. лилейных** — ләлә сәскәләләр семьяһы
- С. крестоцветных** — әүернә сәскәләләр семьяһы
- С. розоцветных** — роза сәскәләләр семьяһы
- Семенной** — орлоқлоқ (*орлоқ алыу өсөн билдәләнгән үсемлек*)
- Семеноводство** — 1) орлоқсолоқ; 2) биологияның орлоқтарҙы өйрәнәүсә бүлегә
- Семя** — орлоқ
- Семявход** — *кара*: микропиле
- Семядоль, семядоль** — орлоқ өлөшө, орлоқ өлөштәре (*бәбәктәге тәүге япрактар*)
- Семянка** — орлоқса, орлоқ емеш (*емеш төрө; мәҫ., көнбағышта*)
- Семянные** — орлоқлолар
- Семяножка** — орлоқ һабы
- Семяносец** — *кара*: плацента
- Семяпочка** — орлоқ бөрөһө
- С. прямая** — тура орлоқ бөрөһө

- С. согнутая** — бөгөлгән орлок бөрөһе
- Сердечник луговой** — йөрәгүлән
- Сердечник горький** — эсе йөрәгүлән
- Сердцевина** — үзәк (*үсемлектәң уртаһындағы паренхима күзәнәктәренән торған өлөш*)
- Сердцевинные лучи** — үзәк нурзар
- Серёжка** — һырга, алка (*асылмалы ойошма сәскә; мәс., тополь, ерек, кайын ағастарының*)
- Серобактерии** — көкөрт бактериялары
- Серпуха** — һыйыр теле (үлән)
- Сёянец** — сәсмәлек, сәскен (*орлоктан үстөрелгән бер йәки ике йылыҡ ағас*)
- Сжижение** — шыйыкклау, шыйыклатыу (*мәс., газдарзы*)
- Сигиллярии** — сигилляриялар (*жазылма үсемлектәр*)
- Сидерат** — сидерат, йәшел ашлама
- Сидерация** — сидерация (*йәшел ашлама өсөн люпин һәм башка кузаклыларзы үстөрөү һәм тупрак ашлау*)
- Симбиоз** — симбиоз (*ике организмдың бер-береһенә ярзамлашып йәшәүе; мәс., кузаклы үсемлектәр менән бүлбе бактериялары*)
- Симбионт** — симбионт (*симбиоз булып йәшәүсе үсемлек*)
- Синеглобник** — күкбаш (үлән)
- Синергизм** — синергизм
- Синтаксон** — синтаксон, берәмек (*фитоценоздар классификацияһында*)
- Синузия** — синузия (*экологик үзенсәлектәре окшаш булған формаларзы берләштергән үсемлектәр төркөмсәһе*)
- Синэкология** — синэкология (*фитоценоздың йәшәү шарттарына бәйләлеген өйрәнөүсә фән*)
- Синюха голубая** — фаягөл, тумыртка мышары (үлән)
- Синяк обыкновенный** — йылан көпшәһе (үлән)
- Сирений** — һарсин (үлән)
- Сирень обыкновенная** — сирень
- Система корневая** — тамыр системаһы

- С. мочковатая корневая** — сук тамыр системаһы
- С. проводящая** — үткәреү системаһы
- С. травопольная** — үлән сәсеү системаһы
- Систематика растений** — үсемлектәр систематикаһы (*ботаниканың кәрзәшлек, туғанлык билдәләре буйынса үсемлектәр төрҙөрөн өйрәнә, тәртипкә һала торған бүлгә*)
- Ситник** — куһа (үлән)
- Ситхинская ель** — ситхин шыршыһы
- Скабиоза** — скабиоза, йөнтәҫбаш (үлән)
- Скарификация** — скарификация (*орлоктарҙың шытыуын тизләтеү өсөн уларҙың кабыктарын йокартыу*)
- Скёрда** — тарбағай
- С. болотная** — һаз тарбағайы (*болон үсемлегә*)
- С. золотистая** — алтын тарбағай
- С. мелкоцветная** — вак сәскәле тарбағай
- С. пахучая** — еҫле тарбағай
- С. сибирская** — Себер тарбағайы
- Скисание** — әсеү
- Склеренхима** — склеренхима (*механик тукыма*)
- Склерификация** — склерификация (*күзәнәк тышсаһының өҫтәмә калынайып ағасланыуы*)
- Склерофиты** — склерофиттар (*каты япраклы үсемлектәр*)
- Скороспелые сорта** — тиз өлгөрөүсә сорттар
- Скрёчивание** — яһалма һеркәләндереү, аталандырыу
- Скрипца** — шығырлаҡ балтырған (үлән)
- Слива** — слива (*ағасы һәм емеше*)
- Слоевище, таллом** — катлансыҡ (*түбән төзөлөшлө үсемлектәрҙең вегетатив органы*)
- Сложноцветные** — кара: семейство сложноцветковых
- Слой** — катлам
- С. алейроновый** — алейрон катлам
- С. выстилающий** — түшәлмә катлам
- С. гимениальный** — гимениаль катлам (*бәшмәктәрҙең споралар барлыкка килтереүсә катлауы*)

- С. древесинный** — ұзағас катлам
С. замыкающий — тоташтырыусы катлам
С. камбиальный — камбий катламы
С. кожистый — тиресә катлам
С. кутикулярный — кутикуляр катлам
Смолёвка башкирская — елемүлән
С. алтайская — әбей һеркәһе
С. обыкновенная, хлопушка — шәфәкгөл
Смолотечёние — сайыр ағыу (*ылыслы ағастарзың кабығы йәрәхәтләнгәндә булған күренеш*)
Смоляные ходы — сайыр юлдары (*үсемлектәрзең эфир май-зары составында булған ысмалаларзы сығарып ташлау органы*)
Сморбина — карағат
С. белая — ақ карағат
С. золотистая — һары карағат
С. красная — кызыл карағат
С. садовая — бакса карағаты
С. черная — кара карағат
Сморчок — бүрекбаш (*бәшмәк*)
Снить — есле балтырған (*урман үсемлеге*)
Созревание — өлгөрөү, етлегеү
Сок — һут
С. клеточный — күзәнәк һуты
С. млечный — һөт һымак һут
Сокодвие́ние — һут йөрөү
Солевыносливость — тозға сызамлылык
Солерос европейский — һимезут, солерос (*татырлы ерзәге үлән*)
Солесто́йкость — тозға тоторокклолок (*нык тозланған һыуға йәки тупракка яраклашыу*)
Соло́дка Коржинского — татлы тамыр (*ғарыу үләне*)
Соло́мина — һалам, һабак (*кыяклы үсемлектәрзә*)
Солонёчник — қояшут (*үлән*)

С

- Солянка холмовая** — тозут (*татырлы тупракта үçә*)
- Сон растений** — үсемлектәр йокоһо (*үсемлек органдарының тәүлек әйләнәһендә периодик хәрәкәте; мәс., сәскәнең асылып ябылыуы*)
- Сон-трава** — кара: прострел раскритый
- Соплодие** — куш емеш
- Сообщество растительное** — үсемлектәр бергәлеге
- Сорго обыкновенное** — сорго (*тропик һәм субтропик илдәр-зә орлоғо өсөн, мал азығы, спирт, крахмал һ. б. алыу өсөн үçтерелә торған кыяклы үсемлек*)
- Сореди́и** — соредизар (*кайһы бер лишайниктарзың вегетатив юл менән үрсәү органдары*)
- Сосенка водяная, хвостик обыкновенный** — һыу шыршыһы
- Сосна́** — карағай
- С. **горная** — тау карағайы
  - С. **кавказская** — Кавказ карағайы
  - С. **крымская** — Кырым карағайы
  - С. **сибирская** — Себер карағайы, кедр
- Сосуд** — көпшә
- Сосудовидные клетки** — көпшә һымак күзәнәктәр
- Сосуды водопроводящие** — һыу үткәреүсә көпшәләр
- С. **древесинные** — үзағас көпшәләре
  - С. **млечные** — һөт көпшәләре
- Соцветие** — сәскәлек
- С. **головка** — тумалак сәскәлек
  - С. **зонтик** — сатыр сәскәлек
  - С. **кисть** — тәлгәш сәскәлек
  - С. **колос** — башак сәскәлек
  - С. **корзинка** — кәрзинкә сәскәлек
  - С. **початок** — сәкән сәскәлек
  - С. **цимозное** — цимоз сәскәлек
  - С. **щиток** — калкан сәскәлек

- Соцветия ботрические** — ботрик сәскәлек (*билдәле бер төзөлшө булмаган сәскәләр; мәс., иген башағы, кукуруз сәскәһе, һ. б.*)
- Спаржа** — спаржа, себен кыуағы (*гала үсемлеге*)
- С. каспийская** — Каспий спаржаһы
- С. лекарственная** — дарыу спаржаһы
- С. многолистная** — күп япраклы спаржа
- С. тонколистная** — тар япраклы спаржа
- Спелость молочная** — һөтләнеп өлгөрөү
- Сперматозбид** — сперматозоид
- Спермии** — спермийзар
- Спирея** — спирея, тубылгы (*тәпәш кыуак*)
- Спираллы** — спираль бактериялар
- Спирогира** — спирогира (*ыльмык*)
- Спора** — спора; 1) енесез үрсөү күзәнәге; 2) бактерияның айырым бер шарттарзағы торшо
- Спорангий** — спорангий (*споралар барлыкка килеү орган-дары*)
- Спорангийнбсцы** — спорангийлы япрактар (*спорангийзар урынлашкан япрактар*)
- Спорогенез** — спорогенез (*споралар яһалыу процесы*)
- Спорогоний** — спорогоний (*инә күзәнәк аталанғандан һуң икенсе йыл мүк һабаксаһының осонда споралы кап бар-лыкка килә*)
- Спорофит** — үсемлектәрзең енесез быуыны
- Споры покоящиеся** — тын споралар
- Спорынья ржи** — торон бәшмәге, арыш атаһы (*үсемлек ауырыуы*)
- Спорыш, горец птичий** — күгүлән, бәпкә үләне
- Срастание** — кушылып үсөү
- Среда окружающая** — тирә-як мөхит, әйләнә-тирә
- Сродство** — кәрзәшлек, туғанлык, окшашлык
- Стадия** — стадия (*үсештә кабатланып үтелә торған фаза, осор*)

- С. развития** — үсеш стадияһы
С. роста — үсөү стадияһы
С. световая — яктылык стадияһы
С. цветения — сәскә атыу стадияһы
С. ювенальная — ювеналь стадия (*енси яктан өлгөрмөгән стадия*)
С. яровизация — ярауайлашыу стадияһы
Стальник — корос үлән
Станция опытная (станция опыта) — тәжрибә станцияһы
С. селекционная — селекция станцияһы
Ствол — олон
Стебелék — һабакса, нәзек һабак
Стебель — һабак
С. видоизмененный — үзгәргән һабак
С. вьющийся — уралма һабак
С. двулетний — ике йыллык һабак
С. древесинный — ағас һабак
С. зародышевый — бәбәк һабағы
С. зачаточный — башланғыс һабак
С. коленчатый — быуынлы һабак
С. лазящий, ползучий — үрмә һабак
С. ложный — ялған һабак
С. надземный — ер өстө һабағы
С. однолетний — бер йыллык һабак
С. подземный — ер асты һабағы
С. прямой, прямостоящий — төз һабак
С. стелющийся — түшәлмә һабак
С. травянистый — үлән һабак
С. укороченный — кыскарган һабак
С. утолщенный — йыуанайған һабак
С. цепляющийся — йәбешәүсән һабак
Стела — стела (*үсәмлектәң үзәк цилиндр*)
Стеллаж — стеллаж, кәштә
Степь ковыльная — кылғанлы дала

- Стереом** — стереом (*үсемлектен механик тукумалар төркөмө*)
- Стерилизация** — стерилләү (*бактерияларзы үлтөрөү*)
- Стерильный** — стериль матдәләр
- Стерня** — камыл
- Стимулирование** — стимул биреү, тизләтеү (*мәс., үсеште тизләтеү, уңышты күтөрөү өсөн орлоктарзы химик һәм физик ысулдар менән эшкәртеп сәсөү*)
- Стимуляция** — стимуллаштырыу
- Столбик** — емешлек бағанаһы, бағанасык
- Стойкость** — сызамлылык
- С. физиологическая** — физиологик сызамлылык
- Столбон** — столон (*картуфтың ер асты үренделәре*)
- Стратификация** — стратификация (*шытыузы тизләтеү өсөн орлоктарзы ғымлы һалкынса урында тотуу*)
- Стрелолоист** — укъяпрак (*япрағы ук башына окшаған һыу үләне*)
- Строение дорзоветральное** — дорзоветраль төзөлөш (*аскы һәм өскө яктарын айырырға мөмкин булған органдарзың төзөлөшө*)
- С. моносимметричное** — моносимметрик төзөлөш
- Строма** — строма, нигез (*бөшмәк епсәләре тығыз бөйләнен барлыкка килгән есем*)
- Строчки** — тубырсыкбаш бөшмәктәр
- Стружки роговые** — мөгөз юныскыһы (*ашлама*)
- Структура** — төзөлөш, королош
- Стручок** — пәрзәле кузак
- Стручокек** — пәрзәле бәләкәй кузак
- Студень** — койка
- Субстрат** — субстрат, туклыклы урын; 1) үсемлектен тамыры урынлашқан матдә; 2) микробтар үрсетә торған азыклы урын
- Сук** — ботак

Т

- Суккуленты** — суккуленттар (*япрак йәки һабактары дым һаклауға яраклашкан королюкка сызамлы үсемлектәр: алоэ, кактустар*)
- Сукцессия** — сукцессия (*бер фитоценоздың икенсе фитоценоз менән алышыныуы*)
- Султан** — солтан (*сәскәлек төрө; мәс., тимофеевка*)
- Сумах лаконосный** — сумах, үлем ағасы (*бөтә өлөшө лә бик ағыулы ағас. Лак эшләү өсөн кулланыла. Японияла үсә*)
- Сурепица сжатая** — бүзәнә кузағы, эт кузағы
- Сурепка** — тиле шалкан
- Сусақ зонтичный** — сәскәле камыш
- Суховей** — кыуан ел
- Сухостой** — кыу ағас (*тамырынан короған ағас*)
- Сушенийца** — кипкәр (*дарыу үләне*)
- Сұшка зерна** — ашлык киптереү
- Сучок** — вак ботак
- Сфагнум** — кара: мох торфяной
- Сценедесмус** — сценедесмус (*ылымык*)
- Сциофиты** — сциофиттар (*күләгә яратыусы үсемлектәр*)
- Сыроёжка** — һарык бәшмәге
- Сыть бурая** — кәкүк камышы

Т

Табак — тәмәке

Т. душистый — хуш есле тәмәке (*декоратив үсемлек*)

Таволга городчатая — тубылғы, ак селек

Тайга — тайга, ылыслы урман

Таксация — таксация (*урманда ағас запастарын йәки үлән уңышын билдәләү*)

Таксис — таксис (*яктылык, һыу, йылылык һәм башка ярһытыузар тәьсирендә үсемлектәрзең йүнәлешле актив хәрәкәттәре*)

- Таксон** — таксон (*систематик берәмектәр; мәс., төр, ырыу, семья һ. б.*)
- Таксономия** — таксономия (*үсемлектәрҙе һәм хайуандарҙы классификациялау принциптарын өйрәнеүсә тәғлимәт*)
- Таллом** — таллом, кара: слоевище
- Тамариск** — тамариск (*декоратив үсемлек, дарыу үсемлеге*)
- Таннин** — таннин (*органик матдә*)
- Тау-сағыз** — тау һағызы (*каучуклы үсемлек*)
- Текстүра древесины** — олон һүрәте
- Телерез** — быскы үлән
- Тельце** — тәнсә, төйөрсөк
- Теневыносливость** — күләгәгә сызамлылык
- Теплица** — теплица (*үсемлектәрҙе һалкындан һаклап үстөрөү өсөн яһалған йылы королма*)
- Теплые ванны** — йылы ванналар (*сәскә атыузы тизләтөү сараһы*)
- Терескэн** — терескэн үләне
- Термонастия** — термонастия (*температура тәьсирендәгә хәрәкәт*)
- Термопсис** — йүтәл үләне, термопсис (*дарыу үләне*)
- Термофильность** — йылы яратыусанлык
- Терновник, терн** — күгән, урман өрөгө (*емешле кыуак*)
- Терофиты** — терофиттар (*орлоктан үрсөүсә бер йылык үсемлектәр*)
- Тимофеевка** — әбәләй, тимофеевка (*кыяк үлән*)
- Тимьян, чабрёц** — кара: чабрёц башкирский
- Тип** — тип (*систематик берәмек*)
- Типчак** — кара: овсяница бороздчатая
- Ткани** — тукымалар (*төзөлөшө, функциялары һәм барлыкка килеүзәре менән окшаш күзәнәктәр төркөмө*)
- Т. воздухоносные** — һауа йөрөтөүсә тукымалар
- Ткань** — тукыма
- Т. ассимиляционная** — ассимиляцияцион тукыма
- Т. войлочная** — йөнтөҗ тукыма

- Т. волокнистая** — сүсле тукума
Т. вторичная образовательная — икенсел яһауыс тукума
(камбий, феллоген)
Т. выделительная — бүлеп сығарыусы тукума
Т. запасаящая — һаклағыс тукума
Т. корнеродная — тамыр яһауыс тукума
Т. лубяная — сүсле тукума
Т. механическая — механик тукума
Т. образовательная — яһауыс тукума
Т. основная — төп тукума
Т. покровная — япма тукума
Т. пробковая — кигермәк тукума
Т. проводящая — үткәргес тукума
Т. рыхлая — кәүшәк тукума
Т. столчатая — бағаналы тукума

Тмин — әнис үләне

Ток восходящий — күтәрелмә ағым

Т. нисходящий — төшмә ағым

Т. пластических веществ — пластик матдәләр ағымы

Токсины — токсиндар *(ағыулы матдәләр)*

Токсичность — ағыулылык

Толерантность — толерантлык *(айырым бер экологик шарттарға йәшәй алыусанлык)*

Толокнянка обыкновенная, медвежье ухо — талкан емеш
(ярым кыуак)

Томат — томат, помидор

Тонконог — кара: келерия

Топинамбур, или земляная груша — топинамбур *(гарыу үсемлеге)*

Тополь белый, серебристый — тополь, ак тирәк

Т. пирамидальный — пирамидааль тополь

Т. черный, осокорь — күк тирәк

Торица посевная — кырлык, энә япрак

Торф — торф, һаз тиреҫе

- Торфяник** — торф яткылыгы, торфлы һазлык
- Торфяной мох (сфагнум)** — *кара: мох торфяной*
- Точка роста растений** — үсемлектәрҙең үсәү нөктәһе (*үсемлек һабағының осонда урынлашкан тукыма*)
- Травá** — үлән
- Т. бизонова** — үгез үләне
- Т. богородская** — *кара: чабрёц башкирский*
- Т. колдунова, двулепестник парижский** — пәрәй гөлө
- Т. кормовая** — мал азығы үләне
- Т. молодая** — йәшән
- Т. морская** — диңгез үләне
- Т. некалорийная** — капырак үлән
- Т. сорная** — кый үләне, сүп үләне
- Травматотропизм** — травматотропизм (*яра һәм ағыузар тәьсирендә кәкрәйеү, бөгөлөү*)
- Травосмесь** — үлән катнашмаһы (*бер йыллык һәм күп йыллык кыяклылар һәм кузаклылар катнашмаһы*)
- Травостой** — үсемлектәр япмаһы (*көтөүлектәрҙең, сабынлыктарҙың үсемлектәр япмаһы*)
- Травянистый** — үләнле ер
- Традескантия** — традесканция, үрмәле гөл
- Транспирация** — транспирация (*үсемлектәрҙең һыуы парға әйләндерәүе*)
- Трансплантация** — трансплантация, тукыма ялғау (*бер үсемлек киҗәген икенсе үсемлеккә күсереп ялғау*)
- Трахеи** — трахеялар (*һыу үткәрәүсә көпшәләр*)
- Трахеиды** — трахеидтар (*һыу һәм унда ирегән матдәләрдә үткәрәүсә көпшәләр*)
- Трихогина** — трихогина (*бәшмәк һәм ылымыктарҙың инә енес органдарындағы көпшә һымак үсентеһе*)
- Тропизм** — тропизм (*берәй төрлө ярһытыу йогонтоһонда үсемлек органы үсешенең йүнәләше үзгәрәү*)
- Тропофиты** — тропофиттар (*дымлы, королюккө йылдар, мизгелдәр алмашынып килгән урындарҙа үскән үсемлектәр*)

- Тростнік** — кара: камыш
Т. сахарный — шәкәр камышы
Трубка зрительная — карау трубкаһы (*микроскопта*)
Т. венчика — сәскә көпшәһе
Т. пыльцевая — һеркә көпшәһе
Т. ростовая — үсәү көпшәһе
Т. ситовидная — иләк һымак көпшә
Трубкавание — көпшәләнеү, көпшәгә ултырыу
Трубноцветные — көпшә сәскәләләр
Трутовик — кыу бәшмәк
Трюфели — трюфель бәшмәктәр
Тундра — тундра
Тургор — тургор (*күзәнәк һәм тукымаларзың һыуға туйынып кирелеп тороузлары*)
Тургорность — тургор вақыты
Турнепс — турнепс, мал шалканы
Туя — туя (*ылысһы мәңге йәшел кыуак*)
Тыква — кабак
Тырса — кара: ковыль волосатик
Тысячелистник лекарственный — меңьяпрак, бысала (*гарыу үләне*)
Тычинка — һеркәс (*сәскәлә аталык органы*)
Тычинки двубратственные — ике энәле һеркәстәр
Т. одnobратственные — бер энәле һеркәстәр
Тюльпан — тюльпан (*ләлә сәскәлә үсемлек*)

У

- Убиквисты** — убиквист үсемлектәр (*төрлә климат шарттарында киң таралып үсә торған үсемлектәр*)
Увядание — һулыу, шиңеү
Углеводы — углеводтар (*органик матдәләр: крахмал, шәкәр*)
Удобрение — ашлама
У. азотное — азотлы ашлама

- У. гранулированное** — бөртөклө ашлама, грануланган ашлама
- У. минеральное** — минераль ашлама
- У. органическое** — органик ашлама
- Узел** — быуын
- У. кущения** — төп йәйеү быуыны
- Узлы стеблевые** — һабак быуындары
- Укоренение** — тамырланыу
- Укроп** — укроп
- Улотрикс** — улотрикс (*йәшел ылымык*)
- Ультрамикрэлементы** — ультрамикрэлементтар
- Уреаза** — уреаза (*фермент*)
- Урбдство** — зәгифлек, ғәриплек (*үсөмлөктәр, хайуандар организмының нормаль хәлдән кырка айырылыуы*)
- Урожай биологический** — биологик уңыш
- Усики** — мыйыксалар (*үсөмлөктәрҙең ер өштө үрөнгеләре*)
- Устойчивость** — сызамлылык, түземлек, тотороккүлөк
- Ўстьице** — ауызса (*япрактарҙа*)
- Ўстьичные движения** — ауызсаларҙағы хәрәкәт
- Ўстьица водяные** — һыу ауызсалары (*һыу бүлөп сығарыусы орган*)
- Утолщение** — йыуанайыу, калынайыу
- Учётная площадка** — иҫәп майзансығы (*тәҗрибә үткәргән вақытта уңышты билдәләү өсөн иҫәпкә алынған майзан-дың дәүмәле*)

Ф

- Фаги** — фагалар (*микроорганизмдарҙың ультрамикроскопик паразиттары*)
- Фагоцитоз** — фагоцитоз (*фагоциттарҙың сит есемдәрҙе, шул иҫәптән бактерияларҙы, йотоуы*)
- Фагоциты** — фагоциттар (*сит есемдәрҙе, нигеҙҙә бактерияларҙы, йота торған күҙәнәктәр*)

- Фаза** — фаза, осор (*үсөмлек үсөшенең бер осоро*)
- Ф. вилочки** — йәпләнеү фазаһы, ике япрак фазаһы
- Ф. дифференциации** — дифференциациялашыу осоро, камиллашыу осоро
- Ф. колошения** — башаклануу фазаһы
- Ф. кущения** — тармаклануу, кыуаклануу фазаһы
- Ф. растяжения** — һузылыу фазаһы
- Ф. роста** — үсөү фазаһы, үсөш осоро
- Ф. созревания** — өлгөрөү, етлегеү фазаһы
- Ф. эмбрионального роста** — эмбриональ үсөү фазаһы
- Ф. трубкования** — көпшәләнеү фазаһы
- Ф. цветения** — сәскәләнеү фазаһы
- Фактор** — фактор (*тәъсир итеүсә көс; мәс., яктылык, һыу, ел, минераль ашламалар һ. б.*)
- Факторы абиотические** — абиотик факторзар (*тирә-яктың органик булмаған шарттары; температура, ғымлылык, һауа басымы, рельеф һ. б.*)
- Ф. антропогенные** — антропоген факторзар (*үсөмлектәргә кешенең тәъсир итеү факторзары*)
- Ф. биотические** — биотик факторзар (*үсөмлектә кешенең, хайуандарҙың һәм башка үсөмлектәргә тәъсире*)
- Ф. климатические** — климат факторзары (*үсөмлектә климат шарттарының тәъсире*)
- Ф. ограничивающие** — сикләүсә факторзар (*сикләүсә шарттар*)
- Ф. роста** — үсөү факторзары (*үсөү шарттары*)
- Ф. эдофические** — эдофик факторзар (*тупрак үзәнсәлек тәрәнә бәйләнешле шарттар*)
- Фасоль** — фасоль, төрөк борсағы (*кузаклы үсөмлек*)
- Фенологические наблюдения** — фенологик күзәтеүзәр
- Фенология** — фенология (*биологияның үсөмлектәргә йыл мизгеленә карап үзгәрәүзәрән өйрәнөүсә бүлеге*)
- Ферменты** — ферменттар (*тере организмдағы химик үзгәрештәргә тизләтеүсә катмарлы органик матдәләр*)

- Фиалка** — миләүшә
- Ф. душистая** — хуш есле миләүшә (үлән)
- Ф. ночная** — *кара: любка двулистная*
- Ф. полевая** — болон миләүшәһе
- Ф. скальная** — таш миләүшәһе
- Ф. трехцветная, анютины глазки** — ала миләүшә
- Ф. узамбарская сенполия** — узамбар миләүшәһе (*декоратив үсемлек*)
- Физиология** — физиология (*организмдың функцияларын һәм улар менән идара итеүсе закондарзы өйрәнеүсе фән*)
- Физиологические наблюдения** — физиологик күзәтеүзәр
- Фйкус** — фикус (*тропик үсемлек*)
- Филогенез** — филогенез (*тере организмдың тарихи үсеш процессы*)
- Филодендрон** — филодендрон (*тропик үсемлек*)
- Филотаксис** — филотаксис (*япрактарзың урынлашыуы*)
- Фисташка** — фисташка (*ағасы һәм емеше*)
- Фитобиология** — фитобиология (*үсемлектәр биологияһы*)
- Фитогормоны** — фитогормондар (*үсемлек гормондары*)
- Фитонциды** — фитонцидтар (*югары төзөлшлө үсемлектәрзә уларзы зарарлы микробтарзан һаклай торған матдэләр*)
- Фитопалеонтология** — фитопалеонтология (*ботаниканың үсемлектәрзең казылма калдыктарын өйрәнеүсе бүлеге*)
- Фитопатология** — фитопатология (*үсемлек ауырыуларын өйрәнеүсе фән*)
- Фитопланктон** — фитопланктон, йөзмә үсемлектәр (*һыуза йөзөп тереклек итеүсе бик вак үсемлектәр*)
- Фитотоксикология** — фитотоксикология (*ботаниканың ағыулы үсемлектәрзе өйрәнеүсе бүлеге*)
- Фитофизиология** — фитофизиология (*үсемлектәр физиологияһы*)
- Фитофтора** — фитофтора (*бәшмәк ауырыуы*)

Ф

- Фитохро́мы** — фитохромдар (*үсемлектәрзәге буяу матдәләре*)
- Фитоцено́з** — фитоценоз (*бер-береһенә бәйле айырым флористик составы булған һәм тирә-яктағы төрлө факторларга бәйле үсемлектәр төркөмө*)
- Фитоценоло́гия** — фитоценология (*ботаниканың фитоценоздарзы өйрәнәүсә бүлөгә*)
- Фитозко́логия** — үсемлек экологияһы
- Флора́** — флора, үсемлектәр донъяһы (*билдәле бер урын йәки геологик дәүергә хас булған үсемлектәр донъяһы*)
- Ф. австралийская** — Австралия флораһы
- Флоэ́ма** — флоэма, йүкәлек (*үсемлектәрзә органик матдәләр йөрөй торған иләк һымак көпшәләр*)
- Формиро́вание кроны** — сатыр яһалыуы
- Формула цветка** — сәскә формулаһы
- Фотобакте́рии** — фотобактериялар (*кислород менән кушылғанда яктылык бирә торған матдәләр эшләп сығарыусы бактериялар*)
- Фотопериодизм** — фотопериодизм (*үсемлектәрзәң көн һәм төн озонлоғо үзгәрәүгә яуап реакцияһы*)
- Фотоси́нтез** — фотосинтез (*үсемлектә яктылык энергияһы ярзамында органик булмаған матдәләрзән, йәғни углекислый газ һәм һыузан, органик матдәләр барлыкка киләүе*)
- Фототропи́зм** — фототропизм (*яктылык тәьҫирендә бер якка бөгөлөп үсәү*)
- Фуза́риоз** — фузариоз (*үсемлектәрзәге бәшмәк ауырыуы*)
- Фу́нкция** — фукция, тамсы гөл, алка гөл
- Фунгици́ды** — фунгицидтар (*бәшмәктәргә каршы көрәшәү өсөн кулланыла торған ағыулы химик матдәләр*)
- Фу́нкция** — функция (*айырым органдарзың, тукымаларзың яраклашыуға билдәле бер реакцияһы*)

X

- Харовые** — йәшел ылымыктар
- Хасмофиты** — хасмофиттар (*тау-таш араһында үсөүсө үсөмлектәр*)
- Хвойные** — ылыслы ағастар
- Хвостник** — койроғүлән
- Хвощ** — кыркбыуын, шыршы үлән
- Х. болотный** — һаз кыркбыуыны
- Х. ветвистый** — тармаклы кыркбыуын
- Х. лесной** — урман кыркбыуыны
- Х. полевой** — баһыу кыркбыуыны, шылан
- Хвоя** — ылыс
- Хемотаксис** — хемотаксис (*организмдарзың хәрәкәте*)
- Хемотропизм** — хемотропизм (*химик кузгытыу тәьҗирендә үсөмлек организмының бер йүнәләштә үсөүе*)
- Химёры** — химералар (*ике үсөмлек тукумалары катнашкан үсөмлек*)
- Хладостойкость** — һалкынға сызамлылык
- Хламидомонада** — хламидомонада (*бер күзәнәкле йәшел ылымык*)
- Хлеб** — икмәк, иген, ашлык
- Хлопушка** — *кара*: смолёвка обыкновенная
- Хлопчатник** — мамык үсөмлеге
- Хлорелла** — хлорелла (*бер күзәнәкле бик вак йәшел ылымык*)
- Хлороз** — хлороз (*тупракта тимер етешмәү сәбәпле үсөмлектәрзең өләшләтә һаргайыуы*)
- Хлоропласты** — хлоропластар (*йәшел пластидтар, хлорофилл бөртөктәре*)
- Хлорофилл** — хлорофилл (*хлоропластағы йәшел пигмент*)
- Хлорофилловые зерна** — хлорофилл бөртөктәре
- Хмель** — комалак (*үрмәләүсә үсөмлек*)
- Хна** — кына (*күп йылык үсөмлек, буяу алына*)
- Хозяйственная годность** — хужалыкта яраклылык

Ц

- Хондрилла** — хондрилла (*каучуклы үсемлек*)
Хохлатка — яз йондозо (*үлән*)
Хрен — керән (*тамыры кулинарияла киң кулланылган үсемлек*)
Хризантема — хризантема (*декоратив үсемлек*)
Хроматин — хроматин (*ядроның буялыусы матдәһе*)
Хромопласты — хромопластар (*кызғылт һары пластидтар*)
Хромосома — хромосомалар (*организмдыҗ барлык үзенсәлекле билдәләре хромосомаларза тупланып, хромосомалар аша нәселдән нәселгә күсә*)
Хурма — хөрмә (*ағасы һәм емеше*)

Ц

Цветок — сәскә, гөл

- Ц. ассиметричный** — ассиметрик сәскә (*төзөлөшө симметриялы булмаган сәскә*)
Ц. бесполоый — енесез сәскә
Ц. воронковый — буранка сәскә
Ц. женский — инә сәскә
Ц. закрытый — ябык сәскә
Ц. картофеля — картуф сәскәһе, алмайра
Ц. махровый — йөнтәс сәскә
Ц. мотыльковый — күбәләк сәскә
Ц. мужской — ата сәскә
Ц. неправильный — төзөк булмаган сәскә
Ц. обоеполюый — ике енесле сәскә
Ц. однополюый — бер енесле сәскә
Ц. околопестичный — емешлек эргәһе сәскә
Ц. пестичный — емешлекле сәскә
Ц. правильный — төзөк сәскә
Ц. сложный — катмарлы сәскә
Ц. трубчатый — көпшәле сәскә
Ц. тычиночный — һеркәсле сәскә

- Ц. язычковый** — тел япраклы сәскә
- Цветение** — сәскә атыу
- Ц. воды** — һыу йәшелләнеү (*һыу микроорганизмдарының һәм үсемлектәренең күпләп үрсөү осоро*)
- Цветки воронковидные** — буранка һымак сәскәләр
- Ц. женские** — инә сәскәләр
- Ц. обоеполие** — ике енесле сәскәләр
- Ц. пестичные** — емешлекле сәскәләр
- Ц. трубчатые** — көпшәле сәскәләр
- Ц. тычиночные** — һеркәсле сәскәләр
- Цветковые** — сәскәле үсемлектәр
- Цветник** — сәскә түтәле, гөл баксаһы
- Цветоводство** — 1) сәскә үстөрөү; 2) декоратив үсемлектәрҙе өйрәнә торған тармак
- Цветоложе** — сәскә төбө
- Цветоножка** — сәскә һабы
- Цветочная стрелка** — сәскә уғы
- Цветуха** — ваҡытынан элек сәскә атыусы үсемлек
- Цветы двугубые** — куш иренле сәскәләр
- Целлюлоза (клетчатка)** — целлюлоза (*органик матдә*)
- Ценоз** — *кара*: биоценоз
- Центрозóма, центросóма, или клéточный центр** — центросома, күзәнәк үзәге
- Цикас** — цикас (*тропик агас*)
- Цикл жизненный** — йәшәү циклы
- Ц. развития** — үсеш циклы
- Цикламен (альпийская фиалка)** — цикламен (*Альп миләүшәһе*)
- Цикорий** — цикорий, быуын сәскә
- Цикүта** — *кара*: вех ядовитый
- Цили́ндр центральный** — *кара*: стéла
- Цитóлиз** — цитолиз (*күзәнәктең емереләүе, эреүе*)
- Цитоло́гия** — цитология (*үсемлек күзәнәктәренең төзөлөшө, үсеше һәм функциялары тураһындағы фән*)

- Цитоплазма** — цитоплазма (*күзәнәк эсендәге төшһөз лайлалы матгә*)
- Цитрусовые** — цитрус үсемлектәр (*лимон, әфлисун, мангарин һ. б.*)
- Цмин песчаный, бессмертник** — шиңмәсгөл, үлмәсгөл, цмин (*гарыу үләне*)

Ч

- Чабрөц башкирский, тимьян** — канүлән, кейәү үләне, кейәү үләне
- Чага** — кыуа, чага (*кайын агасына кушылып үскән бәшмәк, медицинала киң кулланыла*)
- Ч. ольховая** — ерек кыуаһы
- Ч. листовницы** — агала, карагас кыуаһы
- Чай** — сәй (*кыуаклы үсемлек*)
- Ч. луговой** — болон сәйе (үлән)
- Ч. копорский** — кара: иван-чай
- Чайот** — сәйут, сәй үлән
- Частуха** — көтөүсе кумызы (*һазлык үсемлеге*)
- Чашелистик** — кара: чәшечка
- Чәшечка** — каса япрағы
- Ч. актиноморфная** — актиноморф каса япрағы, төзөк каса япрағы
- Ч. раздельнолистная** — бүленгән каса япрағы (*айырым япраклы каса*)
- Ч. сrostнолистная** — тоташып үскән каса япрағы
- Чеканка** — чеканка (*үсемлектәң, мәс., мамыктың, өскө япрактарын киңсәү*)
- Чемерица обыкновенная, или лобеля** — акһырғак
- Чередá** — һырлан, эт тегәнәге (*гарыу үләне*)
- Чередование поколений** — быуындарзың сиратлашыуы
- Черемуха** — муйыл (*агасы һәм емеше*)
- Черемша, лук победный** — урман йыуаһы, айыу һуғаны

- Черенки** — хабакса, йэш ботактар (*вегетатив юл менән үстереу өсөн хабактан кыркып алынган өлөш*)
- Ч. зимние** — кышкы хабаксалар
- Ч. корневые** — тамыр хабаксалары
- Ч. стеблевые** — олон хабаксалары
- Ч. листовые** — япрак хабаксалары
- Черенкование** — ботак ялгау
- Черешня, или вишня птичья** — хары сейә
- Черешок** — япрак хабы
- Черника** — кара көртмәле (*үсемлеге һәм емеше*)
- Черноголовка** — кара сәскә (*үлән*)
- Чернокорень лекарственный** — каратамыр, һырмыгксын
- Чернолесье** — карурман
- Чертополох курчавый** — шайтан таягы, сәнскәк
- Ч. крючковатый** — элмәле сәнскәк
- Ч. огородный** — бакса сәнскәге
- Ч. полевой** — баңыу сәнскәге
- Чеснок** — харымһак
- Чехлик корневой** — тамыр такыяһы
- Чечевица** — яңмык борсак
- Чечевички** — хабак ауызсалары (*һауа алмаштырыу хезмәтен үтәйзәр*)
- Чешуй колосковые** — башак тәңкәләре
- Ч. кроющие** — кап тәңкәләр
- Ч. почки** — бөрө тәңкәләре
- Ч. цветочные** — сәскә тәңкәләре
- Чешуя** — тәңкә (*күп йыллык үсемлек бөрөләрөндәге ялма япрактарзың бер төрө*)
- Чий** — камыш кылған
- Чилим** — кара: орөх водяной
- Чина луговая** — болон сырмалсығы (*кузаклы үсемлек*)
- Ч. бледноватая** — акһыл сырмалсык
- Ч. болотная** — һаз сырмалсығы
- Ч. весенняя** — турғай борсағы

Ш

- Ч. Гмелина** — карга кузагы
Ч. клубненосная — бұлбеле сырмалсык
Ч. лесная — урман сырмалсыгы, урман кәрешкәһе
Ч. мохнатая — йөнтәс сырмалсык
Ч. низкая — төпөш сырмалсык
Чина́ра, платан — чинар, платан (*ағас*)
Чистец болотный — иренсәскә (*үлән*)
Чистотел большой — сөйәл үләнә
Чистяк — карлугас үләнә
Чозения (высоковольная ива) — чозения
Чубушник — бакса йәсмине, чубуш (*декоратив кыуак*)
Чума водяная, элодея — һыу тағаны
Чумиза, щетинник итальянский — кара: мога̋р

Ш

- Шалфей** — шалфей (*гарыу үләнә*)
Шампиньон обыкновенный — ак келәпә, шампиньон (*бәш-мәк*)
Шафран — зәгфран (*үлән*)
Шелковица, тут — тут ағасы, ебәк ағасы
Ш. белая, тутовое дерево — ак тут ағасы
Ш. черная, тутовое дерево черное — кара тут ағасы
Шелушение — төләү
Шип — энә, сәнске
Шиповник — әлморон, гөлийемеш
Шишка — тубырсык
Шпинат — шпинат (*йәшелсә*)
Штатив — штатив
Шток-роза — шток-роза (*үлән*)

Щ

Щавель — кузгалак

Щ. большой — зре кузгалак

Щ. водяной — һыу кузгалағы

Щ. домашний — бакса кузгалағы

Щ. конский — атколак

Щ. курчавый — эт кузгалағы

Щ. малый, щавелек, щавель воробьиный — тургай кузгалағы, вак кузгалак

Щетинник зеленый — шырткойрок

Щ. сизый — бесәйгойрок

Щ. итальянский, итальянское просо — кара: мога́р

Щирица, амарант — алабута (*кый үләне*)

Щитовник — калканут (*кый үләне*)

Щучка дернистая, луговик — йылан теле (*үлән*)

Э

Эвдиометр — эвдиометр (*һауаның составын билдәләүсе прибор*)

Эвдо́рина — эвдорина (*һыу үсемлеге*)

Эвкали́пт — эвкалипт (*тропик ағас*)

Эволю́ция — эволюция, үзгәреш, үсеш

Эврибионтность, эвритопность — эврибионтлык (*төрлө шарттарға үсәү һәләтлеге*)

Эдифика́торы — эдификаторзар (*айырым бер фитоценозға хас булган үсемлектәр*)

Экзи́на — экзина (*һеркәнең тышкы кабығы*)

Экзока́рпий — экзокарпий, емеш тышы

Экзо́ты — экзоттар (*сит ерзәрзән күсерелгән үсемлектәр*)

Экологическая сукцессия — экологик сукцессия (*бер биоценоздың икенсе биоценоз менән алмашынуы*)

- Экологические типы** — экологик типтар (билдәле бер тышкы факторга яраклашкан һәм шуға ярашлы дөйөм билдәләргә эйә булған үсемлектәр төркөмө)
- Экология** — экология (тереклектең үз-ара һәм тирә-як мөхит менән бәйләнешен өйрәнеүсә фән)
- Экосистема** — экосистема, кара: биогеоценоз
- Экотип** — экотип (билдәле тупрак-климат шарттарына яраклашкан төр формаһы)
- Экотоп** — экотоп (таралыу урынының айырым тупрак-климат шарттары)
- Эксперимент** — эксперимент, тәжрибә, һынау
- Экспозиция** — экспозиция (таузың қояшка қараған битләүе — көньяк экспозиция, қаршы яғы — төньяк экспозиция)
- Экстракт** — экстракт, төнәтмә
- Элимус, песчаный овес** — элимус, ком голоһо
- Элодея, водяная чума** — элодея, һыу тағанағы
- Эндокарпий** — эндокарпий, емеш эсе
- Эндоплазма** — эндоплазма (күзәнәк протоплазмаһының эске катламы)
- Эндосперм** — эндосперм (орлокта туклыклы матдәләр тупланған тукыма)
- Энергия прорастания** — шытыу энергияһы
- Энтомофилия** — энтомофилия (бөжәктәр ярҙамында һеркәләнеү)
- Эпидермис, кожа** — эпидермис (юғары үсемлектәрҙең тышкы япма тукымаһы)
- Эпифилы** — эпифил үсемлектәр (башка үсемлек япрактарында үсәселәр)
- Эпифиты** — эпифит үсемлектәр (үсемлек һабактарында үсәүсә, ләкин паразит булмаған үсемлектәр)
- Эремурус** — эремурус (бүлбеле үсемлек)
- Эспарцет** — эспарцет, йылкы борсағы (кузаклы үсемлек)
- Эстрагон** — кара: польнь эстрагон
- Этикетка** — этикетка, ярлык

Этиоляция — этиоляция, төшөзләнеү (яктылык етмәүзән агаруу)

Эфэдра — эфедра (ялангас орлокло үсемлек)

Эфемербиды — эфемероидтар (аз ғына вакыт эсендә тереклек итеүсә күп йыллык үсемлектәр)

Эфемэры — эфемерзар (бик аз ғына йәшәй торған бер йыллык үсемлектәр)

Я

Яблоко — алма (емеш)

Яблоня — алмагас

Я. дикая — кырагай алмагас

Ягода — еләк

Ягель — болан мүге (тундра зонаһында үсә)

Ядовитость — ағыулылык

Ядро — ядро (күзәнәктә һәм үзәгаста)

Я. вегетативное — вегетатив ядро

Я. диплоидное — диплоид ядро (хромосомалар һаны икеләтә артык ядро)

Я. клеточное — күзәнәк ядроһы

Я. копуляционное — копуляцион ядро (аталанғанда кушылыусы ядро)

Я. материнское — инә күзәнәк ядроһы

Ядрышко — бәләкәй ядро

Яды дыхательные — нулыш ағыузары (нулыш алғанда ағыулаусы матгәләр)

Язва сибирская — түләмә ауырыуы

Язвённый — куян кәрешкәһе (үлән)

Язычок — телсә

Яйцеклетка — йомортка күзәнәк

Яровизация — ярауайлаштыру (сәсәү алдынан орлоктарзы билдәле бер түбән температурала һәм билдәле бер срокта тотуу)

Я

Яровые культуры — ярауай культуралар

Ярус — ярус, кат

Ярۇтка — ярут (үлән)

Ясень — йәсин ағасы, корос ағас

Ясмённый — һырмауык

Я. пахучий — есле һырмауык

Ястребинка — тырнагут (үлән)

Я. волосистая — төклө тырнагут

Ятрышник — әшәлсә (үлән)

Я. кровавый — кызыл әшәлсә

Ячмень — арпа

Я. двурядный — кырлы арпа

Я. дикорастущий — кырағай арпа, ас

Я. короткоостистый — тыу арпа

Я. обыкновенный, или четырехрядный — карағубан

БОТАНИКА
БУЙЫНСА
БАШКОРТСА-РУССА
ТЕРМИНДАР
ҺҮҖЛЕГЕ

А

- Агала** — чага лиственницы
Агасүлән — кочедыжник
Ағыулы көпшә, ағыу көпшә — вех ядовитый
Ағыулы лютик — лютик ядовитый
Азот яратыусы үсемлектәр — растения нитрофильные
Аир үләне — аир обыкновенный
Аймиләүшә, төн миләүшәһе — вечерница
Айрауык — ежа сборная
Айыу баланы — жимолость
Айыу емеше — купена лекарственная
Айыу курайы, һасык көпшә — дягиль лекарственный
Ак акация — акация белая, робиния ложноакациевая
Ак алабута — марь белая
Ак билсән — осот огородный
Ак бәшмәк — гриб белый, боровик
Ак горчица — горчица белая
Ак ерек — ольха серая
Ак көләпә — шампиньон обыкновенный
Ак күсәнле кәбестә — капуста белокочанная
Акканат — белокрыльник болотный (*ағыулы үлән*)
Ак кайын, һөйәлле ак кайын — береза бородавчатая
Ак кандала үләне, ак донник — донник белый
Ак кондорак — полевица белая

- Ак налив** — белый налив
Ак селек — таволга городчатая
Ак сәскә, һөйәр сәскә — нивяник обыкновенный
Ак сәтләүек — диморфант
Актамыр, зәлеш — пырей ползучий
Ак тал — ива белая или серебристая
Ак тирәк, тополь — тополь белый
Ак томбойок — кувшинка белая
Ак тут агасы — шелковица белая
Ак умырзая, язгы елбәгәй — ветреница дубравная
Ак үңәз, мукор бәшмәге — плесень белая, мукор
Акһыл бәшмәк — гриб бледный
Акһыл күрән — осока бледноватая
Акһыл сырмалсык — чина бледноватая
Акһыргак — чемерица обыкновенная, или лобеля
Ак шомбоя — заразиха белая
Ак шыршы — пихта
Алабута — щирлица
Алагура — лебеда раскидистая
Алангы, тугай бөрмәкәйе — подмаренник цепкий
Аласук — копеечник
Ала миләүшә — фиалка трехцветная, иван-да-марья
Алмағас — яблоня
Алмаш-тилмәш япрактар — листья очередные
Алтей үләне — алтей лекарственный
Алтынбаш — золотарник канадский
Алтын камсы — золотарник, золотая розга
Алтын сәскә — крестовник обыкновенный
Алтын тамыр — золотой корень, радиола
Алтын тарбағай — скерда золотистая
Алтын шарзәр — золотые шары
Алтын шөңгөр — купальница
Альп астраһы — астра альпийская
Альп үсемлектәре — растительность альпийская

Б

- Америка сағаны** — клен американский, или ясенелистный
Анаэроб бактериялар — бактерии анаэробные
Андыз — девясил высокий
Арахис, ер сәтләүеге — арахис, земляной орех
Арпа — ячмень
Арса — вереск обыкновенный
Артыш — можжевельник обыкновенный
Арыслан ауызы — львиный зев
Арыслан койрого — пустырник
Арыслан тырнағы — зюзник высокий
Арыш — рожь
Арышбаш, бесәй койрого — житняк
Астра, йондоз сәскә — астра
Астрагал, дөйә һеңере — астрагал
Ас — ячмень дикорастущий
Асылмалы үсемлектәр — растения ампельные
Ат борсағы — бобы конские, обыкновенные
Атколак — щавель конский
Ауғана талы — ива синеватая
Ауырыу, сир тызуырыусы бактериялар — бактерии болезнетворные
Ауызса күзәнәктәр — клетки устьичные
Ашқаяк, камбий — камбий
Аш сөгөлдөрө — свекла столовая
Аэроб бактериялар — бактерии аэробные

Б

- Бабасыр уты** — горечавка
Бағыр үләне — волкобой
Бадан, монгол сәйе — бадан
Базағый — бодяк болотный
Базыян ағасы — анис звездчатый, бадьян
Бажат — мятлик луговой

- Бакра** — куколь
Бакса борсагы — горох посевной
Бакса елэге — земляника садовая
Бакса кесерткәне — крапива жгучая
Бакса карагаты — смородина садовая
Бакса кузгалагы — щавель домашний
Бакса сейәһе — вишня обыкновенная
Бакыр сәскә — василистник желтый
Балан — калина
Баллыкай — *кара*: биҫтау үләне
Баллы бәшмәк — опенок
Балтырган — борщевик сибирский
Банан агасы — банан
Баобаб, маймыл агасы — баобаб
Баҫа — посконь, замашка
Баҫу клеверы, ер комалагы — клевер пашенный
Баҫу кәрешкәһе — вика посевная
Баҫу кыркбыуыны, шылан — хвощ полевой
Батат, татлы картуф — батат
Башак — колос
Баш қоҫоу — выколашивание, выметывание
Башлы билсән — бодяк разнолистный
Башлы һуган — лук репчатый
Баялыш — белокопытник
Бейүлән — жеруха болотная
Бейәһөт — молочай волжский
Бекмания, йылан тарыһы — бекмания обыкновенная
Бер йыллык бажат — мятлик однолетний
Беренсел кабык — кора первичная
Бер япмалы үсемлектәр — растения однопокровные
Беснәк — пазник крапчатый
Бесәйгойрок — щетинник сизый
Бесәй кәбестәһе — ястребинка зонтичная
Бесәйтабан — кошачья лапка

- Бесэй тарыһы** — щерица метельчатая
Бесэй үләне — валериана лекарственная
Бесэй Һыргаһы — котовник кошачий
Бикэ үләне — княженика, поленика
Бикэбаш — посконник
Билсэн — осот
Бистау үләне, кейез үләне, баллыкай — медуница неясная
Бойзай — пшеница
Бокал Һымак кладония — кладония бокальчатая
Болан мүге — ягель
Боланут — иван-чай, кипрей
Болон кыңгырау сәскәһе, күгәрсен сәскәһе — колокольчик болонский
Болон миләүшәһе — фиалка полевая
Болон сырмалсығы — чина луговая
Борай бойзай — пшеница полба
Бореаль үсемлектәр — растения бореальные
Борос — перец
Борсак — горох
Бохар кынаһы, кына гөлө — бальзамин
Бөжәк ашаусы үсемлектәр — растения насекомоядные
Бөйөргән — жеруха земноводная
Бөрмә үлән — клоповник
Бөрмәкәй — подмаренник настоящий
Бөрөләр — почки
Брюссель кәбестәһе — капуста брюссельская
Бөтнөк — мята
Бук агасы, карпат имәне — бук
Бурһыу — вымокание
Буш арыш — аржаница лисохвостовидная
Бүзәнә кузағы, эт кузағы — сурепица сжатая
Бүлбе, төйөрсә — клубень
Бүлбе бактериялары — бактерии клубеньковые
Бүлбеле сырмалсык — чина клубненосная

- Бүленеу, айырылыу** — дифференциация
Бүре емеше — кизильник черноплодный
Бүре йүкәһе, бүре еләге — волчье лыко, волчегодник
Бүрекбаш — сморчок
Бүсер үләне — грыжник гладкий
Бүтәгә — клон (*кыяклы үсемлектәрҙең өйкөм булып үсәүе*)
Бызлак бактериялар — бактерии светящиеся
Бысагүлән — порезник
Быскы үлән — телерез
Быума үлән — жабник полевой
Быуын араһынан үсәү — вставочный рост
Быуын сәскә — цикорий
Бәбәк — зародыш
Бәгәнәш, салауат тамыры, көртбаҫар — воронец колосовидный
Бәпембә — одуванчик лекарственный
Бәшмәк — гриб
Бәшмәклек — грибница

В

- Вак алагура** — лебеда мелкоцветковая
Вак бөргәнәк — неслия
Вак кымызлык, куян үләне — кислица обыкновенная
Вак сәскәле кына — недотрога мелкоцветковая
Вак торма — редька посевная
Вак һарыгүз — золототысячник малый
Вак әрем — *кара*: юшан

Г

- Гибридлы клевер** — клевер гибридный, или шведский
Грек сәтләүеге — грецкий орех
Гөлийемеш — *кара*: элморон

Гөлнәфис, тырнак үлән, мальва — мальва
Гөрөз, гөрөздә — груздь
Гәрнәк — жеруха лесная

Д

Дала бажаты — мятлик узколистый
Дала юл япрагы, бысынкы үлән — подорожник степной
Дауылут, камгак — качим метельчатый
Декоратив үсемлектәр — растения декоративные
Диатом ылымыктар — диатомовые водоросли
Диплококтар — диплококки
Диуала — дивала однолетняя
Дөгө — рис
Дөйә кылганы — ковыль узколистый
Дөйә үләне — верблюдка
Дүмгәлек — качим постенный
Дәфнә — лавровишня

Ӧ

Ӧур шылтырауык үлән — погремок большой
Ӧур юл япрагы — подорожник большой

Е

Ебәк агасы — дерево туговое
Езүлән — овсяница бороздчатая, типчак
Екән, екәнле камыш — рогоз, куга
Елбәгәй сәскә — ветреница лесная
Елемсә, үсемлек акһымы — клейковина
Емшән — завязь
Еңсәле күрән — осока буровлагалищная
Еп һымак ылымыктар — водоросли нитчатые

Ерек — ольха
Ерек кыуаһы — чага ольховая
Ер еләге, шартый — клубника
Еркәүек, ерек кураһы, ерегүлән — лабазник вязолистный
Ерән бәшмәк — рыжик
Еҫле гөл, шоколад сәскәһе — козелец пурпуровый
Еҫле тиле торма — желтушник левкойный
Еҫле ромашка — ромашка пахучая
Еҫле һырмауык — ясменник пахучий
Еҫһез ромашка, алма үләне — ромашка непахучая
Етен — лен обыкновенный
Етен бакраһы — куколь льняной
Етен үлән, бесәй тырнағы — льнянка обыкновенная

З

Зелпе — бересклет бородавчатый
Зәғфран — шафран
Зәйтүн ағасы — дерево оливковое
Зәңгәр сәскә — василек голубой
Зәңгәрсук — вероника колосистая
Зәһәр лютик — лютик едкий

И

Иген бакраһы — куколь посевной
Иген клеверы — клевер посевной
Иген кәрешкәһе — горошек посевной
Иген тармаһы — конопля посевная
Икеләтә аталаныу — двойное оплодотворение
Ике енеслек — двуполость
Ике йыллык үсемлектәр — растения двулетние
Икенсел кабык — кора вторичная

Й

- Ике өйлө күрән** — осока двудомная
Ике өйлө үсемлектәр — двудомные растения
Ике өлөшлө үсемлектәр — двудольные растения
Илагут — дербенник, плакун-трава
Илэк күзәнәктәр — клетки ситовидные
Имбер — имбирь
Имән — дуб
Имән бәшмәге — поддубник
Имән сәтләүеге — желудь
Имәнлек — дубрава
Имәнлек бажаты — мятлик дубравный
Ирекләүсе матдәләр — вещества дубильные
Ирекләүсе үсемлектәр — растения дубильные
Иренсәскә — чистец болотный
Ирис үләне — ирис, касатик
Ирәүән — ревеня

Й

- Йомран үләне** — подбельник
Йомшак бойзай — пшеница мягкая
Йомшак күстерә — костер мягкий
Йомшак эрем — полынь шелковистая
Йондозкай — звездчатка
Йорт йондозкайы — звездчатка средняя, мокрица
Йөзөм — изюм
Йөрәгүлән — сердечник луговой
Йүкә — липа
Йүтәл сәйе — грудница, солонечник мохнатый
Йүтәл үләне, термопсис — термопсис
Йыйыу күзәнәктәре — клетки собирательные
Йыла, элмә — вяз шершавый, ильм
Йылан башлы үлән — змееголовник Руиша
Йылан көпшәһе — синяк обыкновенный

- Йылан кузагы** — лядвенец
Йылантамыр — горец змеиный, раковые шейки
Йылан теле — щучка дернистая
Йылгыр күрән — осока белая
Йылкы борсагы — эспарцет
Йыуа, һуган — лук
Йыуаш билсэн, кара билсэн — бодяк полевой
Йәйпәк бәшмәк — гриб блюдцевидный
Йәсин ағасы, корос ағас — ясень
Йәсмин — жасмин
Йәшел ылымыктар — водоросли зеленые
Йәшел әрем, һепертке әрем — полынь эстрагон
Йәшкелт зәңгәр ылымыктар — водоросли сине-зеленые

К

- Кава** — кава
Каротиноидтар — каротиноиды
Картуф — картофель
Картуф һабагы — ботва
Картуф үңәзе — гриб картофельный
Каучук ағасы — дерево каучуковое
Каучуклы үсемлектәр — каучуконосы
Каштан ағасы — каштан
Кедр ағасы — сосна сибирская
Кейәү үләне — *кара:* канүлән
Келән курай, шыма курай — дудник лесной
Керән — хрен
Кесерткән — крапива двудомная
Кесерткән укаһы — повилка европейская
Кесерткән япраклы кыңгырау сәскә — колокольчик крапиволистный
Кипарис ағасы — кипарис
Кипкәр — сушеница

К

- Кирказон** — кирказон обыкновенный
Кишер — морковь
Кокос пальмаһы — кокосовая пальма
Колониаль ылымыктар — водоросли колониальные
Кольраби кәбестәһе, шалкан кәбестә — кольраби
Кофе агасы — кофейное дерево
Көзгө сәскә — безвременник
Көкөрт бактериялары — бактерии серные
Көкөрт үләне — плаун
Көнбағыр, кояш сәскәһе — козлобородник восточный
Көнбағыр һөтлөгән — молочай солнцегляд
Көнбағыш — подсолнечник
Көнбағыш шомбояһы — заразиха подсолнечная
Көпшә — купырь похожий
Көпшәле бәшмәк — гриб трубчатый
Көпшәләнеү — выход в трубку
Көрән күрән, шыбак — осока буроватая
Көрән ылымыктар — водоросли бурые
Көсөктәр, тал бөрөләре — барашки
Көтөүсе кумызы — частуха
Көтөүсе муксаһы — пастушья сумка
Кукуруз — кукуруза
Күгүлән, бәпкә үләне — горец птичий, спорыш
Күгән, урман өрөгө — терновник, терн
Күгәрсен күзе — незабудка средняя
Күгәрсен уты — голубник
Күзлегата — пикульник ладанниковый
Күзлут — пикульник
Күз сәскә — очный цвет
Күз үләне — очанка лекарственная
Күкбаш — синеголовник
Күк бармаксы — ноня
Күк билсән, кайзауыл — молокан татарский
Күк бөрлөгән — ежевика сизая

- Күк йондоз** — печоночница благородная
Күк көртмәле, күк еләк — голубика
Күксин — лазурник
Күк тирәк — осокорь, черный тополь
Күк умырзая — прострел раскрытый, сон-трава
Күк һагыз — кок-сагыз
Күк һырга — котовник
Күк шомбоя — зарази́ха голубая
Күк әрем — полынь горькая
Күлбаба, көзгө бәпембә — кульбаба осенняя
Күл йыуаһы, сөсө йыуа — лук угловатый
Күл камышы — камыш озерный
Күләгә күрәне — осока теневая
Күләгә үсемлектәре — растения теневые
Күп күзәнәкле ылымыктар — водоросли многоклеточные
Күп сәскәле лютик — лютик многоцветковый
Күперек бәшмәк — гриб губчатый
Күркәбаш — очанка мелкоцветная
Күрән — осока
Күрән арыш — аржаница камышевидная
Күстерә — кострец
Күсән — кочан
Кәбестә — капуста
Кәзә сәскәһе — икотник серый
Кәзә талы — ива козья
Кәзә үләне — козлятник
Кәкүк емеше, сәүкә башы, кәзә һакалы — примула, перво-
 цвет
Кәкүк етене — кукушкин лен
Кәкүк камышы — сыть бурая
Кәкүк ситеге — *кара*: әзрәс гөл
Кәкүк тубылғыһы — мытник
Кәкүк әшәлсәһе — кукушник длинношпорцевый
Кәрешкә — вика

К

- Кәрлә бойзай** — пшеница карликовая
Кәрлә кайын — береза карликовая
Кәрлә үсемлектәр — растения карликовые
Кәрләс — живучка

К

- Кабак** — тыква
Кабык, кайыр — кора
Кабык — кожа
Казаяк, абага — папоротник
Каз йыуаһы — лук гусиный
Каз үләне — лапчатка гусиная
Кайын бәшмәге — березовик
Какы — свербига восточная
Калканут — щитовник
Калмык йыуаһы — лук понижающий
Калтырак бәшмәк — гриб дрожалка
Камгак, дүмгәлэк — перекаати-поле
Камыл — стерня
Камыш — камыш, тростник
Камыш кылған — чий
Кандала үләне, һары донник — донник лекарственный
Канүлән, кейәү үләне — чабрец башкирский, тимьян
Карабойзай — гречиха
Кара борос — перец черный
Кара борсақ, мал борсағы — бобы
Кара бөрлөгән — ежевика
Карагай — сосна
Карагайлык, карагай урманы — бор
Карагас — лиственница
Карагат — смородина
Кара карагат — смородина черная
Карагубан — ячмень обыкновенный

- Карагура** — бурьян
Каразирэ — дурман
Кара ерек — ольха черная или клейкая
Кара көртмәле — черника
Кара камыш — осока лисья
Кара саган — клен остролистный
Кара сәскә — черноголовка
Кара тал — ива пятитычинковая, чернотал
Кара тут агасы — шелковица черная
Кара холо — овсюг
Кара Һырлан — незабудка песчаная
Карагускыл кызыл бактериялар — бактерии пурпурные
Карама бәшмәге — вешенка
Каратамыр, Һырымксын — чернокорень лекарственный
Карбуз — арбуз
Карга йыуаһы — лук обманчивый
Карга күзе — вороний глаз
Карга кузағы — чина Гмелина
Карлугас үләне — чистяк
Карут — ворсянка
Карһак үлән — очанка татарская
Каршылаш япрактар — листья супротивные
Касагуты — грыжник седоватый
Катмарлы башак — колос сложный
Катмарлы сәскәләләр семьяһы — семейство сложноцветко-
 вых
Каты билсән — осот шероховатый
Каты бойзай — пшеница твердая, кубанка белотурка
Каулан — кара: кылған
Кауын — дыня
Кауын агасы — дерево дынное
Каясай үләне — василек шероховатый
Коба тал — верба красная, ива остролистная
Койка бәшмәк — гриб студенистый

- Койрогүлэн** — хвостник
Колонгойрок — вейник наземный
Комак — комай, комагай, нардосмея
Комалак — хмель
Комалак һымак люцерна — люцерна хмелевая
Кондорак, кондорок — полевица обыкновенная
Корос үлэн — стальник
Кузак борос — перец стручковый
Кузаклылар семьяһы — семейство бобовых
Кузгалак — щавель
Курай — реброплодник уральский
Курай еләге — *кара*: эберсә
Курпы, йәшән — отава
Куһа — ситник
Куш бактериялар — диплобактерии
Куш бациллалар — диплобациллы
Кушканат — двукрылатка
Куян көпшәһе — живокость полевая
Куян күзе — девясил германский
Куян кәбестәһе — молодило
Куян мышары — василистник малый
Куянтабан — заячья лапка
Куянтубык — бутень Прескотта
Кызылт ылымыктар — водоросли багряные
Кызыл алагура — лебеда красная
Кызыл бөрлөгән — костяника
Кызыл йылан кузағы — лядвенец рогатый
Кызыл көртмәле — брусника
Кызыл карагат — смородина красная
Кызыл кәнәфер, сәгәтут — гвоздика-травянка
Кызыл тал — ива остролистная, верба красная
Кызыл холоүлән — овсяница красная
Кызыл ылымыктар — водоросли красные
Кызыл эт карагаты — паслен сладко-горький

- Кызыл эшөлсә — ятрышник кровавый
Кызыл яран — герань кровяно-красная
Кылган, каулан — ковыль
Кылйебәк — повилика льняная
Кылыс үлән — меч-трава
Кылыс япрак, бысагүлән — сабельник болотный
Кылсыклы бойзай — пшеница остистая
Кылсыкһыз бойзай — пшеница безостая
Кылсыкһыз күстерә — костер безостый
Кымызлык — горец альпийский
Кына гөлө — *кара*: бохар кынаһы
Кына үләне — недотрога обыкновенная
Кыңгырау сәскә — колокольчик
Кыр бөтнөгө — мята полевая
Кыр горчицаһы — горчица полевая
Кыр етене — лен многолетний
Кыр миләше, езтөймә — пижма обыкновенная
Кыр мәге — мак самосейка
Кыр сейәһе — вишня степная
Кыр сәйе, бетоника — буквица лекарственная
Кырагай торма — редька дикая
Кырагай үсемлек — растение дикорастущее
Кырғаяк, татлы казаяк — многоножка
Кыркбыуын — хвощ болотный
Кыркколас, кыркъяпрак — кровохлебка лекарственная
Кыркма тел — резуха
Кырктамыр — многокоренник
Кырлут — авран лекарственный
Кырлы арпа — ячмень двурядный
Кырлы камыш — камыш трехгранный
Кырлык, энә япрак — торица посевная
Кырым карагайы — крымская сосна
Кыска күрән — осока низкая
Кысыр башак, буш башак — колос холостой

Л, М

Кысыр сәскә, гравилат — гравилат речной

Кытыршы күрән — осока шероховатая

Кыуа — чага

Кыу бәшмәктәр — грибы трутовики

Кыштырзак клевер — клевер шуршащий

Кыяклылар семьяһы — семейство злаковых

Кыяр — огурец

Кыяр үлән — бурачник лекарственный

Кәнәфер — гвоздика

Л

Лайлалы бәшмәк — гриб слизистый

Ланцет япрактар — листья ланцетные

Лишайниктар — лишайники

Ләлә — лилия

Ләлә сәскәләләр семьяһы — семейство лилейных

Люпин, әсе борсак — люпин

М

Маза киндер — конопля сорная

Май ынйыһы — ландыш майский

Майагас — иссоп лекарственный

Майлут — катран

Майлы бәшмәк — масленок

Майсыбык, кейәү камсыһы — зопник клубненосный

Мал азыгы үсемлектәре — растения кормовые

Мал сөгөлдөрө — свекла кормовая

Мал шалканы — турнеп

Мамыкбаш күрән — пушица

Мейер һарыгүзе — золототысячник Мейера

Меңьяпрак, бысала — тысячелистник лекарственный

Миләүшә — фиалка

Милэш, мышар — рябина обыкновенная
Монар көпшәһе — болиголов крапчатый
Мөгөзьяпрак — роголистник
Муйыл — черемуха
Мурза талы — ива корзиночная
Мүк — мох
Мүк еләге — клюква болотная
Мүктәк, айыутабан — борец высокий
Мүтәк — лапчатка низкая
Мүшмел — кизил обыкновенный
Мысай — марь белая
Мәк — мак снотворный
Мәк сәскәлеләр — макоцветные
Мәкә — бедренец
Мәрүәр агасы — бузина обыкновенная
Мәрүәт үләне, бесәй табан, бесәй икмәге — просвирник приземистый
Мәтрүшкә, мәтрүш — душица
Мәшкәк, бесәй тармаһы — будра плющевидная

Н

Неслия, вак бөргәнәк — неслия
Нигезут — дескурайния Софии
Нокот борсағы — горох турецкий, нут бараний, нут
Нәркәс — нарцисс

О

Озон бөтнөк — мята длиннолистная
Озонса күрән — осока удлиненная
Озонса япрактар — листья линейные
Олон — ствол
Орлок — семя

Ө, П, Р

- Орлок өлөшө — семядоля
Остан үсөү — рост апекальный
Ос япрактар — листья верховые
Осқон йыуаһы — лук косой

Ө

- Өй бәшмәге, нигез бәшмәге — гриб домовой
Өйкөм кыңгырау сәскә — колокольчик скученный
Өйәңке, мурт тал — ива ломкая
Өркә, өркүлән — душистый колосок
Өрөк — абрикос
Өс кылсыклы бойзай — пшеница трехостная
Өс һеркәсле тал — ива трехтычинковая

П

- Паразит бәшмәк — гриб паразит
Пеларгония гөлө — пеларгония
Персик, шәфтәле — персик
Петрушка үләне — петрушка
Петуния гөлө — петуния
Пион, дөрдөр сәскә — пион
Пластинкалы бәшмәк — пластинчатый гриб
Поликарпик үсемлектәр — растения поликарпические
Пәрей гөлө — кодунова трава

Р

- Роза сәскәләләр семьяһы — семейство розоцветных
Ромашка үләне — ромашка
Ротанг пальмаһы — пальма-ротанг

С

- Саган** — клен
Самшит ағасы — самшит
Сапрофит бактериялар — бактерии сапрофитные
Себен кыуағы, спаржа — спаржа
Себер тарбағайы — скерда сибирская
Себер шыршыһы — ель сибирская
Селек — карагана кустарниковая
Серетеүсе бактериялар — бактерии гниения
Сибәр күзлут — пикульник красивый
Сибәр селек — дереза
Сибәр һарығүз — золототысячник красивый
Сиверс әреме — полынь Сиверса
Сирень — сирень обыкновенная
Сифонлы ылымыктар — водоросли сифоновые
Сөгәлдөр — свекла
Сөйәл үләне — чистотел большой
Сук япрактар — листья мутовчатые
Суска дегәнәге — дурнишник
Сүл күрәнә — осока песчаная
Сүпрә — дрожжи
Сүсле үсемлектәр — растения волокнистые
Сыбар бәшмәк — ежевик
Сыбар күрән — осока пузырчатая
Сыбар сысканборос — вязель разноцветный
Сыйырсык күзе — незабудка болотная
Сылт-сылт сәскә — василистник вонючий
Сырмалсык — вьюнок
Сырмалсык кәрешкә — горошек волосистый
Сысканборос — вязель
Сыскан борсағы, сыскан кәрешкәһе — горошек мышиный
Сыскан койрого — истод
Сәй — чай

Т

- Сәйут, сәй үләне** — чайот
Сәпсегут — воробейник полевой
Сәнскеле таштишәр — камнеломка колючая
Сәпсек күзе — незабудка полевая
Сәскәле кәбестә — капуста цветная
Сәскәле камыш — сусак зонтичный
Сәсмәүбаш — короставник полевой
Сәтләүек — орех
Сәтләүек ағасы — лещина обыкновенная, орешник
Сәүкә борсағы — горох полевой

Т

- Тайтояк, колонтояк** — копытень европейский
Такьябаш — живокость высокая
Тал — ива, верба
Таллык, әрәмәлек — ивняк
Талдут — вербейник обыкновенный
Талкан емеш — толокнянка обыкновенная, медвежье ухо
Талүән, баллы кыуак — дрок красильный
Тамсы гөл — фукция
Тамыр — корень
Тамыр кабығы — кора корня
Тамыр яны япрактары — листья прикорневые
Тарбагай — скерда
Тарбаклы кыңғырау сәскә — колокольчик раскидистый
Тарма, киндер — конопля
Тармаклы кыркбыуын — хвощ ветвистый
Тарут — бор развесистый
Тары — просо
Тар япраклы һыу ебәге — рдест узколистый
Татлы тамыр — солодка Коржинского
Татлы һуған, поррей һуғаны — лук-поррей
Татырлан — кермек Гмелина

- Татыр астраһы** — астра солончаковая
Татырут — бескильница расставленная
Татыр эреме, тозло эрем — польнь Лерха
Татыр юл япрагы — подорожник солончаковый
Татыр яруты — прибрежница солончаковая
Тау елбэгәйе, тау ләләһе — ветреница лютиковидная
Тау клеверы — клевер горный
Таукыяк — волоснец
Таутишәр — проломник
Тау һағызы — тау-сагыз
Ташкабак — кабачок
Таш миләүшәһе — фиалка скальная
Таш мүге — мох каменный
Таштишәр үлән — камнеломка сибирская
Тегәнәк, дегәнәк — лопух большой, репейник
Текәнле һаңғырау бәшмәк — дождевик шиповатый
Терпебаш — ежеголовник
Терпекәй үлән — мордовник
Термофиль бактериялар — бактерии термофильные
Термофиль үсемлектәр — растения термофильные
Теш үләне — зубчатка поздняя
Тиле бойзай — плевел многолетний
Тилебәрән, тилорлок — белена черная
Тиле етен — плевел льняной или расставленный
Тиле кишер — дымянка лекарственная
Тиле кыяр — огурец бешеный
Тиле шалкан — сурепка
Тилсә уты — марьянник полевой
Тимофеевка, ебәләй — тимофеевка
Тозан — острец
Тозут — солянка холмовая
Топинамбур — топинамбур, или земляная груша
Торна үләне, каузы үләне — аистник цикутный
Торон — головня

- Торон бəшмэк — гриб головневой
Төймəбаш — мелкопестник
Төклө актaмыр — пырей волосистый
Төклө күрэн — осока волосистая
Төклө карһак — очанка волосистая
Төклө тырнак уты — ястребинка волосистая
Төлкөгойрок — лисохвост луговой
Төн милəүшəһе — любка двулистная
Төнəтмə, һаркым, һығынты — вытяжка
Төптән үсөү — рост базальный
Төрөк тарыһы — бекмания восточная
Трюфель бəшмэк — трюфель
Тубылғы — спирея (*тəпəш кыуак*)
Туғай зəңгəре — василек луговой
Туғай йондозкайы — звездчатка злаковая
Туғай клеверы, кызыл клевер — клевер луговой
Туғай яраны, саған сəскə — герань луговая
Туйра алтыны — крестовник дубравный
Туманак — володушка многожилковая
Тупрак бактериялары — бактерии почвенные
Турғай борсағы — чина весенняя
Турғай елəге — земляника лесная
Турғай еме — воробейник
Турғай кузғалағы — щавель малый
Турғай тарыһы, тарлана — песчанка длиннолистная
Тут ағасы — шелковица
Тут бəшмəге — гриб ржавчинник
Туя ағасы — туя
Түбəнге япрактар — листья низовые
Түңэрək япрактар — листья круглые
Тырнагут — ястребинка
Тыу арыш — аржаница
Тəбенге — камедь
Тəкə һакалы — вайда

- Тәкәрлек йондозкайы** — звездчатка ланцетовидная
Тәлгәш — кисть
Тәлгәш кайын — береза пушистая
Тәлмәрийен тәңкәһе — ряска
Тәлмәрийен япрагы — подбел, белолистник
Тәмәке — табак
Тәңкә үлән — вербейник монетный, луговой чай
Тәпәш карама — берест, карагач

У

- Ужым** — озимь
Ужым ашлыктары — растения озимые
Узамбар миләүшәһе — фиалка узамбарская
Уймак сәскә — наперстянка крупноцветковая
Укъяпрак — стрелолист
Ултырма япрактар — листья сидячие
Умырзая — подснежник
Уңгар һыргаһы — котовник венгерский
Урал актамыры — пырей уральский
Урал болануты — кипрей уральский
Урал дауылуты — качим уральский
Урал һөтлөгәне — молочай уральский
Уралма үсемлектәр — растения вьющиеся
Урман алмағасы — яблоня дикая
Урман бөрмәкәйе — подмаренник бореальный
Урман йондозкайы — звездчатка лесная
Урман йыуаһы, айыу һуганы — черемша, лук победный
Урман кыркбыуыны, шыршы үлән — хвоц лесной
Урман камышы — камыш лесной
Урман сырмалсыгы — чина лесная
Урман голоүләне, бирәй — овсяница лесная
Урман яраны — герань лесная
Уҫак — осина
Уҫак бәшмәге — гриб подосиновик

Ү

- Үгеҙголак** — крестовник полевой
Үгеҙут — зубровка душистая
Үгәй инә үләне — кара: яр япрагы
Үзағас — древесина
Үңәз бәшмәк — гриб плесневый
Үлем ағасы — сумах лаконосный
Үрмә клевер — клевер ползучий
Үрмә кәрләс — живучка ползучая
Үрмә қаз үләне — лапчатка ползучая
Үрмәләүсе үсемлектәр — растения лазящие

Ф

- Фаягөл, тумыртка мышары** — синюха голубая
Фуксия — тамсы гөл

Х

- Хан кынаһы** — нежник, солнцевет
Хлорофиллы үсемлектәр — растения хлорофилловые
Хөрмә — хурма
Хуш есле кәрешкә — горошек душистый
Хуш есле миләүшә — фиалка душистая
Хуш есле тәмәке — табак душистый

Һ

- Һабын сәскә, сәпсек һабыны** — лихнис халцедоновый, зорька, татарское мыло
Һағызут — горицвет кукушкин
Һазанак — багульник
Һаз бажаты — мятлик болотный
Һаз билсәне — осот болотный

- Һаз болануты** — кипрей болотный
Һаз еләге — морошка
Һаз емеше — водяника, вороника
Һаз йондозкайы — звездчатка болотная
Һаз йондозо — белозор болотный
Һаз мүге — мох торфяной
Һаз сырмалсыгы — чина болотная
Һаз тарбагайы — скерда болотная
Һаз томбойого — калужница болотная
Һаз һеркәһе — лапчатка норвежская
Һаз һөтлөгәне — молочай болотный
Һаз яраны — герань болотная
Һазлык бөрмәкәйе — подмаренник болотный
Һаңгырау бәшмәк — дождевик
Һарсин — сирения
Һары акация — акация желтая
Һарыбаш — крестовник весенний
Һары бәшмәктәр — лисички
Һарыгүз — золототысячник обыкновенный
Һары карагат — смородина золотистая
Һары мәтрүш — зверобой продырявленный
Һарымһак — чеснок
Һары ромашка — пупавка красильная
Һарысай — желтянка, церва
Һары сейә — черешня, или вишня птичья
Һарына — лилия кудреватая
Һары томбойок — кубышка желтая
Һары тургай камышы — канареечник
Һары туманак — володушка золотистая
Һары умырзая — адонис весенний, горичвет весенний
Һары ылымыктар — водоросли золотистые
Һары әрем — полынь крупноцветковая
Һарык борсагы — нут бараний
Һарык бәшмәге — сыроежка
Һарык күзе — девясил британский

- Һеңерсәләр** — жилки
Һеперткебаш — метлица обыкновенная, поденка
Һепертке башак — колос метельчатый
Һимезут — солерос европейский
Һипкелле бәшмәк — гриб сыпной
Һоло — овес
Һолобаш — овсец пустынный
Һолоүлән — овсяница луговая
Һорголт кәзә сәскәһе — икотник серо-зеленый
Һөтлө билсән — осот розовый
Һөтлөгән — молочай
Һөтүлән — молочай лозовый
Һөт әсетеүсе бактериялар — бактерии молочнокислые
Һуган — лук
Һуганбаш — луковица
Һутлы күзәнәктәр — клетки сочные
Һыйыргойрок — коровяк черный
Һыйыр теле — серпуха
Һыйыр шалканы, аңра шалкан — брюква, рапс
Һырғанак — облепиха
Һырлан — липучка
Һырлауык — плющ
Һырмауык — ясменник
Һыу боросо — перец водяной, горец перечный
Һыу бәшмәге — гриб водяной
Һыу ебәге — рдест маленький
Һыу йондозо — болотник обыкновенный
Һыу культуралары — культуры водяные
Һыу кузгалагы — щавель водяной
Һыу лютигы — лютик водяной
Һыу мүге — мох водяной
Һыу сәтләүеге — орех водяной, рогульник, чилим
Һыу үсемлектәре — растения водные
Һыу Һылыукасы — водокрас

Һыу шыршыһы — сосенка водяная, хвостник обыкновенный
Һыу юл япрағы — подорожник водяной

Ш

Шайтан таяғы, сәнскәк — чертополох курчавый
Шалкан — репа
Шапылдак күрән — осока озерная
Шартлауык — крестовник речной
Шартый — *кара*: ер еләге
Шаугамыш — манник крупный
Шиңмәсгөл — бессмертник, цмин песчаный
Шифалы ромашка — ромашка лекарственная
Шифалы тургай еме — воробейник лекарственный
Шифалы тәкә һакалы — вайда красильная
Шифалы әрем — полынь лечебная
Шомбоя — зарази́ха
Шөңгөр сәскә — *кара*: әтлек
Шөпшә бото — девясил иволистный
Шыбүлән — пырей пустынный
Шылтырауык, кауғүлән — погребок малый
Шыма карама — вяз гладкий
Шыма тузгак — дождевик гладкий
Шырткойрок — щетинник зеленый
Шыршы — ель
Шәкәр сөгөлдөрө — свекла сахарная
Шәфәкгөл — смолевка обыкновенная, хлопушка

Ы

Ылымыктар — водоросли
Ыңйы сәскә — ландыш
Ыңйыгас — перловник
Ысык үләне — росянка

Э

- Эврихор үсемлектәр** — растения эврихорные
Энлек, энәте, езәй камраш йәки камыраш — боярышник
 кроваво-красный
Эре кузгалак — щавель большой
Эре шомбоя — зарази́ха крупная
Эрегәй — василистник обыкновенный
Эт какыһы — гулявник лекарственный
Эт карагаты — паслен черный
Эт карагаты һымактар семьяһы — семейство пасленовых
Эт кондорагы — полевица собачья
Эт кузгалагы — щавель курчавый
Эт муйылы — крушина слабительная
Этколак — окопник лекарственный
Эт табан, манжетка — манжетка обыкновенная
Эт тегәнәге, дегәнәге, эт һырлан — череда
Эт эсәге, баһыу кылйебәге — повилика полевая
Эутроф үсемлектәр — растения эутрофные
Эшләпәле бәшмәк — гриб шляпочный

Ә

- Әберсә, курай еләге, ағас еләге** — малина
Әзрәс гөл — венерин башмачок крупноцветковый
Әлморон, гөлийемеш — шиповник
Әнис — тмин
Әрем — полынь
Әсе йөрәгүлән — сердечник горький
Әтлек, шөңгөр сәскә — бубенчик лилиелистный
Әһпе еләге — марь многоцветковая
Әтмәкәй, әтмәкәс — лук линейный
Әтәс кикреге, күгәрсен бүрке — марьянник гребенчатый
Әүернә сәскәләләр семьяһы — семейство крестоцветных

Өүернә үлән — петров крест

Өфлисун — апельсин

Өшәлсә — ятрышник

Ю

Югары төзөлөшлө үсемлектәр — растения высшие

Юл япрагы — подорожник средний

Юшан — полынь австрийская

Я

Яз йондозо — хохлатка

Ялан еркәүеге, ураз уты — лабазник шестилепестный

Ялан карамаһы — берест, карагач

Ялан һөтлөгәне — молочай степной

Яланғас орлокло үсемлектәр — растения голосеменные

Ялман колак — лебеда бородавчатая

Ялған баллы бәшмәктәр — опята ложные

Ялған башак — колос ложный

Ялған һары бәшмәктәр — лисички ложные

Ялбыр боланут — кипрей мохнатый

Ялбыр кылған, ата кылған — ковыль волосатик, тырса

Ялбыр петрушка — петрушка курчавая

Ялпак япрактар — листья овальные

Япрак һабаклы үсемлектәр — растения листостебельные

Яралгы япрактар — листья зародышевые

Яр күрәне — осока береговая

Ярут — прибрежница

Яр япрагы, үгәй инә үләне — мать-и-мачеха

Ясмык борсак — чечевица

ЙӨКМӘТКЕҢ

Баш һүз	3
Ботаника буйынса русса-башкортса терминдар һүзлеге	7
А	8
Б	15
В	20
Г	25
Д	32
Е	36
Ж	36
З	37
И	39
К	40
Л	50
М	55
Н	60
О	62
П	68
Р	81
С	88
Т	98
У	102
Ф	103
Х	107
Ц	108
Ч	110
Ш	112
Щ	113
Э	113
Я	115

Ботаника буйынса башкортса-русса терминдар һүзлеге . . . 117

А	118	Ө	136
Б	120	П	136
В	123	Р	136
Г	123	С	137
Д	124	Т	138
Ә	124	У	141
Е	124	Ү	142
З	125	Ф	142
И	125	Х	142
Й	126	Һ	142
К	127	Ш	145
К	130	Ы	145
Л	134	Э	146
М	134	Ә	146
Н	135	Ю	147
О	135	Я	147

Учебное издание

ЯНТУРИН Сафаргали Искандарович

**РУССКО-БАШКИРСКИЙ,
БАШКИРСКО-РУССКИЙ
СЛОВАРЬ ПО БОТАНИКЕ**

Зав. редакцией *Г. А. Раянова*

Редактор *Х. А. Биккужина*

Художник и художественный редактор *Ф. Ф. Ислахов*

Технический редактор *Н. Г. Пятаева*

Корректор *А. А. Махиянова*

Подписано в печать 21.10.11. Формат 70×108¹/₃₂. Бумага офсетная. Гарнитура
VTBaltica. Усл. печ. л. 6,65. Усл.-кр. отг. 7,0. Уч.-изд. л. 4,2. Тираж 2000 экз.
Заказ № 1.0114.11.

Государственное унитарное предприятие Республики Башкортостан
Башкирское издательство «Китап» имени Зиннабы Ганиевой
450001, Уфа, пр. Октября, 2

Государственное унитарное предприятие Республики Башкортостан
Уфимский полиграфкомбинат
450001, Уфа, пр. Октября, 2

**Йәнтүрин Сәфәргәли
Искәндәр улы** — биология
фәндәре докторы, профес-
сор, Рәсәй Тәбиғәт белемдә-
ре академияһының член-
корреспонденты, ботаника,
этноботаника һәм экология
өлкәһендә 180 ғилми эш
һәм тиҫтәгә яҡын китап авто-
ры. Ул тәржемәсе буларак та
билдәле.

Сәфәргәли Искәндәр
улы — Башкортостан Рес-
публикаһының атказанған
мәзәниәт хезмәткәре. Өлеге
көндә Башкорт дөүләт уни-
верситетының Сибай инсти-
тутында эшләй, экология
кафедраһы медре.

Зәйнәб
Бишева
исемдәге
"КІТАП"
нәшриәте

Башкортостан Республикасының
Башкортостан Республикасының

9 785295 054051

Цена: 70.00 RUR за шт